

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Σχολή Επαγγελματιών Υγείας
Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Πτυχιακή Εργασία, με τίτλο:

**« Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ
ΣΕ ΕΝΑ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΘΗΒΑΣ »**

Των:

ΦΙΡΜΠΑ ΙΑΣΟΝΑ
ΣΤΑΜΕΛΟΥ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:
Οικονόμου Αικατερίνη

Ηράκλειο – Ιούνιος 2021

Copyright@ 2020 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

<https://www.hmu.gr/el/tke/8548>

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε. αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των Φίρμπα Ιάσονα, Σταμέλου Φλωρεντίας, της επιβλέπουσας καθηγήτριας Οικονόμου Αικατερίνης και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Οι υπογράφωντες φοιτητές του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.

Φίρμπας Ιάσοντας - Θεόδωρος

Σταμέλου Φλωρεντία

Δηλώνουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:

**«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΕ ΕΝΑ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ
ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΘΗΒΑΣ»**

είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης δηλώνουμε ότι δεν αποτελεί προϊόν οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν μέρος αυτής ή στο σύνολό της.

(Υπογραφή)

Φίρμπας Ιάσοντας - Θεόδωρος

Ονοματεπώνυμο

(Υπογραφή)

Σταμέλου Φλωρεντία

Ονοματεπώνυμο

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της πτυχιακής μας εργασίας έφτασε στο τέλος της.

Αρχικά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτριά μας Οικονόμου Αικατερίνη για την υπομονή, τις συμβουλές και την καθοδήγηση.

Ακόμη ευχαριστούμε τις κοινωνικές λειτουργούς που δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα για την πολύτιμη συνεισφορά τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ερευνητική μελέτη επιχειρεί να αναδείξει τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στα Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας προσφύγων και συγκεκριμένα σε αυτό της Θήβας. Η Ελλάδα από το 2015 και μετά μετατράπηκε σε κύρια πύλη εισόδου προσφύγων. Ο αριθμός των εισερχόμενων ανθρώπων είναι πολύ μεγάλος και πολλοί καταλήγουν να μείνουν στην Ελλάδα σε κέντρα φιλοξενίας για λιγότερο ή περισσότερο καιρό. Αναπόφευκτα δημιουργούνται ερωτήματα για τις συνθήκες στέγασής τους. Έτσι, αποφασίσαμε να καταπιαστούμε με το συγκεκριμένο θέμα, διότι θεωρούμε πως είναι σημαντικό να ακουστεί η φωνή των επαγγελματιών που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή και πιο συγκεκριμένα των κοινωνικών λειτουργών που έχουν έναν ρόλο κλειδί για την ποιότητα ζωής, την ψυχοκοινωνική στήριξη, την ένταξη και την αυτονόμηση αυτών των ανθρώπων.

Η παρούσα ερευνητική μελέτη εστιάζει στις υπηρεσίες που παρέχονται στους ωφελούμενους, τις ανάγκες τους, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ίδιοι όσο και οι κοινωνικοί λειτουργοί στην παρέμβασή τους, τη σχέση του κέντρου με την τοπική κοινωνία και τις προτάσεις τους για βελτίωση των συνθηκών και την κοινωνική ένταξη. Παράλληλα γίνεται λόγος για τις νέες ανάγκες που προέκυψαν και την προσαρμογή της παρέμβασης των κοινωνικών λειτουργών για την κάλυψη αυτών, μετά την εμφάνιση της πανδημίας Covid-19 στη χώρα. Διενεργήθηκε ποιοτική μεθοδολογία έρευνας και χρησιμοποιήθηκε η ημι-δομημένη συνέντευξη ως μέθοδος συλλογής και παραγωγής δεδομένων σε πρόσωπα - κλειδιά (key informants). Το χρονικό διάστημα από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο του 2021 πραγματοποιήθηκαν 3 συνεντεύξεις σε τρεις κοινωνικούς λειτουργούς από το ΚΠΦΠ Θήβας. Μεγάλη δυσκολία υπήρξε ως προς την εύρεση του δείγματος. Ακολούθησε η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων και η ανάλυση δεδομένων – διεξαγωγή συμπερασμάτων με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης.

Τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας είναι πως το ΚΠΦΠ Θήβας φιλοξενεί περισσότερα άτομα από όσα προορίζεται, βάσει υποδομών. Επίσης, το προσωπικό είναι ανεπαρκές σε σχέση με τις υπάρχουσες ανάγκες, αλλά παρόλα αυτά έχει κατορθώσει να παρέχει σχετικά ποιοτικές υπηρεσίες. Η στάση της τοπικής κοινωνίας δεν είναι φιλική, ωστόσο με το πέρασμα των χρόνων έχει καταστεί πιο

ουδέτερη. Τέλος, οι προτάσεις των επαγγελματιών δίνουν έμφαση στην κοινωνική ένταξη των προσφύγων, στην ενδυνάμωση των ωφελούμενων, προκειμένου να αυτονομηθούν (και ιδιαίτερα των γυναικών) και στη διεκδίκηση αλλαγής των μέχρι τώρα πολιτικών χειρισμών του προσφυγικού με ένα ανθρώπινο πρόσημο, μέσω της άσκησης της κριτικής κοινωνικής εργασίας.

Λέξεις – Κλειδιά: Πρόσφυγες, Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας, Κοινωνική Εργασία, Κοινωνικός λειτουργός, κοινωνική ένταξη, στέγαση προσφύγων, Covid - 19

ABSTRACT

This social study focuses on the role of the social worker in the Temporary Hosting Centers and specifically the one in Thebes. Greece, from 2015 and onwards, became one of the main ways for refugees to enter Europe. The total number of incoming refugees is far too great and many choose to stay in Greek hosting centers for a large period of time. In result, the question of the quality of their stay arises. Because of these facts, we have decided to work on this specific subject, as we believe that it is important that the voice of professionals should be heard. The professional social workers, who play a key role in the quality of life and the socio-psychological support of the refugees, are responsible for their integration and assistance in achieving eventual self-sufficiency.

This study focuses on the services provided to the refugees, their needs, the difficulties faced by both them and the social workers in their efforts, the relations between the hosting center and the local community, as well as their suggestions for improvement of the current situation and social integration. It investigates how the Covid-19 virus affected the hosting center and the actions the social workers have taken in response. For the purposes of the study there has been use of qualitative research as well as the use of semi-structured interviewing for the collection of information by key informants. From January to March of the year 2021 there have been in total 3 interviews completed with 3 social workers from the Temporary Hosting Center of Thebes. The procedure of finding and collecting said sample has

not been easy. This was followed by the transcription of the interviews and the analysis of the data - conducting conclusions with the method of thematic analysis.

The main results of this study are that the Temporary Hosting Center of Thebes houses more people than it is designed for. The personnel of the establishment are insufficient for the existing needs, though they have managed to provide services of relatively high quality regardless. The local community's stance towards refugees is not friendly, though as time goes on, it seems to have turned more neutral. Finally, the suggestions of the professionals emphasize on the social integration of the refugees, their empowerment (especially the female population) so that they may become self-sufficient, as well as on the change in the political handling of refugees through the practice of critical social work.

Key-Words: Refugees, Temporary Hosting Center, Social Work, social worker, social integration, housing, Covid - 19

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
Α΄ ΜΕΡΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Το Προσφυγικό Φαινόμενο	14
1.1. Ιστορική Αναδρομή. Προσφυγικές ροές στον ελλαδικό χώρο από το 2015 έως σήμερα.....	14
1.1.1. Στατιστικά Στοιχεία	15
1.2. Βασικοί ορισμοί – διαχωρισμός εννοιών.....	17
1.3. Λόγοι Διώξεων – Κίνδυνοι Μετακίνησης	21
1.3.1. Λόγοι διώξεων	21
1.3.2. Κίνδυνοι μετακίνησης	22
1.4. Κοινωνικά Προβλήματα – Κοινωνικός Αποκλεισμός.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων	28
2.1. Διεθνής, Ευρωπαϊκή και Ελληνική Νομοθεσία – Συμβάσεις.....	28
2.2. Είδη Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων.....	35
2.3. Ορισμός Κέντρων Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων	38
2.4. Ρόλος Κέντρων Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων	39
2.4.1. Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων στην Ελλάδα	41
2.5. Η περίπτωση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων Θήβας.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Κοινωνική Εργασία και Πρόσφυγες	46
3.1. Διαπολιτισμική και Αντιρατσιστική Κοινωνική Εργασία	46
3.2. Κριτική Κοινωνική Εργασία	52
Β΄ ΜΕΡΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Μεθοδολογία Έρευνας	56
4.1. Εισαγωγή.....	56

4.2. Σκοπός έρευνας	56
4.3. Ερευνητικά ερωτήματα.....	57
4.4. Είδος της έρευνας – Ερευνητική στρατηγική.....	57
4.5. Πεδίο μελέτης	58
4.6. Διαδικασία και ορισμός του δείγματος – Δειγματοληψία	58
4.7. Ερευνητικό εργαλείο	60
4.8. Τεχνικές συλλογής δεδομένων.....	61
4.9. Μεθοδολογία ανάλυσης αποτελεσμάτων έρευνας: Θεματική ανάλυση	62
4.10. Δυσκολίες στην πραγματοποίηση της μελέτης.....	63
4.11. Περιορισμοί της έρευνας.....	65
4.12. Ηθικά ζητήματα	66
4.13. Χρονοδιάγραμμα	68
5.1. Ταυτότητα του ΚΠΦΠ Θήβας	69
5.2. Η παρέμβαση των κοινωνικών λειτουργών στο ΚΠΦΠ Θήβας.....	72
5.3. Δυσκολίες, προκλήσεις και διλήμματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί λειτουργοί κατά την παρέμβασή τους	77
5.4. Νέα κατάσταση και πανδημία COVID-19	84
5.5. Προτάσεις για τη λειτουργία των ΚΠΦΠ	90
5.6. Ο ρόλος της Κοινωνικής Εργασίας σε ένα ΚΠΦΠ	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Συζήτηση - Συμπεράσματα – Προτάσεις	97
6.1. Συζήτηση – Συμπεράσματα	97
6.2. Προτάσεις.....	101
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:	104
Ελληνική:	104
Μεταφρασμένη\Ξενόγλωσση:	105
Ιστογραφία:.....	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	113
I. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ/ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ	114

II. ΑΞΟΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΗΜΙΔΟΜΗΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ 116

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετανάστευση αποτελεί για κάθε σύγχρονη κοινωνία υποδοχής και προέλευσης πρόκληση αλλά και δοκιμασία. Πρόκειται για ένα φαινόμενο παλαιό όσο και η ιστορία της ανθρωπότητας. Μπορούμε να εντοπίσουμε περιπτώσεις μετακινήσεων ήδη από την αρχαιότητα του ανθρώπινου πολιτισμού (Geoscienceworld, 2017). Στον σύγχρονο κόσμο, οι μετακινήσεις πληθυσμών συνεχίζονται, συχνά λόγω εξαναγκαστικών αιτίων που αναγκάζουν ανθρώπους στην άμεση εγκατάλειψη των σπιτιών, περιουσιών και πατρίδων τους παρά τη θέληση τους και την αναζήτηση καλύτερης τύχης σε άλλες χώρες. Αυτά τα άτομα ονομάζονται πρόσφυγες (Συνθήκης της Γενεύης, 1951: 30).

Η ανθρωπιστική κρίση που προκλήθηκε από τους μαζικούς εκτοπισμούς πληθυσμών κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου οδήγησε στη δημιουργία διεθνών οργανώσεων για την αποκατάσταση των προσφύγων. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ιδρύθηκε το 1950 και την επόμενη χρονιά υιοθετήθηκε η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων. Οι κρίσεις στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο το 1974, οι πολεμικές συγκρούσεις και οι κοινωνικές αναταράξεις στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και παγκοσμίως, οδήγησαν στην άφιξη νέων προσφυγικών πληθυσμών στην Ελλάδα πριν τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου το 1989, καθώς και ύστερα. Λόγω των φαινομένων αυτών, η Ελλάδα οδηγείται στη δημιουργία του χώρου Σένγκεν με την υπογραφή της Συνθήκης Σένγκεν και την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1985-1990) (refugeeingreece, 1990).

Στη σύγχρονη εποχή η χώρα κλονίζεται από κύματα προσφύγων ανεπανάληπτων αριθμών. Σε μία από τις μεγαλύτερες μετακινήσεις πληθυσμών της πρόσφατης ιστορίας του ανθρώπινου πολιτισμού, εκατοντάδες χιλιάδες άτομα καταφθάνουν από στεριά και θάλασσα, δοκιμάζοντας τις αντοχές της Ελλάδας που αποτελεί την πύλη εισόδου στην Ευρώπη. Από το 2015 κι έπειτα όσοι καταφθάνουν στην Ευρώπη προέρχονται κυρίως από τη Μέση Ανατολή, το Αφγανιστάν ή τη Συρία (Ροντιέ, 2016: 27). Στις προσφυγικές αυτές ροές καθοριστική είναι η συμβολή του πολέμου στο Ιράκ και τη Συρία που ευθύνεται για το ένα τρίτο των προσφύγων στον κόσμο. Συγκεκριμένα το 2015 4 εκατομμύρια Σύριοι έφυγαν από τη χώρα τους και 7

εκατομμύρια μετακινήθηκαν στο εσωτερικό της (Ροντιέ, 2016: 32). Για τη στέγαση και φιλοξενία του τεράστιου αυτού αριθμού προσφύγων, και σε συνεργασία με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση, δημιουργούνται τα Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων σε διάφορα σημεία της χώρας, γνωστά και ως “hotspot”.

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας μας είναι η διερεύνηση του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού σε ένα κέντρο προσωρινής φιλοξενίας προσφύγων, και συγκεκριμένα η ανάλυση της περίπτωσης της Θήβας, ενός νέου χώρου προσωρινής φιλοξενίας, ο οποίος λόγω της ιδιαιτερότητας της εποχής, ύστερα της επιρροής της πανδημίας Covid-19 στη χώρα, πιστεύουμε πως καθορίζεται από νέους παράγοντες.

Η παρούσα ερευνητική μελέτη χωρίζεται σε δύο μέρη, Α' (Θεωρητικό Μέρος) και Β' (Ερευνητικό Μέρος).

Το Α' μέρος αποτελεί το θεωρητικό μέρος της εργασίας και χωρίζεται σε τρία κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο πραγματεύεται τις ιδιαιτερότητες του προσφυγικού φαινομένου, αναλύοντας το χρονικό πλαίσιο, διευκρινίζοντας όρους σχετικά με αυτό, αναφέροντας τους λόγους και κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και την επιρροή του φαινομένου στο κοινωνικό πλαίσιο, ειδικά στις χώρες στις οποίες οι πρόσφυγες εισέρχονται.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται γενική αναφορά του νομικού πλαισίου σχετικά με τους πρόσφυγες και προσδιορίζεται ο ορισμός, ο ρόλος, οι τοποθεσίες (στην Ελλάδα) και τα είδη των Κέντρων Προσωρινής Φιλοξενίας των Προσφύγων, ενώ τέλος γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στην περίπτωση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας της Θήβας και τις ιδιαιτερότητές του σε σχέση με άλλα.

Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο του Θεωρητικού μέρους συζητούνται οι θεωρίες της Διαπολιτισμικής\Αντιρατσιστικής Κοινωνικής Εργασίας και της Κριτικής Κοινωνικής Εργασίας, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν θετικά το προσφυγικό ζήτημα.

Το Β' μέρος της εργασίας αποτελεί το ερευνητικό πλαίσιο και χωρίζεται επίσης σε τρία κεφάλαια.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρονται ο σκοπός της παρούσας ερευνητικής μελέτης, τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν, το είδος της έρευνας, το πεδίο μελέτης και το δείγμα που απευθυνθήκαμε, και η μέθοδος συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων. Τέλος, περιγράφονται οι δυσκολίες που προέκυψαν, οι περιορισμοί της έρευνας και παρατηρήσεις σχετικά με τα ηθικά ζητήματα που τυχόν ανακύπτουν.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, παρατίθεται η ανάλυση των δεδομένων, με βάση τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε και περιγράφονται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στους άξονες των ερωτήσεων που είχαμε θέσει.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο αποδίδονται η συζήτηση των ευρημάτων και τα συμπεράσματα της ερευνητικής μελέτης, καθώς και οι προτάσεις που προέκυψαν.

Α΄ ΜΕΡΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Το Προσφυγικό Φαινόμενο

1.1. Ιστορική Αναδρομή. Προσφυγικές ροές στον ελλαδικό χώρο από το 2015 έως σήμερα

Κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας το θέμα της μετακίνησης πληθυσμών ήταν πάντα ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο και συχνά προβληματικό φαινόμενο, τόσο για τη χώρα προορισμού όσο και για τη χώρα προέλευσης. Οι λόγοι εμφάνισης του φαινομένου αυτού είναι ποικίλοι και εξαρτώνται από πολλούς διαφορετικούς παράγοντες που μπορεί να ισχύουν σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή σε μία χρονική περίοδο. Κάποιοι από αυτούς τους λόγους μπορεί να είναι συνθήκες πολέμου (π.χ. Συρία), διωγμοί, φτώχεια ή πείνα στη χώρα προέλευσης (Οι Πρόσφυγες Του Κόσμου 1995-96: 17).

Σήμερα, το προσφυγικό ζήτημα παραμένει ένα από τα σημαντικά σύγχρονα ζητήματα στην Ελλάδα και στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Η Ελλάδα έχει αποτελέσει και στο παρελθόν χώρα προορισμού ή έστω πύλη εισόδου για την υπόλοιπη Ευρώπη. Ιστορικά, το φαινόμενο μπορεί να εντοπιστεί από τη δεκαετία του 1920 στη χώρα μας, όπου κατέφθασαν οι Έλληνες της Μικράς Ασίας ως αποτέλεσμα του Μικρασιατικού Πολέμου (UNECE, 2004).

Στις μέρες μας, οι κύριες πηγές εισροής αιτούντων άσυλο και προσφύγων αποτελούν διάφορες χώρες της Ασίας και της Αφρικής, όπως το Αφγανιστάν, η Συρία ή το Κονγκό, με σκοπό να περάσουν από την Ελλάδα προς την κεντρική και βόρεια Ευρώπη (UNHCR, Operational Portal).

Από τα μέσα του 2015 η Ελλάδα άρχισε να δέχεται ένα πρωτόγνωρο κύμα προσφύγων και μεταναστών, τάση η οποία διογκώθηκε με την πάροδο του έτους και συνεχίστηκε τα επόμενα έτη, αλλά σε πιο περιορισμένη κλίμακα. Όμως, ο απροσδόκητος μεγάλος αριθμός των μεταναστών και προσφύγων αυτών που εισήλθε στην Ελλάδα αρχικά με σκοπό τη διέλευση προς χώρες της Βόρειας Ευρώπης και κατόπιν ως χρονικά αόριστη παραμονή μέχρι να εμφανιστούν πιο

πρόσφορες ευκαιρίες μετακίνησης, άλλαξε τα δεδομένα αναφορικά τόσο με την πολιτική αντιμετώπισης του φαινομένου όσο και με τις πρακτικές οικονομικής και κοινωνικής μέριμνας των νέων πληθυσμών (Παναγιωτοπούλου, 2015: 108).

Το μεγαλύτερο τμήμα προσφύγων και μεταναστών ήρθε στη χώρα μέσω θαλάσσης προσεγγίζοντας τα νησιά του Αιγαίου που βρίσκονται κοντά στα παράλια της Τουρκίας. Η Ελλάδα δέχθηκε το 84% του συνόλου των μεταναστευτικών ροών που διήλθαν από τη Μεσόγειο (συνολικά πάνω από 885.000 άτομα) (Παναγιωτοπούλου, 2015: 96). Από το ξεκίνημα της αποκαλούμενης «προσφυγικής κρίσης», περισσότεροι από ένα εκατομμύριο άνθρωποι έχουν περάσει από τα νησιά του Αιγαίου. Η Λέσβος, στην οποία βρισκόταν η Μόρια, έχει δεχθεί το μεγαλύτερο μέρος αυτών των αφίξεων, με σχεδόν έναν στους δύο αιτούντες άσυλο να φτάνει στο νησί (Salomon, 2020).

Ύστερα συμφωνίας με την Τουρκία περί αυτών των προσφυγικών ροών στις 18 Μαρτίου 2016 (Δελτίο Τύπου, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 2016) τα σύνορα με τη Βόρεια Μακεδονία κλείνουν και η παράτυπη διάβαση των προσφύγων προς τα ελληνικά νησιά πλέον απαγορεύεται. Όμως, παρόλο που ο αριθμός των αφίξεων των μεταναστών και προσφύγων μειώθηκε δραστικά, νέες αφίξεις συνέχισαν να καταφθάνουν στη χώρα (Παναγιωτοπούλου, 2015: 96). Ενώ το 2018 και 2019 παρουσιάζεται μία εκ νέου αύξηση των εισερχόμενων προσφύγων στην Ελλάδα, από το 2020 και ύστερα, λόγω της νέας κατάστασης που δημιουργείται, εξαιτίας του Covid-19, οι ροές των προσφύγων καταλαγιάζουν ξανά. Σύμφωνα με το ετήσιο ενημερωτικό σημείωμα του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου το 2020, οι ροές έχουν μειωθεί κατά 80%, στα νησιά και τον Έβρο διαμένουν οι μισοί και πλέον αιτούντες άσυλο, ενώ έχουν αποχωρήσει από την χώρα συνολικά 11.304 άτομα (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021).

1.1.1. Στατιστικά Στοιχεία

Η κατανομή των προσφύγων-μεταναστών που εισήλθαν στην Ελλάδα το 2015 ως προς τη χώρα καταγωγής τους ανήλθε σε: 56% Σύρους, 25% Αφγανούς, 10% Ιρακινούς και 9% ανήκαν σε άλλες εθνικότητες. Από αυτούς, το 45% ήταν άνδρες, το

20% γυναίκες και το υπόλοιπο 35% παιδιά. Οι κύριες εθνικότητες όσων αιτήθηκαν άσυλο για να παραμείνουν στην Ελλάδα (στοιχεία από το 2013 μέχρι το α' τρίμηνο 2017) είναι 38% Σύριοι, 12% Αφγανοί, 12% Πακιστανοί, 8% Ιρακινοί και 4% Αλβανοί. Από τους αιτούντες άσυλο, το 32% είναι ανήλικοι, το 48% στην ηλικιακή ομάδα 18-34, το 19% από 35 μέχρι 64 και μόνο το 1% άνω των 65 ετών. Τέλος, ως προς το φύλο έχουμε 49% άντρες, 20% γυναίκες και το υπόλοιπο 31% παιδιά (Παναγιωτοπούλου, 2018: 97).

Η κατανομή των μεταναστών-προσφύγων κατά εθνικότητα το 2016 δεν διαφέρει σημαντικά από εκείνη του 2015 και ανήλθε σε 46,5% Σύριους, 24,2% Αφγανούς, 15,2% Ιρακινούς, 4,9% Πακιστανούς, 3,1% Ιρανοί, και 6,0% χωρίς προσδιορισμό εθνικότητας. Μάλιστα επισημαίνεται ότι το 2016 οι αιτήσεις των Σύρων για άσυλο είχαν ξεπεράσει το άθροισμα των υπόλοιπων εθνικοτήτων με ποσοστό 52%.

Στην συνέχεια, το 2017 οι πέντε κύριες χώρες καταγωγής των αιτούντων και αιτουσών διεθνούς προστασίας κατά φθίνουσα σειρά πλήθους αιτήσεων ήταν: η Συρία (16.396 υποβληθείσες αιτήσεις, που συνιστούν ποσοστό 27,95% επί του συνόλου των αιτήσεων), το Πακιστάν (8.923 υποβληθείσες αιτήσεις, ποσοστό 15,21%), το Ιράκ (7.924 υποβληθείσες αιτήσεις, ποσοστό 13,5%), το Αφγανιστάν (7.567 υποβληθείσες αιτήσεις, ποσοστό 12,89%), και η Αλβανία (2.450 υποβληθείσες αιτήσεις, ποσοστό 4,17%).

Το 2018, η πλειονότητα των προσφύγων που φθάνουν στην Ελλάδα συνεχίζουν να προέρχονται από την Συρία (29%), και σε ακολουθία κυρίως από το Αφγανιστάν (23%) και το Ιράκ (20%) (Καθημερινή, 2018), ενώ το 2019 η συντριπτική πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα δεν προέρχεται πλέον από τη Συρία (14%), αλλά από το Αφγανιστάν (30%). Ακολουθούν πολίτες από το Πακιστάν (9,5%), το Ιράκ (8%) και την Τουρκία (5%) (DeutscheWelle, 2017).

Με ακριβή νούμερα, το 2015 εισήλθαν 861.630 πρόσφυγες στη χώρα μας, το 2016 ήρθαν 177.234, το 2017 έφθασαν 36.310, το 2018 ήρθαν 50.508, το 2019 έφθασαν στην Ελλάδα 74.613 άτομα και το 2020 οι εισροές αυτές συνεχίστηκαν με 15.696 νέες αφίξεις. Το 2021 οι αριθμοί αφίξεων έχουν πλέον μειωθεί δραματικά στις μέχρι τώρα 2,151 νέες αφίξεις. Το 2020 οι πρόσφυγες και μετανάστες στην Ελλάδα ήταν

120.000, από τους οποίους 80.300 βρίσκονταν στην ενδοχώρα και 39.700 στα νησιά (Refugees Operational Portal, 2020).

1.2. Βασικοί ορισμοί – διαχωρισμός εννοιών

- *Πρόσφυγας και αιτών άσυλο*: θεωρείται το άτομο που πληροί τις προϋποθέσεις της Συνθήκης της Γενεύης του 1951 και του Πρωτοκόλλου του 1967, στον οποίο έχει αναγνωριστεί η ιδιότητα του πρόσφυγα από τις αρμόδιες αρχές. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Άρθρο 1Α της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, πρόσφυγας είναι κάποιος που: «βρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα ή της χώρας όπου είχε τη συνήθη διαμονή του και εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων δεν δύναται ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει την προστασία της χώρας αυτής, ή εξαιτίας φόβου διώξεως, να επιστρέψει σε αυτήν» (Σύμβαση 1951: Άρθρο Α).
- *Μετανάστης*: θεωρείται ένα άτομο που εγκαταλείπει τη χώρα του προσπαθώντας να βρει εργασία και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Συχνά υποχρεώνεται να φύγει λόγω απόλυτης φτώχειας και αντίξωων περιβαλλοντικών συνθηκών (UNHCR, 1951). Πρόκειται για έναν γενικό όρο ο οποίος συμπεριλαμβάνει διάφορες υποκατηγορίες όπως μετανάστες προσωρινής και μόνιμης εγκατάστασης ή πρόσφυγες και οικονομικούς μετανάστες.
- *Υπήκοοι τρίτων χωρών*: Πολίτες κράτους, οι οποίοι δεν είναι μέλη της Ε.Ε. Είναι κυρίως άτομα που, εγκαταλείποντας τη χώρα καταγωγής τους, προσβλέπουν σε καλύτερες συνθήκες διαβίωσης (Παπαστεργίου, Τάκου, 2015: 13).

- *Κοινοτικοί*: Εγκατάσταση που απορρέει από την κατοχή «ευρωπαϊκής ιθαγένειας», με βάση το δικαίωμα ελεύθερης μετακίνησης εντός της Ε.Ε (Παπαστεργίου, Τάκου, 2015: 13).
- *Ομογενείς*: Πρόσωπα που δεν είναι Έλληνες πολίτες, όμως έχει κριθεί ότι διαθέτουν ελληνική «εθνική καταγωγή» (χώρες πρώην ΕΣΣΔ, Αλβανία) (Παπαστεργίου, Τάκου, 2015: 13).
- *Μετανάστες/τριες «χωρίς χαρτιά»*: Πρόκειται τόσο για τους αλλοδαπούς που εισήλθαν και διαμένουν παράνομα στην Ελλάδα, όσο και για όσους έπαψαν να είναι νόμιμοι, επειδή σταμάτησαν να πληρούν τους όρους καθεστώτος νόμιμης διαμονής που είχαν πρωτύτερα (Παπαστεργίου, Τάκου, 2015: 13).
- *Hotspot*: Κέντρα φιλοξενίας προσφύγων στο πλαίσιο της άμεσης δράσης για να βοηθηθούν τα Κράτη Μέλη που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή και τα οποία αντιμετωπίζουν δυσανάλογες μεταναστευτικές πιέσεις στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Υποστηρίζονται από διάφορους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από τα κράτη στα οποία βρίσκονται (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).
- *Άσυλο*: είναι η προστασία που δίνεται από ένα κράτος σε άτομα που φεύγουν από τη χώρα τους ή φοβούνται να επιστρέψουν σε αυτήν διότι διώκονται. Οι προϋποθέσεις χορήγησης ασύλου διέπονται από τη Διεθνή Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Κάποιος που έχει φύγει από τη χώρα του και δεν μπορεί να γυρίσει, επειδή φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων μπορεί να κάνει αίτηση για άσυλο. Προκειμένου να χορηγηθεί άσυλο σε έναν αιτούντα, θα πρέπει να πληροί τις παραπάνω προϋποθέσεις και τουλάχιστον

ένα λόγο δίωξης (Υπουργείο Μεταναστευτικής πολιτικής – Υπηρεσία Ασύλου, 2018).

- *Διεθνής προστασία:* είναι το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας. Οι προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας διέπονται από την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία. Το καθεστώς αυτό χορηγείται σε άτομα που κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη στη χώρα καταγωγής τους. Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σύμφωνα με το νόμο σε α) θανατική ποινή ή εκτέλεση, β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, γ) σοβαρή προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω βίας ασκούμενης αδιακρίτως σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης (Υπουργείο Μεταναστευτικής πολιτικής-Υπηρεσία Ασύλου, 2018).
- *Δικαιούχος διεθνούς προστασίας:* είναι αυτός που δικαιούται πολιτικό άσυλο. Τα δικαιώματα ενός αναγνωρισμένου πρόσφυγα, δηλαδή ενός που υπάγεται στο καθεστώς διεθνούς προστασίας, αφορούν στα εξής: α) έχει δικαίωμα παραμονής στη χώρα για τρία χρόνια, β) έχει πρόσβαση στη παιδεία, στις υπηρεσίες υγείας, την αγορά εργασίας και την κοινωνική ασφάλιση. Στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες οι αρμόδιες αρχές εκδίδουν ταξιδιωτικά έγγραφα, ενώ στους δικαιούχους επικουρικής προστασίας χορηγούνται ταξιδιωτικά έγγραφα, όταν αυτοί αδυνατούν να εξασφαλίσουν εθνικό διαβατήριο. Το καθεστώς διεθνούς προστασίας μπορεί να ανακληθεί όταν οι συνθήκες στη χώρα καταγωγής αλλάξουν και ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας μπορεί να επιστρέψει με ασφάλεια σε αυτή (Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, 2014).
- *Ασυνόδευτοι ανήλικοι:* πρόκειται για άτομα ηλικίας μικρότερης των 18 ετών, τα οποία έχουν εισέλθει στη χώρα χωρίς την προστασία κάποιου ενήλικου

προσώπου, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και για όσο χρόνο η γονική του μέριμνα δεν έχει ανατεθεί σε κάποιο άλλο πρόσωπο σύμφωνα με το νόμο και δεν ασκείται στην πράξη. Ασυνόδευτος ανήλικος θεωρείται και ο ανήλικος που εγκαταλείπεται ασυνόδευτος μετά την είσοδό του στην Ελλάδα (Ν. 4375/2016).

- *Μικτή Μετανάστευση*: αναφέρεται σε διασυνοριακές μετακινήσεις ατόμων, συμπεριλαμβανομένων προσφύγων που διαφεύγουν από διώξεις και συγκρούσεις, θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και ατόμων που αναζητούν καλύτερες ζωές και ευκαιρίες. Με κίνητρο να μετακινηθούν για πολλούς παράγοντες, τα άτομα σε μικτές ροές έχουν διαφορετικά νομικά καθεστάτα καθώς και μια ποικιλία ευπαθειών. Αν και δικαιούνται προστασία βάσει του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, εκτίθενται σε πολλές παραβιάσεις δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους. Εκείνοι που βρίσκονται σε μικτές μεταναστευτικές ροές ταξιδεύουν σε παρόμοιες διαδρομές, χρησιμοποιώντας παρόμοια μέσα ταξιδιού - συχνά ταξιδεύουν παράνομα και πλήρως ή εν μέρει με τη βοήθεια λαθρομεταναστών (MMC, 2020).
- *Mixed Migration Centre*: μέρος του Δανέζικου Συμβούλιου για τους Πρόσφυγες (DRC), ιδρυμένο το 2018 με σκοπό την παροχή ανεξάρτητων και υψηλής ποιότητας δεδομένων, πληροφοριών, ερευνών και αναλύσεων στο θέμα της μικτής μετανάστευσης. Μέσω της παροχής αξιόπιστων στοιχείων και εμπειρογνωμοσύνης για τη μεικτή μετανάστευση, η MMC αποσκοπεί την υποστήριξη οργανισμών, νομοθετών και επαγγελματιών, τη θετική επιρροή της παγκόσμιας και εγχώριας μετανάστευσης και εν τέλει τη βοήθεια στους πρόσφυγες και την ενθάρρυνση προοδευτικής σκέψης στον τομέα της μεικτής μετανάστευσης (MMC, 2020).

1.3. Λόγοι Διώξεων – Κίνδυνοι Μετακίνησης

1.3.1. Λόγοι διώξεων

Διάφοροι λόγοι μπορεί να επηρεάζουν τη μετανάστευση. Στην περίπτωση των προσφύγων, όμως, οι λόγοι αυτοί είναι συνήθως είτε ένας άμεσος κίνδυνος, είτε ένα είδος συνεχιζόμενου προβλήματος το οποίο αποτελεί κίνδυνο για την επιβίωση του ατόμου ή της οικογένειας και για το οποίο δεν υπάρχει ελπίδα σύντομης λύσης, ενώ συνήθως επηρεάζει την ευρύτερη περιοχή του τόπου κατοικίας των προσφύγων (Εμκε-Πουλουπούλου, 2007:245).

Ακολουθούν οι τρεις πιο συνήθεις λόγοι εκτοπισμού:

Οι πόλεμοι: είτε επιθετικοί, αμυντικοί ή περιπτώσεις εμφύλιων πολέμων, η βία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους λόγους προσφυγιάς. Οι πόλεμοι αυτοί έχουν πάντα φοβερές επιπτώσεις στους άπορους και άλλες ευαίσθητες τάξεις του πληθυσμού, οι οποίοι, αντιμέτωποι πολλές φορές ακόμα και με τον θάνατό τους αναγκάζονται να φύγουν από τις πατρίδες τους. Ιστορικά μπορούν να βρεθούν πολλά σύγχρονα παραδείγματα, όπως η καταστροφή του Αφγανιστάν το 2001 ή ο δεύτερος πόλεμος στο Ιράκ το 2003 (Εμκε-Πουλουπούλου, 2007: 277), καθώς και ο ακόμη πιο πρόσφατος πόλεμος στη Συρία.

Ανώμαλες πολιτικές καταστάσεις: Διδακτορικά καθεστώτα ή εμφύλιες ρήξεις επιδεινώνουν τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές καταστάσεις των χωρών, στις οποίες τα φαινόμενα αυτά υπάρχουν. Πολλές φορές οι κυβερνήσεις τέτοιων καθεστώτων στρέφονται ενάντια σε μέρη του πληθυσμού της χώρας με εχθρικές διαθέσεις, κατάσχοντας περιουσίες, καταστρέφοντας κατοικίες και γενικότερα επιδιώκοντας την απομάκρυνση των υπηκόων αυτών από τις πατρίδες τους για τους δικούς τους πολιτικούς λόγους. Παραδείγματα τέτοιων καταστάσεων μπορούμε να βρούμε σε διάφορες χώρες τις Ασίας και της Αφρικής. Για παράδειγμα, στο Πακιστάν, ύστερα της ανεξαρτησίας του Μπαγκλαντές, υπεβλήθη στρατιωτικό καθεστώς και τα πολιτικά κόμματα κηρύχθηκαν παράνομα (Εμκε-Πουλουπούλου, 2007: 281). Στην Σρι Λάνκα, λόγο εμφύλιων συγκρούσεων μεταξύ κοινοτήτων της περιοχής – της μειονότητας των Ταμίλ και της πλειονότητας των Σιναλέζων,

προκλήθηκε ρεύμα μετανάστευσης χιλιάδων ατόμων(UNDP, 2003: 48), μερικά από τα οποία μάλιστα ήρθαν στην Ελλάδα (Έμκε-Πουλουπούλου, 2007: 281).

Κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, όπως ανεργία και φτώχεια: Σε πολλές χώρες η αγορά εργασίας αδυνατεί να απορροφήσει μέρος του εργατικού δυναμικού, με αποτέλεσμα πολλοί να μένουν δίχως άλλη επιλογή παρά τη μετακίνηση σε άλλη χώρα. Σε μερικές χώρες, π.χ. Μπαγκλαντές, άνω του 50% του αριθμού των κατοίκων ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας (UNDP, 2003). Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις όπως αυτές της Ινδίας, όπου παρά την οικονομική επιτυχία της, επωφελείται ένα πολύ μικρό μέρος του πληθυσμού, ενώ 70% του πληθυσμού ζει στην ύπαιθρο και στην περίοδο 1993-2003 αυτοκτόνησαν 100.000 αγρότες (Έμκε-Πουλουπούλου, 2007: 293-294).

1.3.2. Κίνδυνοι μετακίνησης

Στην διάρκεια του ταξιδιού τους για μία καλύτερη ζωή, οι πρόσφυγες συχνά έχουν να αντιμετωπίσουν ακραίως δυσάρεστες καταστάσεις, ειδικά στις θαλάσσιες οδούς για την Ευρώπη.

Οι περιπολίες της Frontex στο πλαίσιο επιτήρησης των ευρωπαϊκών συνόρων αποτρέπουν τα πλοία των μεταναστών να προσεγγίσουν τις ακτές στο όνομα του αγώνα ενάντια στην παράτυπη μετανάστευση έτσι, με αυτόν τον τρόπο παραβιάζουν τα δικαιώματά τους (Ροντιέ, 2016: 22) και τους θέτουν σε κίνδυνο. Για το έτος 2015 στον αριθμό των μεταναστών που μπήκαν στην Ευρώπη θα πρέπει να συμπεριλάβουμε και τα περίπου 4000 άτομα που έχασαν τη ζωή τους από πνιγμό στη Μεσόγειο ανάμεσά τους πολλά παιδιά (Ροντιέ, 2016: 39).

Η συλλογή επακριβών δεδομένων για τους θανάτους στο πλαίσιο των παράτυπων μεικτών μεταναστευτικών ροών, οι οποίες ελέγχονται από τους διακινητές, είναι εξαιρετικά δύσκολη. Αυτό συμβαίνει καθώς πολλά περιστατικά συμβαίνουν στα κρυφά και μακριά από τα μάτια των αρχών και των επίσημων μηχανισμών που είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση δεδομένων και στατιστικών. Στοιχεία της UNHCR υποδεικνύουν ότι τουλάχιστον 1.750 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους στα ταξίδια αυτά το 2018 και το 2019. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε τουλάχιστον 72 θανάτους

κάθε μήνα, γεγονός που καθιστά τη διαδρομή αυτή μια από τις πιο θανατηφόρες διαδρομές στον κόσμο για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Οι θάνατοι αυτοί έρχονται να προστεθούν στις χιλιάδες ανθρώπων που έχουν χάσει τη ζωή τους ή αγνοούνται τα τελευταία χρόνια επιχειρώντας το επικίνδυνο πέρασμα της Μεσογείου για να φτάσουν στην Ευρώπη (UNHCR, 2020).

Οι άνθρωποι που επιβιώνουν, έχουν συχνά σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας εξαιτίας των τραυματικών εμπειριών που έχουν ζήσει. Για πολλούς, η άφιξή τους στη Λιβύη, μία από τις θαλάσσιες οδούς για το πέρασμα της Μεσογείου προς την Ευρώπη, είναι ο τελικός σταθμός ενός ταξιδιού που χαρακτηρίζεται από τρομακτικές μορφές κακοποίησης, όπως είναι οι τυχαίες δολοφονίες, τα βασανιστήρια, η εξαναγκαστική εργασία και οι ξυλοδαρμοί. Άλλοι συνεχίζουν να καταγγέλλουν ότι υφίστανται ωμή βία, όπως εγκαύματα από καυτό λάδι, λιωμένο πλαστικό ή καυτά μεταλλικά αντικείμενα, ηλεκτροπληξία ή δέσιμο σε ιδιαίτερα επίπονες θέσεις για το ανθρώπινο σώμα (UNHCR, 2020).

Οι γυναίκες και τα κορίτσια, αλλά και οι άνδρες και τα αγόρια, διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να πέσουν θύματα βιασμού και σεξουαλικής και έμφυλης βίας, ιδίως στους σταθμούς ελέγχου και σε συνοριακές περιοχές, καθώς και όταν διασχίζουν την έρημο. Το 31% περίπου των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην έρευνα του MMC και υπήρξαν μάρτυρες ή επιβίωσαν οι ίδιοι από περιστατικά σεξουαλικής βίας το 2018 ή το 2019, καταγγέλλουν ότι αυτό τους συνέβη σε περισσότερες από μία περιοχές. Οι διακινητές ήταν οι βασικοί δράστες των περιστατικών σεξουαλικής βίας στη Βόρεια και την Ανατολική Αφρική, αντιστοιχώντας στο 60% και στο 90% των αναφορών στις αντίστοιχες διαδρομές. Παρ' όλα αυτά, στη Δυτική Αφρική, οι κύριοι δράστες ήταν αξιωματούχοι των σωμάτων ασφαλείας, του στρατού και της αστυνομίας, αντιστοιχώντας στο ένα τέταρτο των καταγγελλθέντων περιστατικών κακοποίησης. Πολλοί άνθρωποι ανέφεραν ότι οι διακινητές τους εξανάγκαζαν σε πορνεία ή σε άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Από τον Ιανουάριο του 2017 έως και τον Δεκέμβριο του 2019, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει καταγράψει πάνω από 630 υποθέσεις εμπορίας προσφύγων στο Ανατολικό Σουδάν, όπου σχεδόν 200 γυναίκες και κορίτσια ανέφεραν ότι ήταν επιβίωσασες σεξουαλικής και έμφυλης βίας (UNHCR, 2020).

1.4. Κοινωνικά Προβλήματα – Κοινωνικός Αποκλεισμός

Η προκατάληψη αναφέρεται σε γνώμες και στάσεις που έχουν τα μέλη μιας ομάδας για τα μέλη μια άλλης. Πρόκειται για απόψεις που βασίζονται σε φήμες και όχι σε αποδείξεις και δεν μεταβάλλονται εύκολα με αποτέλεσμα η ομάδα να μην αντιμετωπίζεται αμερόληπτα. Η συμπεριφορά αυτή χαρακτηρίζεται δυσμενής με αποτέλεσμα τον κοινωνικό αποκλεισμό, την αποστέρηση ίσων ευκαιριών σε όλους του τομείς της ζωής (Giddens, 2009: 302). Η προκατάληψη λειτουργεί κυρίως μέσω της στερεοτυπικής σκέψης, η οποία στηρίζεται σε πάγιες και ανελαστικές κατηγορίες. Τα συναισθήματα εχθρότητας και θυμού, κατευθύνονται μέσω της μετατόπισης εναντίον υποκειμένων που στην πραγματικότητα δεν τα έχουν προξενήσει. Η αναζήτηση αποδιοπομπαίων τράγων συνηθίζεται όταν δύο αποστερημένες ομάδες βρίσκονται σε κατάσταση αμοιβαίου ανταγωνισμού, κυρίως λόγω οικονομικών αιτιών. Οι ομάδες που υφίσταται αυτή την κατάσταση είναι εύκολα διακριτές και σχετικά αδύναμες, έτσι αποτελούν εύκολο στόχο (Giddens, 2009: 302).

Στην ελληνική κοινωνία επικράτησε αρνητική στάση σε σχέση με την κοινωνική αποδοχή ή/και ενσωμάτωση των μεταναστών - προσφύγων. Τα αποτελέσματα της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας, η οποία εξέτασε τις στάσεις και αντιλήψεις των Ελλήνων αναφορικά με τους μετανάστες και τους πρόσφυγες και την παρουσία τους στη χώρα μας, ανέδειξαν συνοπτικά τα ακόλουθα ευρήματα (Βαρουξή & Σαρρή, 2012:24-26): Η είσοδος και παραμονή μεταναστών στην Ελλάδα θα πρέπει να επιτρέπεται μόνο σε λίγους μετανάστες (46,6%) ή σε κανέναν (13,5%), ακόμη και όταν ανήκουν στην ίδια φυλή ή είναι Έλληνες του εξωτερικού. Ειδικότερα, το 83% των ερωτώμενων δεν αποδέχεται την είσοδο και παραμονή στη χώρα μεταναστών, όταν προέρχονται από διαφορετική φυλή ή εθνική ομάδα. Το ποσοστό αυτό (από το οποίο το 54,5% επιθυμεί να επιτρέπεται η είσοδος σε λίγους, ενώ το 28,5% να μην επιτρέπεται σε κανέναν) είναι σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο ποσοστό του συνόλου των ευρωπαϊκών χωρών, το οποίο ανήλθε σε 48,4% (Παναγιωτοπούλου, 2018: 101).

Περισσότεροι από τους μισούς ερωτώμενους (51,7%) δήλωσαν ότι η παρουσία ξένων «κάνει κακό στην οικονομία της χώρας» (επίσης υψηλότερο ποσοστό σε

σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που ανήλθε σε 26,2%). Εκτός αυτού, ένας στους δύο Έλληνες (50,4%) αισθάνεται ότι η πολιτιστική ζωή (συνοχή και ομοιογένεια) της χώρας «απειλείται» από τους μετανάστες, και θεωρεί ότι υποβαθμίζεται. Ενώ το 53,5% του δείγματος δήλωσε ότι η παρουσία μεταναστών στη χώρα την κάνει χειρότερο μέρος για να ζει κανείς (Παναγιωτοπούλου, 2018: 102).

Η κατασκευή περιττών πληθυσμών, ένας εκ των οποίων λογίζεται κι ο προσφυγικός (άλλοι τέτοιοι είναι οι μετανάστες, οι άστεγοι, οι άποροι, οι ψυχικά ασθενείς, οι ουσιοεξαρτημένοι κ.ά.) αποτελεί ένα πολιτικό γεγονός που διαπλάθεται βάσει των κοινωνικοπολιτικών ορίων που θέτει η κυρίαρχη ιδεολογία. Πληθυσμοί οι οποίοι, εφόσον δεν συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη, περισεύουν (Bauman, 2003 σε Κουραχάνης, 2019: 48). Πέρα, όμως, των στατιστικών στοιχείων, παρουσιάζονται επίσης ακραία παραδείγματα μισαλλοδοξίας και ρατσισμού στη χώρα. Εκστρατείες των ακροδεξιών ομάδων εναντίον των αιτούντων άσυλο στα νησιά κατά τη διάρκεια του 2018 συνεχίζονται, και αναφορές των ΜΜΕ για επιθέσεις σε όλη τη χώρα σε άτομα που θεωρούνταν μετανάστες ή μουσουλμάνοι. Τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας για εγκλήματα μίσους για το 2017 που κυκλοφόρησαν τον Μάρτιο παρουσίασαν σημαντική αύξηση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (World Report, 2019). Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός αθροίζονται, αφού η πρώτη έννοια αφορά τη διανομή εισοδημάτων, υπηρεσιών και αναγκών ενώ η δεύτερη αφορά ευρύτερα τη διανομή ευκαιριών – δυνατοτήτων, τη διαδικασία ενσωμάτωσης ή περιθωριοποίησης (Οικονόμου; Φερώννας, 2006: 159).

Πρέπει να αναφερθεί, επίσης ότι οι ακροδεξιές ομάδες συνέχισαν να διαδηλώνουν εναντίον των αιτούντων άσυλο στα νησιά και υπήρχαν αναφορές στα ΜΜΕ για επιθέσεις σε όλη τη χώρα σε άτομα που θεωρούνταν μετανάστες ή μουσουλμάνοι. Τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας για εγκλήματα μίσους για το 2017 που κυκλοφόρησαν τον Μάρτιο παρουσίασαν σημαντική αύξηση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (World Report, 2019).

Εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς πως κάθε μεταναστευτικό και προσφυγικό κύμα προκαλεί απόρριψη και διακρίσεις. Υπάρχει εδώ και δεκαετίες στην Ευρώπη η αντίληψη πως ο μουσουλμάνος και γενικότερα ο αλλόθρησκος είναι εχθρός, γεγονός στο οποίο συμβάλει η εργαλειακή χρήση του ισλαμικού φασισμού και

τρομοκρατικών επιθέσεων από τα έθνη κράτη. Ωστόσο δεν είναι εύκολο να πούμε πως η θρησκεία είναι καθοριστικό κριτήριο για κοινωνική ενσωμάτωση, αφού η ιστορία έχει δείξει πως η κοινωνική απόρριψη συμβαίνει και μεταξύ ομόθρησκων (Ροντιέ, 2016: 96).

Από πλευράς της ελληνικής κυβέρνησης, η πολιτική γεωγραφικού περιορισμού έχει εγκλωβίσει χιλιάδες άτομα σε κατάσταση συνωστισμού και υπό άθλιες συνθήκες, με περιορισμένη πρόσβαση στην προστασία, την υγειονομική περίθαλψη, την επαρκή ύδρευση, την υγιεινή και τα προϊόντα υγιεινής με στόχο τον περιορισμό της εξάπλωσης του Covid-19. Σύμφωνα με τις οργανώσεις ανθρωπιστικής βοήθειας, ύστερα της καταστροφής του προηγούμενου ΚΥΤ στη Μόρια της Λέσβου από πυρκαγιά, οι αρχές δεν κατάφεραν να παρέχουν στους κατοίκους του νέου καταυλισμού Καρά Τεπέ, επαρκή και ασφαλή πρόσβαση στο νερό, εκπαίδευση, υγιεινή, προμήθειες για τη διαχείριση της υγιεινής της εμμήνου ρύσης και την υγειονομική περίθαλψη ή επαρκή προστασία από τα στοιχεία της φύσης και από τη σεξουαλική και έμφυλη βία και παρενόχληση (World Report, 2021). Οι υπηρεσίες για τους επιζώντες και όσους διατρέχουν κίνδυνο να υποστούν βία παρέμειναν ανεπαρκείς και η πρόσβαση σε προγεννητική και μεταγεννητική φροντίδα και υποστήριξη για άτομα με νεογνά παρέμεινε περιορισμένη. Επιπλέον, ύστερα της ανακοίνωσης της Τουρκίας τον Φεβρουάριο ότι δεν θα εμποδίζει πλέον τους αιτούντες άσυλο και μετανάστες να αναχωρούν από την τουρκική επικράτεια με προορισμό την ΕΕ, η Ελλάδα απαγόρευσε την υποβολή αιτήσεων ασύλου για οποιονδήποτε διέσχισε τα σύνορα παράτυπα κατά τη διάρκεια εκείνου του μήνα, άσκησε διώξεις σε άτομα για παράνομη είσοδο, έθεσε υπό κράτηση με τρόπο αυθαίρετο περίπου 2.000 άτομα υπό απαράδεκτες συνθήκες σε δύο νεόδμητους χώρους κράτησης στην ηπειρωτική χώρα, με το πρόσχημα του Covid-19, και επαναπροώθησε βίαια τους ανθρώπους που επιχειρούσαν να εισέλθουν στην Ελλάδα (World Report, 2021).

Στην Ευρώπη γενικότερα, σύμφωνα με στοιχεία του World Report το 2019, στοιχεία της πολιτικής ατζέντας των εξτρεμιστικών κομμάτων κατά της μετανάστευσης, κατά των προσφύγων και των αντι-μουσουλμανικών πολιτικών συνέχισαν να αγκαλιάζονται από ορισμένα κυρίαρχα πολιτικά κόμματα σε αρκετές χώρες της ΕΕ.

Μπορούμε να εντοπίσουμε παραδείγματα κοινωνικής καταπίεσης για παράδειγμα στην Δανία, όπου οι αρχές εισήγαγαν μια σειρά μέτρων κατά τη διάρκεια του έτους για την επιβολή των «αξιών της Δανίας», χαρακτηρίζοντας ορισμένες περιοχές ως «γκέτο» με βάση ένα υψηλό ποσοστό κατοίκων με εθνοτική μειονότητα ή μετανάστες και χαμηλό κοινωνικό καθεστώς, υποχρεώνοντας τα παιδιά σε αυτές τις περιοχές να υποβληθούν σε υποχρεωτική φροντίδα από παιδικούς σταθμούς στο όνομα της ένταξης. Στη Γερμανία, αν και λιγότερες από ότι τα προηγούμενα χρόνια, οι επιθέσεις εναντίον προσφύγων και αιτούντων άσυλο το 2018 παραμένουν προβληματικές. Το πρώτο εξάμηνο του χρόνου, η αστυνομία κατέγραψε 627 επιθέσεις σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο έξω από το σπίτι τους, και 77 επιθέσεις σε καταφύγια προσφύγων. Στην Ουγγαρία, τον Ιούνιο του 2018, το κοινοβούλιο ενέκρινε τροπολογίες που πρότεινε η κυβέρνηση για το σύνταγμα, ποινικοποιώντας υπηρεσίες, συμβουλές και υποστήριξη σε μετανάστες και αιτούντες άσυλο, τιμωρούμενη με φυλάκιση έως και ένα έτος. Τέτοια και παρόμοια συμβάντα παρατηρούνται και σε πολλές άλλες χώρες τις Ευρώπης (World Report, 2019).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων

2.1. Διεθνής, Ευρωπαϊκή και Ελληνική Νομοθεσία – Συμβάσεις

Οι πρόσφυγες καθορίζονται και προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο. Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951, το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967, καθώς και άλλα νομικά κείμενα αναγνωρίζουν τους πρόσφυγες και εξασφαλίζουν την προστασία τους στη σύγχρονη εποχή. Η Ελλάδα έχει υπογράψει μια σειρά από διεθνείς συνθήκες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των προσφύγων, κατά συνέπεια δεν είναι δυνατό να αρνηθεί την προστασία σε ανθρώπους που προέρχονται από εμπόλεμες ζώνες. Ο σεβασμός των συνθηκών αυτών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δε μπορεί παρά να αποτελεί προτεραιότητα (Παπαστεργίου, Τάκου, 2015: 15).

Όταν ξεκίνησε η οικονομική συνεργασία μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών το 1951, η **Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)** αποτελούταν από 6 χώρες για να καταλήξει σήμερα να μετρά 27 κράτη μέλη. Το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 31 Ιανουαρίου 2020. Σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανήκουν οι Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Εσθονία, Ιρλανδία Ισπανία Ιταλία Κάτω χώρες, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσεχία, Φινλανδία. Ορισμένες από τις προαναφερθείσες χώρες μέλη της Ε.Ε. αποτελούν ταυτόχρονα μέλη του χώρου χωρίς σύνορα Σένγκεν. Η ζώνη Σένγκεν περιλαμβάνει 26 χώρες, 22 χώρες της ΕΕ και τέσσερις εκτός της ΕΕ: την Ισλανδία, τη Νορβηγία, την Ελβετία και το Λιχτενστάιν (Europa EU, 2020).

Στη **ζώνη Σένγκεν** περιλαμβάνονται όλες οι χώρες της ΕΕ, εκτός από πέντε: η Ιρλανδία, η οποία διατηρεί τις εξαιρέσεις και διαχειρίζεται τη δική της κοινή ταξιδιωτική περιοχή με το Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς και η Βουλγαρία, η Κροατία, η Κύπρος και η Ρουμανία, οι οποίες αναμένεται να ενταχθούν στη ζώνη Σένγκεν κάποια στιγμή στο μέλλον (Europa.gr.Europa.EU, 2020).

Ενώ ο χώρος χωρίς σύνορα Σένγκεν θεωρείται από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της ΕΕ, διότι είναι ένας χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα, στον οποίο οι πολίτες της Ε.Ε.

έχουν τη δυνατότητα να κυκλοφορούν ελεύθερα χωρίς να υποβάλλονται σε συνοριακούς ελέγχους, το αντιστάθμισμα της ελευθερίας που δημιουργήθηκε είναι η θωράκιση αυτού του χώρου με αυστηρότερη φύλαξη των συνόρων και αυστηρότερους ελέγχους. Έτσι, προκύπτει ο όρος «Ευρώπη φρούριο», ελεύθερη μετακίνηση μέσα, θωρακισμένη απ' έξω (Ροντιέ, 2016: 66).

Με βάση τη **Σύμβαση του 1951 ή Σύμβαση της Γενεύης** «Περί καθεστώτος των Προσφύγων» που υιοθετήθηκε διεθνώς στις 28 Ιουλίου 1951 (κυρώθηκε από την Ελλάδα το 1959), καθορίζεται ποιος είναι πρόσφυγας και χαράσσεται το πλαίσιο των βασικών δικαιωμάτων, τα οποία τα Κράτη πρέπει να εγγυώνται για τους πρόσφυγες (UNHCR Greece, 2020).

Μια από τις πιο θεμελιώδεις αρχές που καθορίζεται στο διεθνές δίκαιο είναι ότι οι πρόσφυγες δεν πρέπει να επιστρέφονται ή να επαναπροωθούνται σε καταστάσεις όπου κινδυνεύει η ζωή ή η ελευθερία τους. Ως πρόσφυγες λογίζονται τα άτομα τα οποία διαφεύγουν από ένοπλες συρράξεις ή διώξεις. Σύμφωνα με τη EUROSTAT το 2018 ήρθαν στην Ευρώπη 2,4 εκατομμύρια μετανάστες και πρόσφυγες. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, τον Ιούνιο του 2018 ο αριθμός των προσφύγων, αιτούντων άσυλο και ανθρώπων που δεν έχουν την υπηκοότητα καμίας χώρας ανερχόταν σε 58.000 άτομα. Ο βαθμός επικινδυνότητας της κατάστασής τους είναι τέτοιος που αναγκάζονται να διασχίσουν εθνικά σύνορα για να αναζητήσουν ασφάλεια σε γειτονικές χώρες. Πρόκειται για ανθρώπους στους οποίους η άρνηση ασύλου κι η επαναπροώθηση θα είχε πιθανότατα θανάσιμες συνέπειες. Αυτό σημαίνει πως δικαιούνται προστασία από το να επιστρέφονται στους κινδύνους από τους οποίους έχουν διαφύγει, πρόσβαση σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου, και γενικότερα να ζουν με ασφάλεια και αξιοπρέπεια μέχρι να βρεθεί μια μακροπρόθεσμη λύση, προκειμένου να εγκατασταθούν στη χώρα που επιθυμούν (UNHCR Greece, 2020).

Στην ίδια σύμβαση, αναφέρεται πως βασικό δικαίωμα του πρόσφυγα είναι να δικαιούται άσυλο και ασφάλεια, που σημαίνει πως εκτός από τη διαφύλαξη της σωματικής ακεραιότητας δικαιούται ελευθερία μετακίνησης, προστασία από βασανιστήρια, ιατρική περίθαλψη, πρόσβαση στην εκπαίδευση και την εργασία. Τα

κράτη φέρουν την πρωταρχική ευθύνη για αυτήν την προστασία. Κατά συνέπεια, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εργάζεται στενά με τις κυβερνήσεις, παρέχοντάς τους συμβουλευτική και υποστήριξη, όπου απαιτείται, ώστε να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους (UNHCR Greece, 2020).

Σύμφωνα με τη **Συνθήκη «Δουβλίνο» (Dublin Regulation)** σχετικά με την είσοδο και εγκατάσταση, όταν κάποιος πολίτης Τρίτης Χώρας διασχίζει παράνομα σύνορα και εισέρχεται σε μία χώρα-μέλος μέσω στεριάς, θάλασσης είτε αέρος, η χώρα υποδοχής είναι υπεύθυνη για να εξετάσει την αίτησή του για διεθνή προστασία. Η ευθύνη αυτή δύναται να διαρκέσει 12 μήνες από την ημερομηνία που διασχίστηκαν παράνομα τα σύνορα. Ένα κράτος μέλος δεν μπορεί πλέον να θεωρηθεί υπεύθυνο όταν έχει αποδειχθεί ότι ο αιτών – ο οποίος έχει εισέλθει παρανόμως στα εδάφη του Κράτους Μέλους ή υπό συνθήκες εισόδου που δεν μπορούν να ταυτοποιηθούν – έχει ζήσει για συνεχή περίοδο τουλάχιστον πέντε μηνών σε άλλο κράτος μέλος, πριν πραγματοποιήσει την αίτηση διεθνούς προστασίας, το εν λόγω κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας. Αν ο αιτών έχει ζήσει για χρονικές περιόδους τουλάχιστον πέντε μηνών σε διάφορα Κράτη Μέλη, αυτό στο οποίο διέμεινε πιο πρόσφατα είναι υπεύθυνο να εξετάσει την αίτηση διεθνούς προστασίας. Το δικαίωμα για επιπρόσθετη παραμονή σε Κέντρα – εγκαταστάσεις φιλοξενίας, όπως έχουν προαναφερθεί – παρέχεται υπό την προϋπόθεση να εκκρεμεί η αίτηση ασύλου (Υπηρεσία Ασύλου Dublin Regulation, 2020).

Με λίγα λόγια, όποια κι αν είναι η χώρα στην οποία κατατίθεται η αίτηση ασύλου, υπεύθυνη για την εξέτασή της είναι η χώρα μέσω της οποίας ο αιτών εισχώρησε στην Ε.Ε., με αποτέλεσμα ο ευρωπαϊκός νότος να υφίσταται το μεγαλύτερο μέρος της επιβάρυνσης (Ροντιέ, 2016: 44) και ταυτόχρονα να αδικούνται οι αιτούντες άσυλο. Στόχος του Κανονισμού «Δουβλίνο» δεν είναι άλλος από τη θωράκιση του ευρωπαϊκού βορρά από τους αιτούντες άσυλο που επιθυμούν να αποκτήσουν εκεί το καθεστώς πρόσφυγα, δημιουργώντας μια ρωγμή στο προσφυγικό δίκαιο, όπως κληροδοτήθηκε από τη Σύμβαση της Γενεύης (Χριστόπουλος, 2020: 100).

Αναφορικά με τη **στέγαση των αιτούντων άσυλο** και προσφύγων, ο **Ευρωπαϊκός νόμος** δεν ρυθμίζει τη διαδικασία μετακόμισης σε αυτόνομη κατοικία, αφότου

λάβει ο αιτών τη θετική απόφαση διεθνούς προστασίας και δεν θέτει μέγιστη χρονική περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας ο αιτών μπορεί να μείνει στις εγκαταστάσεις για αιτούντες άσυλο. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολύ διαφορετικές πρακτικές στην Ευρώπη. Ενώ επτά χώρες (Γερμανία, Κάτω Χώρες, Ελβετία, Ιρλανδία, Κύπρος, Κροατία, Πορτογαλία) δεν έχουν θέσει προθεσμία μετά το πέρας της οποίας οι ωφελούμενοι πρέπει να φύγουν από το Κέντρο Φιλοξενίας, άλλοι το έχουν θεσπίσει σε εθνικό επίπεδο. Δεδομένης της πολυπλοκότητας των δομών φιλοξενίας, σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει προθεσμία μόνο για συγκεκριμένους τύπους αιτούντων άσυλο στην χώρα (AIDA Asylum Information Database, 2018).

Αυτή είναι και η περίπτωση της Ελλάδας, όπου ο χρονικός περιορισμός υπάρχει μόνο για το πρόγραμμα στέγασης ΕΣΤΙΑ. Σε άλλες περιπτώσεις, η προθεσμία αναφέρεται αυστηρά στην περίοδο κατά την οποία η θετική απόφαση ασύλου ενεργοποιείται. Αυτή είναι η περίπτωση της Σλοβενίας, όπου ο αιτών που λαμβάνει έγκριση διεθνούς προστασίας δύναται να παραμείνει το μέγιστο για 15 μέρες σε Κέντρο Φιλοξενίας έως ότου η απόφαση οριστικοποιηθεί και ενεργοποιηθεί (AIDA Asylum Information Database, 2018).

Στην Ελλάδα, όπου η κατάσταση παραμένει, λόγω του αυξανόμενου αριθμού ατόμων που έχουν αποκτήσει διεθνή προστασία στη χώρα, ένα πρόγραμμα, το ΗΛΙΟΣ 2, ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2019. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, παρέχει έναν αριθμό μέτρων που στοχεύουν στην υποστήριξη ένταξης των δικαιούχων, συμπεριλαμβανομένης επιδότησης ενοικίου που καλύπτει 6 μήνες για 5.000 πρόσφυγες που έλαβαν πρόσφατα την έγκριση. Πριν φύγουν από το πρόγραμμα στέγασης ΕΣΤΙΑ, λαμβάνουν οικονομική επιδότηση τριών μηνών και έχουν προτεραιότητα σε επαγγελματικά προγράμματα εκπαίδευσης από το Υπουργείο Εργασίας (AIDA Asylum Information Database, 2018).

Άρθρο 14 – (Άρθρο 18 Οδηγίας 2013/33/ΕΕ) – αναφορικά με τις λεπτομέρειες για τις συνθήκες στέγασης των αιτούντων άσυλο:

Η στέγαση των αιτούντων παρέχεται σε είδος και όχι με τη μορφή επιδόματος ενοικίου. Πρόκειται για δομές φιλοξενίας που λειτουργούν σε ιδιωτικά ή δημόσια κτίρια, σε προστατευόμενα διαμερίσματα, σε ξενοδοχεία ή άλλους χώρους κατάλληλα προσαρμοσμένους για τη στέγαση αιτούντων (Υπουργείο Εσωτερικών, 2016).

Οι αρμόδιες Αρχές υποδοχής και φιλοξενίας μεριμνούν για τη στέγαση των οικογενειών στον ίδιο χώρο και για τη στέγαση των εξαρτώμενων ενηλίκων αιτούντων με ειδικές ανάγκες υποδοχής μαζί με τους ενήλικες συγγενείς που, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, έχουν την ευθύνη αυτών. Διασφαλίζουν τη δυνατότητα των αιτούντων να επικοινωνούν με συγγενείς, νομικούς συμβούλους, εκπροσώπους της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες και άλλων αναγνωρισμένων εθνικών, διεθνών και μη κυβερνητικών οργανισμών. Η πρόσβαση αυτή δύναται να περιορίζεται για λόγους ασφαλείας των χώρων φιλοξενίας ή των αιτούντων. Λαμβάνουν υπόψη για την επιλογή κατάλληλου χώρου φιλοξενίας ζητήματα που αφορούν στο φύλο, την ηλικία και τον βαθμό ευαλωτότητας των αιτούντων. Λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή βιαιοπραγιών και άσκησης βίας εντός των δομών υποδοχής. Μεριμνούν ώστε η μεταφορά αιτούντων σε άλλο χώρο στέγασης να πραγματοποιείται μόνον όταν είναι αναγκαία. Οι αρμόδιες Αρχές υποδοχής και φιλοξενίας εξασφαλίζουν στους αιτούντες τη δυνατότητα να ενημερώνουν τους νομικούς τους συμβούλους για τη μεταφορά και τη νέα τους διεύθυνση (Υπουργείο Εσωτερικών, 2016).

Οι αιτούντες, των οποίων η αίτηση διεθνούς προστασίας έχει απορριφθεί και σε β' βαθμό της διοικητικής διαδικασίας, υποχρεούνται να αποχωρήσουν από τα κέντρα φιλοξενίας εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 60 ημέρες από την ημερομηνία επίδοσης της απορριπτικής απόφασης (Υπουργείο Εσωτερικών, 2016).

Άρθρο 15 – (Άρθρο 20 Οδηγίας 2013/33/ΕΕ) – αναφορικά με τον Περιορισμό ή ανάκληση των υλικών συνθηκών υποδοχής:

Οι αρμόδιες Αρχές υποδοχής και φιλοξενίας δύνανται να περιορίζουν ή σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις να ανακαλούν την παροχή των υλικών συνθηκών υποδοχής των προηγούμενων άρθρων, όταν ο αιτών εγκαταλείπει τον τόπο διαμονής που του έχει καθορισθεί, χωρίς να ενημερώσει ή χωρίς άδεια, όπου αυτό απαιτείται. Όταν έχει εκδοθεί πράξη διακοπής της εξέτασης του αιτήματος για διεθνή προστασία από τις αρμόδιες Αρχές παραλαβής, είτε σε περίπτωση που ο αιτών υποβάλει μεταγενέστερη αίτηση διεθνούς προστασίας στη χώρα. Τέλος, όταν ο αιτών παρότι υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας, δεν προσέρχεται, χωρίς δικαιολογημένη αιτία, για την πλήρη καταγραφή του. Είτε σε περίπτωση που ο αιτών έχει αποκρύψει τους οικονομικούς του πόρους, και επωφελείται κατά τρόπο αθέμιτο από τις υλικές συνθήκες υποδοχής (Υπουργείο Εσωτερικών, 2016).

Επιπλέον, οι Αρχές έχουν την προαναφερθείσα δυνατότητα, όταν με τη συνδρομή των αρμόδιων Αρχών παραλαβής και εξέτασης αιτημάτων διεθνούς προστασίας, διαπιστώνουν ότι ο αιτών, χωρίς δικαιολογημένη αιτία, δεν έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας σε εύλογο χρονικό διάστημα, μετά την άφιξή του στη χώρα (Υπουργείο Εσωτερικών, 2016).

Οι αποφάσεις των προηγούμενων παραγράφων για τον περιορισμό, τη διακοπή παροχής ή την άρνηση παροχής των υλικών συνθηκών και υπηρεσιών υποδοχής λαμβάνονται σε ατομική, αντικειμενική και αμερόληπτη βάση και αιτιολογούνται ειδικώς. Οι αποφάσεις πρέπει να βασίζονται στην ειδική κατάσταση του συγκεκριμένου προσώπου, ιδίως όσον αφορά τα πρόσωπα που χρήζουν ειδικών συνθηκών υποδοχής, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αναλογικότητας, μέχρι δε την έκδοσή τους δεν περιορίζεται και δεν διακόπτεται η παροχή των υλικών συνθηκών υποδοχής. Οι υλικές αυτές συνθήκες υποδοχής περιορίζονται ή διακόπτονται κατά το μέτρο που τούτο προβλέπεται ρητά στην οικεία απόφαση. Σε κάθε περίπτωση εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όπως προβλέπεται στο άρθρο 9 του παρόντος (Υπουργείο Εσωτερικών, 2016).

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η **Υπουργική Απόφαση 11.1/6343/2014 - ΦΕΚ 3295/Β/9-12-2014**, η οποία αφορά τον Γενικό Κανονισμό Λειτουργίας Δομών Φιλοξενίας υπηκόων τρίτων χωρών που λειτουργούν με μέριμνα της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής. Στο Α' Κεφάλαιο της Απόφασης, ορίζεται η διάρθρωση, οι τύποι δομών φιλοξενίας, καθώς κι οι αρμοδιότητες του προϊσταμένου της δομής και των κλιμακίων και τέλος η εποπτεία – διασφάλιση ποιότητας. Στο Β' Κεφάλαιο, καθορίζεται η λειτουργία των δομών φιλοξενίας. Πιο συγκεκριμένα, αφορά τις προϋποθέσεις φιλοξενίας, τις αρχές λειτουργίας, την διαδικασία για υποβολή αίτησης – απαιτούμενα δικαιολογητικά, τη διαδικασία εισαγωγής στη δομή, τη διάρκεια φιλοξενίας και τους τρόπους αποχώρησης – διακοπή φιλοξενίας. Καθορίζονται, ακόμη, οι χώροι της εκάστοτε εγκατάστασης, οι παρεχόμενες υπηρεσίες, το καθεστώς φιλοξενίας, οι αρχές που διέπουν τη φιλοξενία, δικαιώματα και υποχρεώσεις των φιλοξενούμενων. Τέλος, καθορίζονται η επιλογή και στελέχωση των δομών, τα καθήκοντα και η εκπαίδευση προσωπικού (Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας, 2016).

Χρηματοδότηση της Ελλάδας από την Ε.Ε.

Η Ελλάδα, όπως ήδη αναφέρθηκε, αποτελεί βασική πύλη εισόδου και προσωρινής παραμονής προσφύγων και μεταναστών. Ως εκ τούτου, και σε συνδυασμό με την οικονομική κατάσταση της χώρας, κατέστη αναγκαία η στήριξη της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο σε τεχνογνωσία διαχείρισης κρίσεων, όσο και σε χρηματοδότηση και προσωπικό. Αναλύοντας τη χρηματοδότηση της ΕΕ, €561 εκατ. προέρχονται από τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF). Τα παραπάνω χρήματα αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων-μεταναστών και την ένταξή τους στην κοινωνία, στην εναρμόνιση του συστήματος παροχής ασύλου και την ενίσχυση της προστασίας των συνόρων. Επιπλέον, της μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης, από τις αρχές του 2015 εγκρίθηκε έκτακτη χρηματοδότηση €385,3 εκατ. για την υποστήριξη τόσο των ελληνικών αρχών, όσο και των διεθνών οργανισμών που συνδράμουν στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης. Από τα ανωτέρω €946,3

εκατ. είχαν εκταμειωθεί μέχρι τις 22/12/2017 τα €405 εκατ. Τον Μάρτιο του 2016 εγκρίθηκε το νέο χρηματοδοτικό εργαλείο 2016-2018 για την Ελλάδα, με μέγιστο ποσό πίστωσης τα €700 εκατ. Μέχρι την παραπάνω ημερομηνία είχαν εγκριθεί προγράμματα ύψους €401 εκατ., αθροίζοντας τη χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ στα €1.347,3 εκατ. (Παναγιωτοπούλου, 2018: 104).

2.2. Είδη Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων

Για την αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος και τη στέγαση του μεγάλου αριθμού αφιχθέντων, το ελληνικό κράτος σε συνεργασία με ελληνικούς και ξένους φορείς, όπως οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, έχουν δημιουργήσει δομές προκειμένου να ικανοποιήσουν τα αιτήματα των προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Συνακόλουθα, πέρα από το κομμάτι της πολιτικής υποδοχής αναφορά πρέπει να γίνει και στις δομές, δηλαδή σε ποιους χώρους διαμένουν αυτοί οι άνθρωποι και ποιες είναι οι συνθήκες διαβίωσής τους εκεί.

Αδιαμφισβήτητα οι ροές είναι μεγαλύτερες στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, όπου έχουν δημιουργηθεί Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.), από όπου οι ωφελούμενοι προωθούνται στα Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας (Κ.Π.Φ.) που έχουν δημιουργηθεί από το 2016 κι έπειτα στην ηπειρωτική Ελλάδα, προκειμένου να καλύψουν μία σειρά αναγκών, όσων ζητούν άσυλο. Πρόκειται για χώρους σε μορφή καταυλισμών, τοποθετημένοι λίγο έξω από την εκάστοτε πόλη. Και στις δύο αυτές κατηγορίες δομών οι άνθρωποι έχουν στέγαση, επωφελούνται από τις υποδομές, ενόσω ακολουθείται η νόμιμη διαδικασία διεθνούς προστασίας και παραχώρησης ασύλου (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

Ξεκινώντας την αναφορά στα είδη φιλοξενίας προσφύγων που αναδύθηκαν από το 2015 κι έπειτα, αξίζει να επισημάνουμε τους βασικούς πυλώνες διάκρισής τους σε κρατικούς, μη κρατικούς – χρηματοδοτούμενους (Μ.Κ.Ο.) και μη κρατικούς – αλληλέγγυους.

Στα νησιά, πιο συγκεκριμένα στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) διαμένουν οι πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, οι οποίοι έχουν εισέλθει στην ελληνική επικράτεια χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, προκειμένου να υπαχθούν στις

διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης και να υποβάλουν αίτημα διεθνούς προστασίας. Εκεί οι εισερχόμενοι πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς τελούν σε καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας τους, προκειμένου να υποβληθούν στις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, με ανώτατο όριο τις είκοσι πέντε (25) μέρες. Υπάγονται ταυτόχρονα και σε γεωγραφικό περιορισμό σύμφωνα με το Κοινό Σύμφωνο Ε.Ε. – Τουρκίας. Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία υποδοχής και ταυτοποίησης, οι εισερχόμενοι πολίτες τρίτων χωρών μεταφέρονται από τα Κ.Υ.Τ. σε Δομές της ενδοχώρας. Στη συνέχεια, παραπέμπονται στο αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου, εφόσον έχουν εκδηλώσει βούληση υποβολής αιτήματος διεθνούς προστασίας ή παραπέμπονται στις αρμόδιες υπηρεσίες για επανεισοδοχή ή επιστροφή ή απέλαση στην περίπτωση μη υποβολής αιτήματος διεθνούς προστασίας. Τα Κ.Υ.Τ. είναι έξι και βρίσκονται σε Χίο, Σάμο, Λέρο, Λέσβο, Κω και Ορεστιάδα (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

Μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών υποδοχής και ταυτοποίησης, ανάλογα με την περίπτωση τους, οι πρόσφυγες μπορεί να υπαχθούν σε διαδικασίες επανεισοδοχής ή επιστροφής ή απέλασης, να κρατηθούν σε Κλειστά Κέντρα Υποδοχής ή να μεταφερθούν σε Δομές Φιλοξενίας στην ενδοχώρα (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

Η Κοινή Δήλωση Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας, που υπογράφηκε τον Μάρτιο του 2016, έθεσε ένα τέλος στην λειτουργία των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) των πέντε νησιών –Λέσβος, Λέρος, Κως, Σάμος, Χίος– όπως υποδήλωναν τα ονόματά τους έως τότε. Αντιθέτως, ξεκίνησαν να λειτουργούν ως δομές μακροχρόνιας φιλοξενίας και, αναπόφευκτα, καθώς μεγάλωσαν οι πληθυσμοί που φιλοξενούσαν χειροτέρεψαν και οι συνθήκες σε αυτές. Για παράδειγμα η δομή της Μόριας, που είχε σχεδιαστεί για 3.000 ενοίκους, είχε φτάσει τέσσερις, πέντε, ή ακόμη και έξι φορές την χωρητικότητά της. Ακόμη, πολύ μεγαλύτερος αριθμός ανθρώπων διαβιούσε στην «ζούγκλα», όπως ονομάστηκε ο ελαιώνας που την κύκλωνε (Κριθάρη , 2020).

Συνεπώς, παρά το γεγονός πως τα ΚΥΤ ξεκίνησαν να λειτουργούν ως ανοιχτά κέντρα υποδοχής και καταγραφής για τους εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους που είχαν καταφτάσει στα νησιά από τις αρχές του 2015, μετατράπηκαν σε στρατόπεδα που

προσομοιάζουν με φυλακές στις 20 Μαρτίου 2016, όταν τέθηκε σε ισχύ η προαναφερθείσα συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας. Οι αιτούντες άσυλο και οι μετανάστες που έχουν καταφθάσει έκτοτε τίθενται υπό κράτηση από τις ελληνικές αρχές, με τη συνδρομή του οργανισμού εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, Frontex, και τους απαγορεύεται η έξοδος από τους καταυλισμούς (Human Rights Watch, 2016).

Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης συνεργάζεται με Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο χώρο της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών. Ειδικότερα:

- Με την Ύπατη Αρμοστεία Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες
- Με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.)
- Με τη διακυβερνητική οργάνωση Intergovernmental Consultations on Migration, Asylum and Refugees (IGC)
- Με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (European Asylum Support Office – EASO).

Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης συνεργάζεται με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες πληρούν τις κατάλληλες προδιαγραφές για εγγραφή στο αντίστοιχο μητρώο. Όταν ολοκληρωθεί η προαναφερθείσα διαδικασία, οδηγούνται σε Ανοιχτές Δομές Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

Παράλληλα, από τον Οκτώβριο του 2015, με τη διαχείριση της Ύπατης Αρμοστείας και τη χρηματοδότηση της Ε.Ε. σε συνεργασία με κρατικές αρχές, τοπική αυτοδιοίκηση και Μ.Κ.Ο. δημιουργήθηκε το στεγαστικό πρόγραμμα ESTIA. Στόχος του ήταν ως το τέλος του 2019 να αυξήσει τις θέσεις προς τους ωφελούμενους σε 27.000 (από 22.000 το 2017), γεγονός που το πέτυχε. Στο πλαίσιο του προγράμματος δημιουργήθηκαν θέσεις στέγασης σε αξιοπρεπείς συνθήκες, ενώ στις παροχές συγκαταλέγονται οικονομικό βοήθημα, διερμηνεία και υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης (UNCHR, 2020).

Εκτός των κρατικών δομών, οι αυξημένες ανάγκες προκειμένου να στεγαστούν όσο

το δυνατόν περισσότεροι πρόσφυγες και οι οικογένειές τους δημιουργήθηκαν και δομές φιλοξενίας στο πλαίσιο Μ.Κ.Ο. Οι δομές αυτές προβλέπουν πολλαπλές παροχές, όπως είναι η φιλοξενία σε ενήλικες αλλά και ανήλικους πρόσφυγες. Πληθώρα προγραμμάτων υλοποιείται ετησίως είτε από Μ.Κ.Ο, είτε από συνεργασίες τους με την Ύπατη Αρμοστεία (UNCHR, Solidarity Now, Άρσις, 2020).

Τέλος, από τη λίστα τυπικών και άτυπων δομών φιλοξενίας προσφύγων, δεν θα μπορούσαν να λείπουν και αυτοοργανωμένες δομές ανά την Ελλάδα, όπως οι καταλήψεις στέγασης προσφύγων. Οι συγκεκριμένοι χώροι επιχείρησαν να καλύψουν κρατικές ανεπάρκειες με πρόταγμα την αλληλεγγύη και την αξιοπρέπεια, διαχωρίζοντας ταυτόχρονα τη θέση τους από την πολιτική αλληλεγγύης των χρηματοδοτούμενων Μ.Κ.Ο. Ενδεικτικά αναφέρονται οι καταλήψεις Νοταρά 26 στα Εξάρχεια, το City Plaza στην Αχαρνών και το Ορφανοτροφείο στη Θεσσαλονίκη (Κουραχάνης, 2019: 177).

2.3. Ορισμός Κέντρων Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων

Στην Ελλάδα εκτός από τα ΚΥΤ που βρίσκονται στις πύλες εισόδου της χώρας (κυρίως στα νησιά), υπάρχουν ορισμένες ανοιχτές δομές, τα camps που ονομάζονται Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας, εγερθέντα κυρίως από τον Ελληνικό Στρατό κατά τη διάρκεια του 2016, προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο μετά το κλείσιμο της «Δυτικής Βαλκανικής διαδρομής». Τα Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων αποτελούν ανοιχτές δομές, οι οποίες φιλοξενούν πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο. Στα τέλη του 2020, υπήρχαν 32 τέτοιες δομές σε όλη την ηπειρωτική Ελλάδα με υποδομές φιλοξενίας μεγάλου αριθμού ανθρώπων. Οι συνθήκες σε διάφορα κέντρα παραμένουν πτωχές, εξαιτίας του επίμονου υπερπληθυσμού, της έλλειψης επαρκών παροχών, της βίας, της έλλειψης ασφάλειας (AIDA Asylum Information Database, 2018).

Ο αριθμός των ανθρώπων που φιλοξενούνται στα Κέντρα ήταν 14.350 το Φεβρουάριο του 2017, 14.281 τον Αύγουστο του 2017, 16.110 το Σεπτέμβριο του 2018. Παρόλα αυτά, στην πράξη φαίνεται πως πολλές δομές δεν είναι κατάλληλες για μακροχρόνια διαμονή των αιτούντων άσυλο (AIDA Asylum Information

Database, 2018).

Οι Δομές που βρίσκονται στην ενδοχώρα, τα ΚΠΦΠ, παρέχουν προσωρινή διαμονή σε πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτημα διεθνούς προστασίας στο έδαφος της Ελληνικής Επικράτειας. Φιλοξενούν, επίσης, μέλη της οικογένειας των αιτούντων διεθνούς προστασίας, καθώς και ασυνόδευτους ή μη, ανηλίκους, και όσους ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

Εκτός της φιλοξενίας των προσφύγων στις δομές τους, τα κέντρα προσωρινής φιλοξενίας στα νησιά και τον Έβρο, λειτουργούν και ως μέσα γρήγορης ταυτοποίησης, καταγραφής και δακτυλοσκόπησης των εισερχόμενων μεταναστών, καθώς και ως υποβοηθητικά κέντρα για την υλοποίηση των προσωρινών προγραμμάτων μετεγκατάστασης που προτάθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 27 Μαΐου και στις 9 Σεπτεμβρίου του 2015. Η λειτουργία τους επιτυγχάνεται μέσω συνεργασίας υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης - ονομαστικά η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Frontex), ο Οργανισμός Αστυνομικής Συνεργασίας της ΕΕ (Europol) και η Υπηρεσία Δικαστικής Συνεργασίας της ΕΕ (Eurojust) - με τις αρχές των Κρατών Μελών, σε αυτή την περίπτωση την Ελλάδα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017).

2.4. Ρόλος Κέντρων Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων

Σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (πρώην Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής από 2016 έως 15 Ιανουαρίου 2020), οι δομές αυτές έχουν ως βασικό ρόλο αφενός την επιδίωξη αναγνώρισης της ιδιότητας του αιτούντος, αν δηλαδή πρόκειται για μετανάστη ή για πρόσφυγα, προκειμένου οι πρώτοι να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσής τους εκούσια ή ακούσια και οι δεύτεροι να προστατευτούν από διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις. Αφετέρου, προστατεύουν τους πρόσφυγες και τις τοπικές κοινωνίες από τυχόν αντιδράσεις που θα μπορούσαν να προκύψουν. Σε 32 περιοχές της ηπειρωτικής κυρίως χώρας

υπάρχουν ανοιχτές δομές φιλοξενίας. Είναι προστατευμένες, παρέχουν σίτιση, στέγαση, ψυχολογική, συμβουλευτική, νομική υποστήριξη, ιατρική περίθαλψη και μπορούν να διαμείνουν οι πρόσφυγες και εκείνοι οι οποίοι επιθυμούν εθελούσια επιστροφή στη χώρα τους (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

Οι Δομές παρέχουν ένα σταθερό πλαίσιο διαμονής που καλύπτει όχι μόνο τις βασικές βιοτικές και κοινωνικές ανάγκες των φιλοξενουμένων, αλλά και τις παιδαγωγικές και μαθησιακές ανάγκες αυτών. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται αφορούν στη στέγαση και σίτιση, την ενημέρωση και πληροφόρηση των φιλοξενουμένων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις στη χώρα υποδοχής, την ψυχοκοινωνική υποστήριξή τους, τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, την παροχή βασικών ειδών ατομικής υγιεινής, ένδυσης και υπόδησης, την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας καθώς και την πρόσβαση σε προγράμματα εκπαίδευσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων. Οι φιλοξενούμενοι στις Δομές οφείλουν να αποχωρήσουν από αυτές εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την επίδοση σε αυτούς της απόφασης αναγνώρισης παροχής καθεστώτος διεθνούς ή επικουρικής προστασίας. Στην περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων η προαναφερόμενη προθεσμία ξεκινά από την ενηλικίωσή τους (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

Παρά την εικόνα που παρουσιάζεται από το υπουργείο αξίζει να αναφερθεί πως οι συνθήκες στέγασης και διαμονής των αιτούντων άσυλο, ειδικά στα ΚΥΤ αλλά και στα camps δεν είναι ιδανικές. Αναφέρεται χαρακτηριστικά η καταδίκη MSS της Ελλάδας το 2011 στο Ευρωπαϊκό δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με την οποία ανατρέπεται το «Δουβλίνο», για εξευτελιστικές συνθήκες κράτησης αλλοδαπών και αιτούντων άσυλο και παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης της Γενεύης (Χριστόπουλος, 2020: 103).

Στα ΚΥΤ οι άνθρωποι είναι περιορισμένοι στον τόπο της δομής και δεν μπορούν να μετακινηθούν στην ενδοχώρα με αποτέλεσμα την υπερπληρότητα (overcrowding) των ΚΥΤ. Τόσο οι συνθήκες διαβίωσης όσο κι οι γραφειοκρατικοί όροι μετακίνησης των αιτούντων είναι εξαιρετικά δυσμενείς (FRA, 2018 σε Κουραχάνης, 2019: 109). Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις τόσο στα hotspots όσο και στα camps που λαμβάνουν χώρα φαινόμενα εξευτελιστικής μεταχείρισης. Οι άνθρωποι μένουν σε

σκηνές ή άλλες ακατάλληλες κατασκευές για μεγάλα χρονικά διαστήματα, στερούνται κατάλληλες συνθήκες υγιεινής και εφοδιασμού καθημερινών αναγκών. Οι χαρακτηρισμοί των συνθηκών διαβίωσης ξεκινούν από κακές έως απειλητικές για τη ζωή. Ειδικά στη Μόρια της Λέσβου κι έπειτα στο Καρά Τεπέ γίνεται λόγος για ζητήματα καθαριότητας, ασφάλειας, παροχών, πρόσβασης στο νοσοκομείο και συγκρούσεις μεταξύ προσφυγικών κοινοτήτων.

Η αύξηση των προσφυγικών ροών το 2015 βρήκε το ελληνικό κράτος απροετοίμαστο, για το λόγο αυτό παρατηρούμε πολλές ελλείψεις σε επίπεδο οργάνωσης και δαιδαλώδεις γραφειοκρατικές καθυστερήσεις σε ζητήματα ασύλου (Κουραχάνης, 2019). Ταυτόχρονα δεν υπάρχει πρόθεση για αλλαγή προς το θετικό, αφού οι ελληνικές αρχές μοιράζονται μια αντίληψη που λέει πως, εάν οι συνθήκες στις δομές παραμείνουν κακές, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες θα έχουν έναν παραπάνω λόγο να φύγουν από την Ελλάδα και να πάνε σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (Solomon, 2020). Όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά γενικότερα στην Ευρώπη κυριαρχούν η τιμωρητική διάθεση, η αντιμεταναστευτική ρητορική, η μετάθεση ευθυνών και η έλλειψη πολιτικής βούλησης από τα κράτη για τη δημιουργία ενός συστήματος που δεν ευνοεί τις ανισότητες. Η ιστορία μάς έχει δείξει, ωστόσο, ότι δεν είναι δυνατό να σταματήσει κανείς τους ανθρώπους, όταν αυτοί σπρώχνονται από την απελπισία και την αθλιότητα. Έτσι το «φρούριο» Ελλάς, όπως και κάθε «φρούριο» που προσπαθεί να σταθεί εμπόδιο στο ρου της ιστορίας, είναι καταδικασμένο να πέσει, προκειμένου γεννηθεί η πολυπολιτισμική Ευρώπη και η Ελλάδα του 21ου αιώνα (Στάμκος, 2020).

2.4.1. Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων στην Ελλάδα

Οι 32 δομές προσωρινής φιλοξενίας ανά την επικράτεια είναι οι παρακάτω:

1. Ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας Αιτούντων Εθελούσιας Επιστροφής στην περιοχή Αττικού Άλσους του Δήμου Αθηναίων Αττικής,
2. Ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο και Ευάλωτων Ομάδων πολιτών τρίτων χωρών στον Ελαιώνα Αττικής,

3. Ανοιχτή Δομή Προσωρινής Υποδοχής πολιτών τρίτων χωρών ή ανιθαγενών που έχουν αιτηθεί διεθνή προστασία στην περιοχή Σχιστού Αττικής,
4. Ανοιχτή Δομή Προσωρινής Υποδοχής πολιτών τρίτων χωρών ή ανιθαγενών που έχουν αιτηθεί διεθνή προστασία στην περιοχή Διαβατών Θεσσαλονίκης,
5. Δομή «ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ», στο στρατόπεδο «ΤΧΜ (ΜΧ) Γ. ΠΕΛΑΓΟΥ» του Δήμου Αλεξανδρείας, της Περιφερειακής Ενότητας Ημαθίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
6. Δομή «ΒΑΓΙΟΧΩΡΙΟΥ», στην Τοπική Κοινότητα Νυμφόπετρας του Δήμου Βόλβης, της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
7. Δομή «ΛΟΥΤΡΩΝ ΒΑΓΙΟΧΩΡΙΟΥ», σε ξενοδοχεία του Δήμου Βόλβης της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
8. Δομή «ΒΕΡΟΙΑΣ», στο στρατόπεδο «ΑΡΜΑΤΟΛΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ» του Δήμου Βέροιας της Περιφερειακής Ενότητας Ημαθίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
9. Δομή «ΒΟΛΟΥ», στις εγκαταστάσεις «ΜΟΖΑΣ» του Δήμου Βόλου, της Περιφερειακής Ενότητας Μαγνησίας της Περιφέρειας Θεσσαλίας,
10. Στη Δομή «ΔΟΛΙΑΝΩΝ», στην Εθνική Οδό Καλπακίου - Συνόρων του Δήμου Πωγωνίου της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων της Περιφέρειας Ηπείρου,
11. Δομή «ΔΡΑΜΑΣ», στην Αποθήκη Νο 3 της Βιομηχανικής Περιοχής του Δήμου Δράμας, της Περιφερειακής Ενότητας Δράμας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης,
12. Δομή «ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ» στη Σχολή Εμπορικού Ναυτικού του Δήμου Ελευσίνας, της Περιφερειακής Ενότητας Δυτικής Αττικής της Περιφέρειας Αττικής,
13. Δομή «ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ», στην Τοπική Κοινότητα Θερμοπυλών του Δήμου Λαμιέων της Περιφερειακής Ενότητας Φθιώτιδος της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας,
14. Δομή «ΘΗΒΑΣ», στη θέση «ΚΛΩΣΤΗΡΙΟ ΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ» του Δήμου Θηβαίων, της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

15. Δομή «ΚΑΒΑΛΑΣ», στο στρατόπεδο «ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ» στη θέση «ΠΕΡΙΓΙΑΛΙ» του Δήμου Καβάλας της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
16. Δομή «ΚΑΤΣΙΚΑ», στην Δημοτική Κοινότητα Κατσικά του Δήμου Ιωαννιτών, της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων της Περιφέρειας Ηπείρου,
17. Δομή «ΚΑΤΩ ΜΗΛΙΑΣ», στην Τοπική Κοινότητα Μηλιάς του Δήμου Κατερίνης, της Περιφερειακής Ενότητας Πιερίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
18. Δομή «ΚΥΛΛΗΝΗΣ», στην Τοπική Κοινότητα Μυρσίνης του Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης, της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας,
19. Δομή «ΛΑΓΚΑΔΙΚΙΩΝ», στο στρατόπεδο «ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ» του Δήμου Λαγκαδά, της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
20. Δομή «ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΟΥ», στο στρατόπεδο «ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ» του Δήμου Λαρισαίων, της Περιφερειακής Ενότητας Λάρισας της Περιφέρειας Θεσσαλίας,
21. Δομή «ΛΑΥΡΙΟΥ», στη θέση «ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ» του Δήμου Λαυρεωτικής, της Περιφερειακής Ενότητας Ανατολικής Αττικής της Περιφέρειας Αττικής,
22. Δομή «ΜΑΛΑΚΑΣΑΣ», στο στρατόπεδο «ΓΕΡΑΚΙΝΗ» του Δήμου Ωρωπού, της Περιφερειακής Ενότητας Ανατολικής Αττικής της Περιφέρειας Αττικής,
23. Δομή «ΟΙΝΟΦΥΤΩΝ», στη θέση «ΠΑΛΑΙΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ» του Δήμου Τανάγρας, της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας,
24. Δομή «ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ», στη θέση «ΝΕΑ ΚΑΒΑΛΑ» του Δήμου Παιονίας, της Περιφερειακής Ενότητας Κιλκίς της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
25. Δομή «ΡΙΤΣΩΝΑΣ», στην Περιφερειακή Οδό Χαλκίδας - Θηβών του Δήμου Χαλκιδέων, της Περιφερειακής Ενότητας Εύβοιας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας,
26. Δομή «ΣΕΡΡΩΝ», στη θέση «ΠΡΩΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ» του Δήμου Σερρών, της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
27. Δομή «ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑ», στη θέση «ΠΡΟΒΛΗΤΑ 4» του Δήμου Χαϊδαρίου, της Περιφερειακής Ενότητας Δυτικού Τομέα Αθηνών της Περιφέρειας Αττικής,

28. Δομή «ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑΣ», στο στρατόπεδο «ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΑΚΗ» του Δήμου Ζηρού, της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας της Περιφέρειας Ηπείρου,
29. Δομή «ΓΡΕΒΕΝΩΝ», σε ξενοδοχεία του Δήμου Γρεβενών, της Περιφερειακής Ενότητας Γρεβενών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας,
30. Δομή «ΠΥΡΓΟΥ», στη θέση «ΞΕΝΩΝΕΣ ΠΥΡΓΟΥ» του Δήμου Πύργου, της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας,
31. Δομή «ΚΟΡΙΝΘΟΥ», στο στρατόπεδο «ΚΑΛΟΓΕΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗ» του Δήμου Κορινθίων, της Περιφερειακής Ενότητας Κορινθίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου,
32. Δομή «ΣΙΝΤΙΚΗΣ», στη θέση «ΚΛΕΙΔΙ» του Δήμου Σιντικής, της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

2.5. Η περίπτωση του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων Θήβας

Η δομή Προσωρινής Φιλοξενίας «ΘΗΒΑΣ», βρίσκεται στη θέση «ΚΛΩΣΤΗΡΙΟ ΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ» του Δήμου Θηβαίων, της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας, της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Λειτουργεί από το 2017 με την ενοικίαση και ανακατασκευή βιομηχανικού κτιρίου (πρώην κλωστήριο). Το κόστος επωμίστηκε ο Ελληνικός Στρατός με Ευρωπαϊκά Κονδύλια, ενώ την ανακατασκευή ανέλαβε ο Δ.Ο.Μ. με κόστος 2 εκατομμύρια ευρώ από τη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας. Η συνολική χωρητικότητα του κέντρου ανέρχεται στα 700 άτομα. Ο συνολικός χώρος είναι περίπου 30 στρέμματα και παρέχει 65 κοντέινερ χωρητικότητας 8 ατόμων, ενώ υπάρχει υποδομή για πιο μόνιμη φιλοξενία. Τα παιδιά πηγαίνουν σχολείο με επιπρόσθετη δυνατότητα ενισχυτικής διδασκαλίας στο camp τα απογεύματα. Στις εγκαταστάσεις περιλαμβάνονται χώροι διδασκαλίας (ενισχυτική), χώροι φροντίδας βρεφών, κοινόχρηστες τουαλέτες και ντους. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, πρόκειται για Ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας Προσφύγων, που σημαίνει πως οι διαμένοντες διαβιούν εκεί, έχοντας τη δυνατότητα να βγαίνουν έξω. Ωστόσο το δεδομένο αυτό αναπροσαρμόζεται συνεχώς λόγω κορωνοϊού και επιβολής γενικότερου lockdown στη χώρα (Υπουργείο Μετανάστευσης και

Ασύλου,2020).

Με απόφαση του υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου, Νότη Μηταράκη, από 25 Μαΐου 2020 έχει οριστεί διοικητής για θητεία ενός έτους με δυνατότητα παράτασης. Βασική του ευθύνη είναι η εύρυθμη λειτουργία της δομής φιλοξενίας, ενώ, πριν από τον διορισμό του, τη διαχείριση της δομής είχε ο Δ.Ο.Μ. (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου,2020).

Στη Δομή δραστηριοποιούνται οι εξής Φορείς:

1. ΓΕΕΘΑ
2. Ελληνικός Στρατός
3. ΕΛ.ΑΣ.
4. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης - έως 25/05/2020 διαχείριση του Κ.Π.Φ
5. ΕΟΔΥ
6. Catholic Relief Services / CARITAS
7. ΑΡΣΙΣ
8. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
9. ΚΕΤΗΕΑ Mosaic
10. UNHCR
11. EASO
12. SOLIDARITY NOW
13. ΟΑΕΔ

(Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020)

Ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών των δομών του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων Θήβας αφορά κυρίως στην καταγραφή αναγκών και στην άσκηση συμβουλευτικής. Οι χρόνοι διαμονής για τους ωφελούμενους στο Κέντρο είναι σχετικοί, όπως και οι λόγοι αποχώρησής τους από αυτό (exit, άσυλο, επανενώσεις οικογενειών). Αυτό σημαίνει πως υπάρχουν πιο μόνιμοι φιλοξενούμενοι, άλλοι καινούργιοι φεύγουν κι έρχονται εν αναμονή ασύλου ή άδειας διαμονής (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Κοινωνική Εργασία και Πρόσφυγες

3.1. Διαπολιτισμική και Αντιρατσιστική Κοινωνική Εργασία

Η εργασία με κοινότητες μειονοτήτων είναι ένα από τα σημαντικά πεδία ενδιαφέροντος στην κοινοτική εργασία του 21^{ου} αιώνα. Η Ελλάδα μια χώρα με μακρά ιστορία εξωτερικής μετανάστευσης, μετατράπηκε τα τελευταία χρόνια σε χώρα υποδοχής μεγάλου αριθμού μεταναστών και προσφύγων, οι οποίοι προστίθενται στους ήδη υπάρχοντες πολιτισμικά διαφέροντες της χώρας. Παρά τη συνύπαρξη των διαφορετικών πολιτισμικών ταυτοτήτων όλα αυτά τα χρόνια, η Ελλάδα θεωρούνταν μια ευρωπαϊκή χώρα με σχετική πολιτισμική ομοιογένεια, συγκριτικά με άλλες δυτικοευρωπαϊκές, ωστόσο τα δεδομένα αλλάζουν αυτή την εικόνα και ενισχύουν την πολυπολιτισμική της διάσταση (Ζαϊμάκης, 2016: 177).

Είναι γεγονός πως με την οικοδόμηση των σύγχρονων κρατών – εθνών η ταυτότητα έγινε κρατική υπόθεση, γεγονός που εγκαθιδρύει κανόνες και ελέγχους. Το σύγχρονο κράτος, συνεπώς, τείνει προς τη μονοταυτοποίηση, αναγνωρίζοντας μια πολιτισμική ταυτότητα προκειμένου να ορίσει την εθνική του, ενώ, όταν αποδέχεται έως ένα βαθμό τον πολιτισμικό πλουραλισμό, ορίζει μια ταυτότητα αναφοράς (Cuche, 2001: 157).

Ήδη από τη δεκαετία του '80 και '90, η νεοελληνική κοινωνία προσέλαβε νέες πολυπολιτισμικές και πολυφυλετικές διαστάσεις, οι οποίες συνδιαμορφώθηκαν από ρεύματα οικονομικών μεταναστών, που προέρχονται από την Ανατολική Ευρώπη, τα Βαλκάνια, Ασιατικές και Αφρικανικές χώρες, από παλινοστούντες πολιτικούς πρόσφυγες και από αιτούντες άσυλο (Κανδυλάκη, 2009: 23).

Στο σημείο αυτό, αξίζει να τονίσουμε, πως η διαχείριση του προσφυγικού φαινομένου, που περιγράφηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, δεν μπορεί να γίνει με πολιτικές «απελάσεων», εσωστρεφείς αντιλήψεις προάσπισης μια υποτιθέμενης εθνικής ομοιογένειας, με παρωχημένες πολιτικές πολιτισμικής αφομοίωσης και εξάλειψη της ετερότητας. Αντίθετα η διαχείριση του φαινομένου θα γίνει με κοινωνική ένταξη, ενσωμάτωση, αποδοχή των πολιτισμικά διαφερόντων μελών ως ισότιμων, ενεργών και πολύτιμων για την κοινωνία (Ζαϊμάκης, 2016: 178).

Στον σημερινό κόσμο ελάχιστες κοινωνίες δεν χαρακτηρίζονται από πολυπολιτισμική ετερογένεια σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Στο πλαίσιο αυτό κάθε κοινωνία διδάσκεται από τις εμπειρίες της άλλης. Οι παρεμβάσεις της κοινωνικής εργασίας σε μειονοτικά και πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα εστιάζουν στη διερεύνηση αναγκών, στην υποστήριξη και ενδυνάμωση, καθώς και στην καλλιέργεια αισθήματος του «ανήκειν» (Κανδυλάκη, 2009: 17). Αυτή ακριβώς η σημερινή πολυπολιτισμική πραγματικότητα είναι που γεννά την αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού των κλασικών προσεγγίσεων και τρόπων παρέμβασης της Κ.Ε. και του εμπλουτισμού του θεωρητικού και εμπειρικού της προσανατολισμού, αναφορικά με την προσέγγιση του «διαφορετικού». Πρακτικές ενάντια στις διακρίσεις και την καταπίεση είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική εφαρμογή της (Κανδυλάκη, 2009:23).

Ο ρατσισμός σε όλες του τις μορφές αποτελεί ίσως το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι πολυπολιτισμικές και πολυφυλετικές κοινωνίες. Ρατσισμός ορίζεται «η πεποίθηση σε μια εγγενή ανωτερότητα μιας φυλής έναντι όλων των υπολοίπων» και διακρίνεται σε ατομικό, θεσμικό και πολιτισμικό ρατσισμό (Bromley και Longino, 1972 σε Κανδυλάκη, 2009: 29). Ο ατομικός αφορά προσωπικές στάσεις και συμπεριφορές βασισμένες σε στερεότυπα και προκαταλήψεις. Ο θεσμικός νομιμοποιεί τις φυλετικές προκαταλήψεις και αιτιολογεί την άσκηση εξουσίας μέσω του κοινωνικού αποκλεισμού. Τέλος, ο πολιτισμικός επικεντρώνεται σε αξίες, στάσεις και πεποιθήσεις που θεωρούν και παρουσιάζουν την ανωτερότητα ως κοινή λογική (Dominelli, 1992 σε Κανδυλάκη, 2009: 29). Σύμφωνα με τον εθνοκεντρισμό, όρο που δημιουργήθηκε από τον Αμερικανό κοινωνιολόγο William Summerto 1906, η οπτική για τα πράγματα στηρίζεται στο ότι η δική μας ομάδα είναι το επίκεντρο και οι υπόλοιπες μετριούνται και αξιολογούνται σε σχέση με αυτή. Για τον Durkheim, ωστόσο, δεν υπήρχε αμφιβολία πως η ανθρωπότητα είναι μία με όλους τους επιμέρους πολιτισμούς να συμβάλλουν σε έναν πανανθρώπινο (Cuche, 2001: 40). Ο Marx και ο Weber δεν είχαν άδικο, όταν υποστήριξαν πως η κουλτούρα της κυρίαρχης τάξης είναι πάντοτε η κυρίαρχη, και αυτό όχι με την έννοια της ανώτερης και προικισμένης, αλλά λόγω κοινωνικής δύναμης (Cuche, 2001: 121).

Η κοινωνική εργασία διαμορφώνεται σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, προσαρμοζόμενη στις ανάγκες της μεταβαλλόμενης κοινωνίας, σε μία προσπάθεια να αποκριθεί στα αιτήματα των ωφελούμενων και να συμβάλλει όχι μόνο στην διαχείριση αλλά και στην πρόληψη των δυσκολιών και των προβλημάτων των τοπικών κοινωνιών. Οι κοινωνικοί λειτουργοί σε μια προσπάθεια ανταπόκρισης στις ολοένα μεταβαλλόμενες ανάγκες υιοθετούν κοινωνική πολιτική και αναδιαμορφώνουν τις παρεμβάσεις τους με γνώμονα αυτές τις ανάγκες (Κανδυλάκη, 2009: 49). Η Κοινωνική Εργασία ως επάγγελμα στοχεύει πάντοτε στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, στο «ευ ζην». Οι παρεμβάσεις των κοινωνικών λειτουργών σε πολιτισμικά διαφέρουσες, κοινωνικά αποκλεισμένες και μειονοτικές ομάδες και κοινότητες απαιτούν γνώσεις και ευαισθητοποίηση για την εις βάθος κατανόηση των δυσκολιών και των υφιστάμενων δυναμικών αυτών των κοινοτήτων, που υπερβαίνουν τις κλασσικές ατομοκεντρικές θεωρίες της κοινωνικής εργασίας και τη γραφειοκρατική πρακτική της (Κανδυλάκη, 2009: 50). Οι παρεμβάσεις στο πλαίσιο άσκησης της Διαπολιτισμικής Κοινωνικής Εργασίας απαιτούν ορισμένες βασικές γνώσεις των αρχών της πολυπολιτισμικότητας και μια πολιτική ανοικτή προς τις ετερότητες. Συχνά οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στο πλαίσιο κρατικών προγραμμάτων βρίσκονται σε δύσκολη θέση, αφού καλούνται να υιοθετήσουν αφομοιωτικές πολιτικές με το πρόσχημα της προάσπισης του εθνικού συμφέροντος, οι οποίες δεν υπηρετούν τις αρχές της πολυπολιτισμικότητας (Ζαϊμάκης, 2016: 178).

Αναφορικά με τις δεξιότητες, απαραίτητες είναι αυτές της επικοινωνίας και παρέμβασης (διερεύνηση συνθηκών, εκτίμηση και αξιολόγηση δυσκολιών και κινδύνων, προετοιμασία και σχεδιασμός προγραμμάτων παρέμβασης, καταγραφή και αρχειοθέτηση ατόμων που χρήζουν παρέμβασης και παρουσιαζόμενων δυσκολιών, αποτύπωση δράσεων που ακολουθούνται και αποτελεσματικότητά τους) (Κανδυλάκη, 2009: 51). Παράλληλα, οφείλουν να κατανοούν και να εκτιμούν τις διαφορές ανάμεσα στις πολιτισμικά διαφέρουσες ομάδες και να είναι σε θέση να κάνουν διεισδυτικές παρατηρήσεις για τα συστήματα αξιών και τη συμπεριφορά τους (Ζαϊμάκης, 2016: 184). Η πολιτισμική επιδεξιότητα (cultural competence) αφορά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και κατάλληλων παρεμβάσεων,

προσαρμοσμένων στις ανάγκες των πολιτισμικά διαφερουσών ομάδων. Η δεξιότητα αυτή προϋποθέτει ο επαγγελματίας να διαθέτει απαραίτητη γνώση και δεξιότητες για να λειτουργήσει αποτελεσματικά σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον (Sue, 2006 σε Κανδυλάκη, 2009: 64).

Σε επίπεδο στάσεων, είναι σημαντικό οι κοινωνικοί λειτουργοί να είναι σε θέση να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τις φυλετικές, πολιτισμικές, κοινωνικές ιδιαιτερότητες. Όπως πρέπει και να διερευνήσουν ένα κόσμο διαφορετικό από το δικό τους, χωρίς επικρίσεις, πρόθυμοι να ακούσουν με προσοχή διαφορετικές κοσμοαντιλήψεις. Το πρώτο βήμα για αυτό είναι η αναγνώριση και καταπολέμηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων (Ζαϊμάκης, 2016: 184).

Η Κοινωνική Εργασία στο δυτικό κόσμο παρουσιάζει μια εξελικτική πορεία παρεμβάσεων σε πολιτισμικά, φυλετικά, θρησκευτικά διαφέρουσες ομάδες. Η πορεία αυτή φαίνεται να υπηρετεί τις εισηγούμενες πολιτικές ένταξης. Οι κλασικές προσεγγίσεις και παρεμβάσεις αντικατοπτρίζουν μονοπολιτισμικά και εθνοκεντρικά μοντέλα, τα οποία καθιστούν κυρίαρχες τις νόρμες, τις αξίες και τις ανάγκες των πλειονοτικών ομάδων (Κανδυλάκη, 2009: 55). Η αφομοίωση αποτελεί κύριο στόχο. Η ανάπτυξη άτυπων δικτύων στήριξης, παρότι πολύ σημαντική, καθώς βασίζεται στις αρχές της αυτοοργάνωσης, της ανάπτυξης αλληλεγγύης και αυτοβοήθειας, παρουσίαζε στα πρώτα της βήματα (ΗΠΑ) ιδιαίτερες δυσκολίες και προβλήματα λόγω έλλειψης πόρων και επαγγελματιών. Οι Αφροαμερικανοί κοινωνικοί λειτουργοί συνέβαλαν στη διεύρυνση του όρου «κοινωνική δικαιοσύνη», ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτήν έννοιες όπως η αυτοβοήθεια, ο ανθρωπισμός και η κοινωνική ισότητα (Κανδυλάκη, 2009: 58).

Στο πλαίσιο της αφομοίωσης που προαναφέρθηκε, αξίζει να αναφερθεί η «εθελουφλούσα στάση απέναντι στο χρώμα και τη φυλή» (colorblindness), την οποία πολλοί επαγγελματίες προβάλλουν πως το χρώμα, η φυλή, το έθνος δεν διαφοροποιεί την προσέγγισή τους ή πως το πρόβλημα δεν έγκειται σε πολιτισμική/φυλετική διαφοροποίηση, αλλά είναι καθαρά ταξικό ζήτημα (Κανδυλάκη, 2009: 53). Παλαιότερες προσεγγίσεις υπερασπίζονται τα «κοινωνικά χωνευτήρια» (melting pots), ενώ πλέον, αντί αυτής της προσέγγισης, προβάλλεται η εικόνα της «ανάμεικτης σαλάτας» (mixed salad) ή του «μωσαϊκού» (mosaic). Σε αυτό

το πλαίσιο κάθε πολιτισμικά διαφέρουσα ομάδα αναγνωρίζεται, χαίρει σεβασμού, διατηρεί την ιδιαιτερότητά της. Η πολυπολιτισμικότητα με γνώμονα τις αλληλεπιδράσεις και την επικοινωνία των διαφορετικών πολιτισμών κάθε κοινότητας χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες (multicultural, cross-cultural και intercultural). Ο όρος Multicultural αναφέρεται σε κοινωνίες που περιλαμβάνουν διαφορετικές εθνοτικές και πολιτισμικές ομάδες. Οι άνθρωποι ζουν μαζί χωρίς ιδιαίτερες αλληλεπιδράσεις και δεν υπάρχει άσκηση επιρροής από τη μία ομάδα στην άλλη. Στην Cross-cultural επικοινωνία συναντάμε τη σύγκριση διαφορετικών πολιτισμών. Μια κοινωνική ομάδα θεωρείται η ισχύουσα κι οι υπόλοιπες συγκρίνονται μαζί της. Τέλος, η Intercultural επικοινωνία περιγράφει κοινότητες στις οποίες υπάρχει βαθιά κατανόηση και αλληλεπίδραση, σεβασμός και κατανόηση σε όλες τις κουλτούρες. Όλοι μαθαίνουν από τους υπόλοιπους, αλληλοεπηρεάζονται χωρίς να υπάρχει κυρίαρχη πολιτισμική/ενική ομάδα (Κανδυλάκη, 2009: 26, Spring Institute, 2016).

Η κουλτούρα επιτρέπει στην άνθρωπο όχι μόνο να προσαρμόζεται στο περιβάλλον του, αλλά και να προσαρμόζει το περιβάλλον σε αυτόν, στις ανάγκες του. Τίποτα δεν είναι απολύτως φυσικό στον άνθρωπο. Ακόμη κι οι ανθρώπινες λειτουργίες που αντιστοιχούν σε φυσιολογικές ανάγκες, όπως η πείνα, ο ύπνος, η σεξουαλική επιθυμία διαμορφώνονται από την κουλτούρα. Έτσι, όταν ζητάμε από κάποιον να συμπεριφερθεί φυσιολογικά, εννοούμε σύμφωνα με το πρότυπο της κουλτούρας που του μεταβιβάστηκε. (Cuche, 2001: 12). Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, εξάγεται το συμπέρασμα πως οι ανισότητες δεν μπορούν να αμβλυνθούν με την ευαισθητοποίηση και μόνο της πλειονότητας για τις πολιτισμικές αξίες, τις νόρμες και τις τελετές των πολιτισμικά διαφερουσών ομάδων, αλλά είναι απαραίτητη η αλλαγή σε προσωπικό θεσμικό και οργανωσιακό επίπεδο. Ο ρατσισμός θεωρείται ως ένα κοινωνικά κατασκευασμένο και ιστορικά αναπαραγόμενο φαινόμενο που αλλάζει μορφή σύμφωνα με τις αλλαγές που συμβαίνουν στο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον (Κανδυλάκη, 2009).

Για να υπάρξει άρση των στερεοτύπων και του ρατσισμού, στο πλαίσιο παρέμβασης χρειάζεται να δίνεται έμφαση στην αναζήτηση δυνατών σημείων του περιβάλλοντος. Απαραίτητη είναι η συνεργασία με την οικογένεια και η ανεύρεση

υποστηρικτικού δικτύου στο εσωτερικό της κοινότητας, προκειμένου να αξιοποιηθούν το μέγιστο από τους αποδέκτες υπηρεσιών. Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού απαιτεί μια σφαιρική αντιμετώπιση των παραγόντων που τον τροφοδοτούν, μέσω μιας ρεαλιστικής προσέγγισης, εμπνευσμένης από ανθρωπιστικές αξίες υπεράσπισης δικαιωμάτων (Κανδυλάκη, 2009: 53).

Πρωταρχικοί στόχοι και αξίες για την κοινωνική εργασία και της παρεμβάσεις της είναι η προστασία των δικαιωμάτων, η προώθηση των συμφερόντων των εξυπηρετούμενων, η ανάπτυξη και διατήρηση της εμπιστοσύνης τους, η προστασία τους από κινδύνους, η ενίσχυση της ανεξαρτησίας τους και ο σεβασμός στα δικαιώματά τους (Κανδυλάκη, 2009: 62).

Για τον κοινωνικό λειτουργό είναι σημαντικό και αναγκαίο να εμπλουτίζει συνεχώς τις γνώσεις του σχετικά με τον πολιτισμό, τις αξίες και στάσεις διαφορετικών ομάδων και να τις αποδέχεται χωρίς να τις φιλτράρει μέσα από το δικό του πλαίσιο. Ο επαγγελματίας για να απαλλαγεί από τις προσωπικές του προκαταλήψεις και στερεότυπα, είναι αναγκαίο πρώτα να τα εντοπίσει και να δουλέψει πάνω σε αυτά (Κανδυλάκη, 2009: 63).

Αναφορικά με την αντιρατσιστική προσέγγιση και δράση στο πλαίσιο άσκησης της Κοινωνικής Εργασίας αξίζει να αναφερθεί πως ο αντιρατσισμός ως κίνημα επηρέασε πολύ την εκπαίδευση και πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας, ιδιαίτερα από την δεκαετία του '80 στην Βρετανία (Κανδυλάκη, 2009: 80).

Η αντιρατσιστική προσέγγιση στην Κοινωνική Εργασία προϋποθέτει ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να αποκτήσουν επίγνωση του ρόλου που έχουν παίξει οι ρατσιστικές προκαταλήψεις για τη διαμόρφωση των δυναμικών της κοινωνίας. Στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών για τις δυσκολίες και τα προβλήματα που οι εξυπηρετούμενοι αντιμετωπίζουν, ως αποτέλεσμα των κοινωνικών πιέσεων και των ρατσιστικών διακρίσεων και υπογραμμίζει την αναγκαιότητα αντιρατσιστικής εκπαίδευσης των κοινωνικών λειτουργών, που μεταξύ άλλων θα αφορά και στη διερεύνηση των πόρων και των δυνατών σημείων, καθώς και στην παροχή ευέλικτων υπηρεσιών προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ανάγκες των εξυπηρετούμενων. Η αντιρατσιστική Κοινωνική Εργασία διερευνά το ρόλο των «λευκών» επαγγελματιών και σχεδιάζει πολιτικές και πρακτικές κατά του

ατομικού, πολιτισμικού και θεσμικού ρατσισμού (Κανδυλάκη, 2009: 81).

3.2. Κριτική Κοινωνική Εργασία

Οι δημιουργοί της θεωρίας της κριτικής κοινωνικής εργασίας υιοθέτησαν αρχικά τον όρο από την κριτική θεωρία, μια κοινωνιολογική και φιλοσοφική θεωρία που εξελίχθηκε από τη λεγόμενη «Σχολή της Φρανκφούρτης» των Γερμανών κοινωνικών στοχαστών. Πλέον η θεωρία της κριτικής κοινωνικής εργασίας δεν συνδέεται άμεσα με την θεωρία αυτή, αλλά στοιχεία της παραμένουν. Δύο θέματα εντός της κριτικής θεωρίας σχετίζονται ιδιαίτερα με την κατανόηση της λέξης κριτικής, όταν χρησιμοποιείται ως επίθετο για την περιγραφή της κοινωνικής εργασίας. Πρώτον, οι κριτικοί θεωρητικοί ισχυρίζονται ότι ο ρόλος της θεωρίας είναι να μας βοηθήσει να προχωρήσουμε πέρα από την κατανόηση και την εξήγηση της κοινωνίας στην κριτική και την αλλαγή της κοινωνίας. Οι κριτικοί κοινωνικοί λειτουργοί, επομένως, δεσμεύονται να κατανοήσουν, να ασκήσουν κριτική και να μεταμορφώσουν το επάγγελμα της κοινωνικής εργασίας και την άδικη φύση της κοινωνίας. Δεύτερον, οι κριτικοί θεωρητικοί ισχυρίζονται ότι όλες οι κοινωνικές σχέσεις, είτε σε μικρό, μέσο ή μακρο-οικονομικά επίπεδα είναι πολιτικές. Με τον όρο πολιτικές δεν εννοείται σχέση με πολιτικά κόμματα, εκλογές και κυβερνήσεις, αλλά με την ιδέα ότι «τίποτα δεν είναι ουδέτερο, όλα περιλαμβάνουν αγώνα για εξουσία, πόρους και επιβεβαίωση ταυτότητας» (Baines, 2007: 51, σε Campbell, 2012). Οι κριτικοί κοινωνικοί λειτουργοί χρησιμοποιώντας αυτή την ιδιαίτερη ερμηνεία της «εξουσίας», κατανοούν τις κοινωνικές σχέσεις ως προσωπικές όσο και ταυτόχρονα πολιτικές (Campbell, 2012)

Οι θεμελιώδεις παραδοχές της κριτικής κοινωνικής εργασίας επηρεάζονται, επίσης, από ένα μείγμα νεωτεριστικών θεωριών - συμπεριλαμβανομένης της αντι-αποικιακής - όπως είναι η μετα-δομικιστική, μετα-αποικιακή και μεταμοντερνιστική. Αν και η διατύπωση των διακρίσεων μεταξύ αυτών των διαφόρων σωμάτων σκέψης θα ήταν αρκετά δύσκολη, η κύρια ομοιότητα μεταξύ τους είναι η συμφωνία πως, επιστημολογικά, η γνώση «δεν είναι απλώς μια αντανάκλαση ενός αδρανούς κόσμου» (Agger, 1998:4σε Campbell, 2012), αλλά κατασκευάζεται και ερμηνεύεται ενεργά και κοινωνικά. Επομένως, η αντικειμενικότητα είναι ένας μύθος και η

«αλήθεια» καθορίζεται από εκείνους που έχουν τη δύναμη να ορίσουν μια συγκεκριμένη ερμηνεία της γνώσης ως «σωστή» ερμηνεία (Campbell, 2012).

Οι οπαδοί αυτής της μεθόδου πιστεύουν ότι το κυρίαρχο συντηρητικό ρεύμα της κοινωνικής εργασίας (το οποίο έχει επηρεαστεί από το ιατροκεντρικό μοντέλο αντιμετώπισης των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων) δεν δίνει την απαιτούμενη βαρύτητα στους κοινωνικούς - δομικούς παράγοντες που επηρεάζουν το άτομο και το αντιμετωπίζει σαν ένα παθολογικό στοιχείο της κοινωνίας που πρέπει να «θεραπευτεί». Εστιάζει υπερβολικά στην προσπάθεια αλλαγής του ίδιου του ατόμου και όχι στην αλλαγή των δομών ή των στερεοτύπων, ούτε προσεγγίζει επαρκώς τα ζητήματα αδύναμων κοινωνικών ομάδων (Banks, 2012).

Ίσως το πιο κεντρικό στοιχείο της κριτικής κοινωνικής εργασίας αποτελεί η κοινωνική δικαιοσύνη, με άλλα λόγια η ορθή κατανομή πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων στην κοινωνία. Σύμφωνα με την Banks (2012: 118), η κοινωνική δικαιοσύνη πρόκειται για μία σύνθετη έννοια, που αποτελείται από τους όρους της ισότητας και της δικαιοσύνης, οι οποίοι βέβαια είναι αμφιλεγόμενοι και συχνά συγκρούονται. Χρησιμοποιώντας τον ορισμό του Spiker (1998: 125), ότι ισότητα σημαίνει η «άρση της μειονεξίας», η Banks προχωρεί με την ερμηνεύσή του με τρεις διαφορετικούς τρόπους.

- Ίση μεταχείριση, η εξάλειψη δηλαδή συμπεριφορών από υπηρεσίες, όπως ευνοιοκρατία και προκαταλήψεις ανεξάρτητα από το άτομο που τις έχει ανάγκη.
- Ίσες ευκαιρίες, η παροχή επιπλέον βοήθειας σε άτομα που την έχουν ανάγκη όταν προκύπτουν δυσκολίες, π.χ. η διευκόλυνση πρόσβασης σε λεωφορεία για χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων.
- Ισότητα αποτελεσμάτων, την πλήρη δηλαδή άρση μειονεκτημάτων, όπου το κάθε άτομο παρέχει το ποσοστό εκείνο που του αντιστοιχεί. Ένα εύπορο άτομο, δηλαδή, να πληρώνει περισσότερο από ένα αντίστοιχο φτωχό άτομο για την ίδια υπηρεσία, επιτρέποντας έτσι ταυτόχρονα την απαραίτητη χρηματοδότηση της υπηρεσίας, χωρίς την επιβάρυνση πιο αδύναμων κοινωνικών ομάδων.

Από την άλλη, η έννοια της δικαιοσύνης, και συγκεκριμένα της «διανεμητικής δικαιοσύνης», όπως την ορίζει η Banks, αναφέρεται στη διανομή αγαθών με ορισμένους κανονισμούς. Υπάρχουν, βέβαια, αρκετοί διαφορετικοί ορισμοί του όρου, και πρόκειται για τον μάλλον πιο αμφιλεγόμενο από τους δύο. Έννοιες δικαιοσύνης που σχετίζονται με δικαιώματα ιδιοκτησίας, για παράδειγμα, θα μπορούσαν εύκολα να καταλήξουν σε καταστάσεις ανισότητας (Banks, 2012).

Όσο αναφορά τις ηθικές αξίες, η κριτική κοινωνική εργασία δεν δεσμεύεται απαραίτητα σε ένα διαφορετικό σύστημα ηθικών αρχών και αξιών από αυτές που περιλαμβάνονται στο δεοντολογικό κώδικα της κοινωνικής εργασίας. Παρ' όλα αυτά, τονίζει την αξία της κοινωνικής δικαιοσύνης και οδηγεί τους κοινωνικούς λειτουργούς να σκέφτονται κριτικά απέναντι στις δεοντολογικές τους δεσμεύσεις (Dominelli, 2002, από Γιάννου 2012: 4). Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της ηθικής ταυτότητας της κριτικής κοινωνικής εργασίας είναι ότι αμφισβητεί την αξία και το ιδεολογικό ρεύμα του ατομικισμού, καθώς το ρεύμα αυτό αγνοεί ότι τα άτομα είναι μέλη όχι μόνο ευρύτερων κοινωνικών ομάδων, αλλά και μέρη ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Με αυτή την έννοια, αξίες όπως η αυτοδιάθεση θεωρούνται ως ακατάλληλες για κάποιες κοινωνίες, όπου τα προβλήματα των ανθρώπων ορίζονται και αντιμετωπίζονται συλλογικά (Healy, 2007 σε Γιάννου 2012: 5).

Θα έπρεπε να αναφερθεί, επίσης, πως η κριτική κοινωνική εργασία παίρνει μια ξεκάθαρη θέση ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό και στις πολιτικές που τον επιβάλλουν, καθώς «με όποιους όρους και αν ονομάσουμε τη βοήθεια που παρέχουμε στους εξυπηρετούμενούς μας, είναι αδύναμη να δώσει διέξοδο, όχι μόνο σε εκείνους αλλά σε ολόκληρη την κοινωνία, αν δεν καταφέρουμε να ανατρέψουμε τις πολιτικές που αντί να οικοδομούν την ευημερία της κοινωνίας, οικοδομούν τη φτώχεια και την εξαθλίωση της» (Γιάννου, 2012: 8). Βέβαια, η πολιτική δράση όχι μόνο δεν ενθαρρύνεται στις κρατικές υπηρεσίες και οργανώσεις που ασκείται η κοινωνική εργασία, αλλά συχνά δεν προστατεύεται από την ακαδημαϊκή κοινότητα ή τις επιστημονικές-επαγγελματικές κοινότητες, καθώς συχνά χαρακτηρίζεται ως στοιχείο μη-επιστημονικό και ασύμβατο με το status του «σοβαρού» επιστήμονα και επαγγελματία. Όταν όμως ένα επάγγελμα αυτοπροσδιορίζεται σε σχέση με την κοινωνική αλλαγή και την κοινωνική

δικαιοσύνη, δεν μπορεί παρά να διεκδικήσει από μόνο του την πολιτική δράση ως ένα εγγενές στοιχείο της επαγγελματικής του ταυτότητας (Γιάννου, 2012: 9).

Σήμερα το κοινωνικό κράτος περνάει κρίση, λόγω της σταδιακής επικράτησης των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και των επιδράσεών της στον περιορισμό του κράτους πρόνοιας και την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής πολιτικής. Κερδίζει έδαφος η αντίληψη πως μέρος του πληθυσμού ζει σε βάρος του κοινωνικού συνόλου και οι κοινωνικές υπηρεσίες από κρατικές μετατρέπονται σε ιδιωτικές (Κασιμάτη, 2006: 43). Σε αυτό το πλαίσιο η κοινωνική δικαιοσύνη ταυτίζεται αναγκαία με την έννοια του συλλογικού καλού, δηλαδή αυτού που είναι καλό για το σύνολο, ακόμα και αν ένα μικρό μέρος του πληθυσμού περιορίζεται. Ταυτόχρονα, όμως, χαρακτηρίζεται και από την αναγνώριση ότι εφόσον το κοινωνικό περιβάλλον διαμορφώνει τις ζωές των ανθρώπων, θα πρέπει να υπάρξουν τέτοιες δομές που θα εξασφαλίζουν το καλύτερο δυνατό για τις ζωές τους (Ιωακειμίδης 2012: 221).

Τελικά, η κριτική θεωρία ενεργεί ως αντίσταση ενάντια συστημάτων καταπίεσης και ως παροχός βοήθειας στους καταπιεσμένους. Ο στόχος της κριτικής κοινωνικής θεωρίας είναι η απελευθέρωση της κοινωνίας με την αντιμετώπιση και την άρση της υπάρχουσας εκμετάλλευσης, της ανισότητας και της καταπίεσης (Kellner 1989, από Kathleen Valtonen, 2008: 35). Το υπόβαθρο των προσφύγων είναι συχνά καταστάσεις, όπου ένα φαινόμενο - πολιτικής, οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως - ασκείται στους ανθρώπους, αναγκάζοντάς τους να εγκαταλείψουν τον συνήθη τόπο διαμονής τους, κάτω από εξουθενωτικές και αγχώδεις συνθήκες. Η απόφασή τους για μετανάστευση είναι ακούσια, όχι μια στρατηγική διαμορφωμένη από κοινωνικούς ή οικονομικούς στόχους. Ανεξάρτητα από διαφορετικούς υποκειμενικούς, προσωπικούς, πολιτικούς ή κοινωνικούς καταλύτες για τους πρόσφυγες, η ανάγκη για φυγή είναι κοινός παρονομαστής για την επιβίωσή τους (Kathleen Valtonen, 2008: 12) . Γίνεται, λοιπόν, κατανοητό πως θα ήταν παράλογο να μην συμπεριληφθούν οι πρόσφυγες ως μία από τις κατεξοχήν καταπιεσμένες ομάδες, ειδικά στη σύγχρονη εποχή, στις οποίες έχει την ευκαιρία η εφαρμογή της κριτικής κοινωνικής εργασίας να υποστηρίξει και να ενδυναμώσει.

Β' ΜΕΡΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Μεθοδολογία Έρευνας

4.1. Εισαγωγή

Η κοινωνική εργασία, ως θεωρητική επιστήμη αλλά και εφαρμοσμένο επάγγελμα, έχει ασχοληθεί πολλές φορές στο παρελθόν με το προσφυγικό φαινόμενο ειδικότερα από το 2015 κι έπειτα με την αύξηση των προσφυγικών ροών στη χώρα. Κατά συνέπεια, πολλοί κοινωνικοί λειτουργοί σήμερα εργάζονται σε υπηρεσίες που σχετίζονται άμεσα με πρόσφυγες, όπως παραρτήματα δήμων, Μ.Κ.Ο., Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας κ.ά. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το hotspot Θήβας, το οποίο αποτέλεσε το πεδίο της συγκεκριμένης ερευνητικής μελέτης, η οποία επικεντρώνεται στα Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων και στον ρόλο των κοινωνικών λειτουργών σε αυτά. Εστιάζοντας σε αυτό της Θήβας, ως μελέτη περίπτωσης, επιχειρείται να αναδειχθεί, μέσα από τον λόγο των ίδιων των επαγγελματιών, ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού σε αντίστοιχες δομές, ο τρόπος παρέμβασής του, οι προκλήσεις και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει, εκτός των άλλων και τα ζητήματα που προέκυψαν μετά την εμφάνιση της πανδημίας Covid-19 στη χώρα μας, καθώς και οι δυνητικοί τρόποι αντιμετώπισης αυτών.

4.2. Σκοπός έρευνας

Σκοπός της ερευνητικής μελέτης μας είναι η παρουσίαση ενός Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων, καθώς και η διερεύνηση του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού σε αυτό, μέσω μίας μελέτης περίπτωσης, του Κέντρου της Θήβας. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρήσαμε να εξετάσουμε τον τρόπο λειτουργίας του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας στην Θήβα, να αναδείξουμε την παρέμβαση των κοινωνικών λειτουργών και τον τρόπο διαχείρισης των φιλοξενούμενων στο κέντρο, από την οπτική των ίδιων των επαγγελματιών που εργάζονται εκεί. Επιπλέον,

προσπαθήσαμε να εμβαθύνουμε στις αρμοδιότητες του κοινωνικού λειτουργού, τις δυσκολίες, τα ηθικά διλήμματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει, καθώς και τις προτάσεις για των κοινωνικών λειτουργών για τη λειτουργία και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα ΚΠΦΠ, τη διαχείριση της νέας κατάστασης στο συγκεκριμένο Κέντρο λόγω κορωνοϊού και τέλος για τον παρόντα και δυνητικό ρόλο της κοινωνικής εργασίας στα ΚΠΦΠ.

4.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην παρούσα ερευνητική μελέτη είναι τα ακόλουθα:

- Ποια είναι η παρέμβαση των κοινωνικών λειτουργών στο κέντρο φιλοξενίας;
- Ποιες είναι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην παρέμβασή τους;
- Πώς αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί λειτουργοί τη νέα κατάσταση, που έχει δημιουργηθεί, λόγω του ιού COVID-19;
- Ποιες είναι οι προτάσεις τους για τη λειτουργία των κέντρων φιλοξενίας;
- Ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος της Κοινωνικής Εργασίας σε ένα Κέντρο φιλοξενίας;

4.4. Είδος της έρευνας – Ερευνητική στρατηγική

Η μελέτη του συγκεκριμένου θέματος αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης, συγκεκριμένα του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων Θήβας, όπου επιχειρήθηκε να διερευνηθεί, μέσω ποιοτικής κοινωνικής έρευνας, ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών σε αυτό. Επιλέξαμε να διενεργήσουμε την επιστημονική μας έρευνα με ποιοτικά χαρακτηριστικά, καθώς μέσα από τη μέθοδο αυτή δίνεται η ευκαιρία στον ερευνητή να εμβαθύνει και να συλλέξει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στο Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων Θήβας, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην εκτενέστερη απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων μας. Αφενός η ποιοτική κοινωνική έρευνα είναι ιδανική από τη στιγμή που ασχοληθήκαμε με μελέτη περίπτωσης, αφετέρου διότι η ποιοτική έρευνα ταιριάζει στην επιστήμη της

κοινωνικής εργασίας, επιτρέποντάς μας να κατανοήσουμε το θέμα σε βάθος μέσα στο πλαίσιο που τοποθετείται (Καλλινικάκη, 2010).

4.5. Πεδίο μελέτης

Ως πεδίο έρευνας στην παρούσα μελέτη τίθεται το Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων Θήβας και πιο συγκεκριμένα οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται σε αυτό και ο ρόλος τους.

4.6. Διαδικασία και ορισμός του δείγματος – Δειγματοληψία

Το δείγμα του ερευνώμενου πληθυσμού είναι επιλεγμένο και αποτελείται από τους κοινωνικούς λειτουργούς του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θήβας που δέχτηκαν να συμμετάσχουν. Συνολικά στο ΚΠΦΠ Θήβας δραστηριοποιούνται οι οργανώσεις Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, ΕΟΔΥ, CARITAS, ΑΡΣΙΣ, ΚΕΤΗΕΑ Mosaic, UNHCR, ΕΑΣΟ, SOLIDARITY NOW. Ήρθαμε σε επαφή με όσες απασχολούν κοινωνικούς λειτουργούς και προχωρήσαμε σε συνεντεύξεις με 3 εργαζόμενες από 2 οργανώσεις που αποδέχθηκαν το αίτημά μας.

Προφίλ δείγματος Πιο αναλυτικά το δείγμα της έρευνας αποτελείται από τρεις επαγγελματίες (ΚΛ1, ΚΛ2 & ΚΛ3), οι οποίες εργάζονται ως κοινωνικοί λειτουργοί στις οργανώσεις (Οργάνωση 1 & Οργάνωση 2) που δραστηριοποιούνται στο Κέντρο και που δέχτηκαν να συμμετέχουν στην έρευνα. Πρόκειται για μία ομάδα η οποία αποτελείται από γυναίκες, ηλικίας μεταξύ 25 και 45 ετών, κατοίκους Αθήνας και Θήβας. Η μία έχει προϋπηρεσία κυρίως στο συγκεκριμένο κέντρο και οι άλλες δύο εργάζονταν σε άλλες υπηρεσίες πριν αυτό. Τα βασικά κριτήρια επιλογής τους ήταν η ιδιότητά τους ως κοινωνικές λειτουργοί, ο βαθμός ενημερότητάς τους γύρω από το προσφυγικό και το ΚΠΦΠ Θήβας και η διαθεσιμότητά τους.

Πιο συγκεκριμένα:

1. Η ΚΛ1 εργάζεται ως κοινωνική λειτουργός 4 χρόνια, τα 3,5 εκ των οποίων στο προσφυγικό και συγκεκριμένα στο ΚΠΦΠ της Θήβας. Βρίσκεται εκεί σχεδόν

από την έναρξη λειτουργίας του. Η δομή ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2017 και η ΚΛ1 ξεκίνησε να εργάζεται εκεί τον Ιούλιο του ίδιου έτους, τα πρώτα δύο έτη σε άλλη Οργάνωση και τα επόμενα έως σήμερα στην Οργάνωση 1.

2. Η ΚΛ2 εργάζεται 2 χρόνια ως κοινωνική λειτουργός, ένα χρόνο σε μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων και στη συνέχεια στο προσφυγικό και συγκεκριμένα στο ΚΠΦΠ Θήβας από τον Οκτώβριο του 2019.
3. Η ΚΛ3 εργάζεται ως κοινωνική λειτουργός συνολικά 17 χρόνια εκ των οποίων τα 5 στο προσφυγικό. Είναι υπεύθυνη ψυχοκοινωνικής μεθοδολογίας στο πεδίο για όλες της δομές της Οργάνωσης 2.

Οι συνεντεύξεις απευθύνονται στους κοινωνικούς λειτουργούς των οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στο hotspot, καθώς ο δικός τους ρόλος είναι που διερευνάμε και είναι εκείνοι που συμμετέχουν στην επαφή και τις δράσεις με τους ωφελούμενους ως εργαζόμενοι – εκπρόσωποι του εκάστοτε φορέα, ενώ γνωρίζουν ταυτόχρονα πολύ καλά το προφίλ και τις αξίες που πρεσβεύει η εκάστοτε οργάνωση και με ποιο τρόπο έχει επιλέξει να διαχειρίζεται ένα ευαίσθητο θέμα όπως το προσφυγικό.

Επιχειρήσαμε οι συνεντευξιαζόμενες να είναι από διαφορετικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο Κέντρο, προκειμένου να μας μιλήσουν για τη φιλοσοφία και τις αρχές που πρεσβεύει ο εκάστοτε φορέας και να σχηματίσουμε μια σφαιρική εικόνα περί των κοινωνικών υπηρεσιών που παρέχονται στους πρόσφυγες, ωστόσο αυτό δεν κατέστη δυνατό, έτσι προέρχονται εν τέλει από δύο.

Άλλο ένα άτομο από το οποίο επιχειρήσαμε να πάρουμε συνέντευξη, στο πλαίσιο της ερευνητικής μας μελέτης, είναι μία κοινωνική λειτουργός του Δήμου Θηβαίων, που αποτελεί συνδεδεμένο κρίκο μεταξύ δήμου και ΚΠΦΠ– Μ.Κ.Ο. Αν και αρχικά δέχτηκε την πρότασή μας για συμμετοχή σε συνέντευξη, αφού την ενημερώσαμε ενδελεχώς για τον σκοπό και τη διαδικασία, αναθεώρησε και αποφάσισε πως δεν θα ήθελε τελικά να λάβει μέρος.

4.7. Ερευνητικό εργαλείο

Μια συνήθης διάκριση, που γίνεται με βάση το βαθμό δόμησης ή τυποποίησης της συνέντευξης, αποτελείται από τους τρεις ακόλουθους τύπους: πλήρως δομημένη, ημιδομημένη, μη δομημένη συνέντευξη (Colin, 2007).

Στην παρούσα ερευνητική μελέτη χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της ημι-δομημένης συνέντευξης, διότι θέλαμε να θέσουμε συγκεκριμένα ερωτήματα, διατηρώντας ταυτόχρονα την ελευθερία έκφρασης των κοινωνικών λειτουργών, προκειμένου να αποσπάσουμε όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες και να δημιουργήσουμε ευρεία εικόνα επί του θέματος, χωρίς κίνδυνο γενικεύσεων. Με ερωτήσεις ανοικτού τύπου όπου ο ερευνητής έθεσε ερωτήματα που απαντήθηκαν με βάση τους άξονες της συνέντευξης, επιτρέποντας παράλληλα στα υποκείμενα να αναπτύξουν την άποψη, τις σκέψεις, τις προτάσεις και τους προβληματισμούς τους (Καλλινικάκη, 2010) (βλ. παράρτημα ΙΙΙ).

Ο Colin R. (2007: 321) σημειώνει πως: «Η ημιδομημένη συνέντευξη έχει προκαθορισμένες ερωτήσεις, αλλά η διάταξή τους μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με την αντίληψη του συνεντευκτή σχετικά με το τι φαίνεται καταλληλότερο. Η διατύπωση της ερώτησης μπορεί να αλλάξει και να δοθούν εξηγήσεις, συγκεκριμένες ερωτήσεις που φαίνονται ακατάλληλες για κάποιο συγκεκριμένο ερωτώμενο μπορούν να παραλειφθούν, ή να περιληφθούν πρόσθετες ερωτήσεις».

Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκαν τρεις θεματικοί άξονες ημιδομημένης συνέντευξης (βλ. παράρτημα ΙΙ). Ο πρώτος περιλαμβάνει ερωτήσεις για την ταυτότητα, τη δράση και τους στόχους του κέντρου, ο δεύτερος για τη φιλοσοφία, την ταυτότητα και τη δράση της εκάστοτε οργάνωσης για την οποία εργάζεται ο συνεντευξιαζόμενος, ενώ ο τρίτος περιλαμβάνει ερωτήσεις ανοικτού τύπου σχετικά με τον ρόλο, τις αρμοδιότητες και το βαθμό επιρροής του κοινωνικού λειτουργού στο hotspot Θήβας, (πόσο καιρό εργάζεται εκεί, ποιες οι αρμοδιότητές του, τι περιλαμβάνει μια τυπική μέρα εργασίας, ποιες οι συνήθειες δυσκολίες, ποιοι οι επαγγελματικοί στόχοι αναφορικά με τον ρόλο του ως κοινωνικός λειτουργός στο Κ.Π.Φ.Π. Θήβας) καθώς και με ποιο τρόπο θα μπορούσε η παρέμβασή τους, συνεπώς η Κοινωνική Εργασία να προσφέρει τα μέγιστα στην παρούσα συνθήκη.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με τρεις κοινωνικούς λειτουργούς που εργάζονται σε δύο Μ.Κ.Ο που δραστηριοποιούνται στο ΚΠΦΠ. Η ερευνητική μελέτη διήρκησε από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο του 2021. (βλ. 4.12. Χρονοδιάγραμμα).

4.8. Τεχνικές συλλογής δεδομένων

Σε πρώτη φάση ήρθαμε σε τηλεφωνική επαφή με τον διοικητή του ΚΠΦΠ Θήβας, αφού η είσοδός μας στο ΚΠΦΠ, λόγω καραντίνας, ήταν απαγορευμένη. Ο ίδιος δήλωσε αναρμόδιος να μας δώσει έγκριση για την πραγματοποίηση ποιοτικής έρευνας σχετικά με το Κέντρο και να μας φέρει σε επαφή με τις οργανώσεις και μας παρέπεμψε στις οργανώσεις ξεχωριστά. Απευθυνθήκαμε τηλεφωνικώς στα κεντρικά γραφεία της εκάστοτε οργάνωσης στην Αθήνα για να εντοπίσουμε τους υπεύθυνους για το ΚΠΦΠ Θήβας και τα στοιχεία επικοινωνίας τους. Μόλις το κάναμε ήρθαμε σε επαφή μαζί τους και τους ενημερώσαμε λεπτομερώς και εγγράφως για τη διάθεση συνεργασίας μας, για τους σκοπούς και στόχους της μελέτης και για τον δεοντολογικό κώδικα που ακολουθούσαμε απολύτως (βλ. Παράρτημα Ι). Αφότου συμφώνησαν, συμπλήρωσαν το απαιτούμενο έντυπο συναίνεσης (βλ. παράρτημα ΙΙ). Παρουσιάστηκε πολύ μεγάλη δυσκολία στην προσέγγιση του προσωπικού και μεγάλες καθυστερήσεις, γεγονός που παράτεινε την ερευνητική μας εργασία μεγάλο χρονικό διάστημα.

Οι συνεντεύξεις κλείστηκαν σε συγκεκριμένη ημέρα και ώρα, η οποία διευκόλυνε τις συνεντευξιαζόμενες και προτάθηκε από τις ίδιες. Όλες πραγματοποιήθηκαν πρωινές ώρες κατά τη διάρκεια του ωραρίου τους. Οι δύο συνεντευξιαζόμενες συμμετείχαν στη διαδικασία από το σπίτι τους σε μέρα που βρίσκονταν σε τηλεργασία, ενώ η τρίτη από το γραφείο. Οι συνεντεύξεις διήρκησαν περίπου μία ώρα και 30 λεπτά η κάθε μία και ενώ ο αρχικός μας σχεδιασμός προέβλεπε να πραγματοποιηθούν δια ζώσης, οι συνθήκες που προέκυψαν λόγω κορωνοϊού και το παρατεταμένο lockdown μας οδήγησαν στο να τις πραγματοποιήσουμε εν τέλει μέσω Skype, φυσικά σε συνθήκες απόλυτης εμπιστευτικότητας και σεβασμού των συνεντευξιαζόμενων. Οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν με την άδεια των συνεντευξιαζόμενων και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν. Η εργασία μας σε

αυτό το κομμάτι κύλησε σχετικά ομαλά κι από πλευράς μας ως συνεντευκτές κάναμε τη μέγιστη δυνατή οργάνωση του διαθέσιμου χρόνου, δείχνοντας την απαραίτητη ευελιξία. Η δυσκολία που συναντήσαμε, ειδικά στη δεύτερη συνέντευξη, είναι η κακή ποιότητα σύνδεσης η οποία ωστόσο αντιμετωπίστηκε.

4.9. Μεθοδολογία ανάλυσης αποτελεσμάτων έρευνας: Θεματική ανάλυση

Η ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν κατά τη διαδικασία των συνεντεύξεων αποτελεί το κρισιμότερο στάδιο της έρευνας. Σύμφωνα με την Καλλινικάκη (2010: 60): «η ανάλυση στην ποιοτική έρευνα καλείται να «λύσει» τα παραγόμενα δεδομένα, την πολύσημη δομή και το περιεχόμενό τους στις έννοιες, στα νοήματα και τις σημασίες τους, να τους αποδώσει νόημα και να τα ερμηνεύσει σε σχέση με το κοινωνικό φαινόμενο που βρίσκεται στο στόχαστρό της».

Οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν, τηρουμένης της δεοντολογίας και με τη συναίνεση των συμμετεχόντων, και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν, αποδίδοντας τα δεδομένα σε γραπτή μορφή. Στη συνέχεια εργαστήκαμε κατηγοριοποιώντας τα νοήματα με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης με στόχο την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων, την ερμηνεία και κατανόηση φαινομένων, διαδικασιών και δράσεων. Πρώτο βήμα γι' αυτή αποτέλεσε η πρόσληψη κι απόδοση νοήματος στα στοιχεία πρωτογενούς υλικού (συνεντεύξεις) και η μετατροπή τους σε κωδικοποιημένα σύμβολα λεκτικών απαντήσεων που αφορούν αφηρημένες έννοιες (συμπεράσματα) (Καλλινικάκη, 2010: 185). Επιχειρήσαμε, δηλαδή, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης, με βάση τα δεδομένα που συλλέξαμε να επισημάνουμε και να κατηγοριοποιήσουμε, επαγωγικά, ορισμένα επιμέρους μέρη των συνεντεύξεων, με βάση το περιεχόμενό τους, την πληροφορία την οποία μας δίνουν (θεματική ανάλυση) (Καλλινικάκη, 2010: 185). Ο επαγωγικός τρόπος (inductive way) - η κωδικοποίηση και η ανάπτυξη των θεμάτων σχετίζονται άμεσα με το περιεχόμενο των δεδομένων και «κατευθύνονται» από αυτά (Braun και Clarke, 2012).

Καθ' όλη τη διάρκεια ανάλυσης των δεδομένων προσπαθήσαμε να εργαστούμε με ευελιξία, έτσι ώστε να αναλυθούν όλες οι οπτικές γωνίες του θέματος και τα ευρήματα να είναι όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα. Σε αντίθεση με άλλες μεθόδους

ανάλυσης, που δεσμεύονται σε συγκεκριμένες θεωρητικές προσεγγίσεις, η θεματική ανάλυση λογίζεται ως μια ευέλικτη μέθοδος ανάλυσης, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί με πολλαπλούς τρόπους από ερευνητές που εκκινούν από διαφορετικές θεωρητικές αφετηρίες (Braun και Clarke, 2012).

Οι Virginia Braun και η Victoria Clarke έχουν αναπτύξει μια προσέγγιση για τη Θεματική Ανάλυση που είναι θεωρητικά ανεξάρτητη και χαρακτηρίζεται από ανοικτή κωδικοποίηση και από έξι φάσεις διεργασίας για την παραγωγή ανάλυσης.

Τα έξι βήματα θεματικής ανάλυσης κατά Braun και Clarke (2012) είναι τα ακόλουθα:

1. Εξοικείωση με τα δεδομένα
2. Κωδικοποίηση: δημιουργία σύντομων και περιεκτικών κωδικών (labels)
3. Αναζήτηση Θεμάτων/Θεματικών ενοτήτων
4. Επανεξέταση Θεματικών Ενοτήτων
5. Ορισμός και ονοματοποίηση Θεμάτων/Θεματικών Ενοτήτων
6. Σύνταξη-σύνθεση των αναλυτικών αφηγήσεων και των ευρημάτων από τα δεδομένα και τη σύνδεση της ανάλυσης με την υπάρχουσα βιβλιογραφία.

Αντίστοιχα στην παρούσα ερευνητική μελέτη, με την εφαρμογή των ανωτέρω βημάτων, οι θεματικές ενότητες που προέκυψαν από την κωδικοποίηση είναι:

1. Ταυτότητα του ΚΠΦΠ Θήβας
2. Η παρέμβαση των κοινωνικών λειτουργών στο ΚΠΦΠ Θήβας
3. Δυσκολίες, προκλήσεις και διλήμματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί λειτουργοί κατά την παρέμβασή τους
4. Νέα κατάσταση και πανδημία COVID-19
5. Προτάσεις για τη λειτουργία των ΚΠΦΠ
6. Ο ρόλος της Κοινωνικής Εργασίας σε ένα ΚΠΦΠ

4.10. Δυσκολίες στην πραγματοποίηση της μελέτης

Η περίοδος κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η παρούσα ερευνητική μελέτη ήταν πρωτόγνωρη για ολόκληρη την ακαδημαϊκή κοινότητα. Συγκεκριμένα, κληθήκαμε σε

συνθήκες πανδημίας να εκπονήσουμε την έρευνα, τηρώντας όλα τα απαραίτητα μέτρα προστασίας. Παράλληλα, λόγω συνθηκών, της καραντίνας και των ανατροπών που αυτή δημιούργησε στην καθημερινότητά μας, τόσο οι δημιουργοί της παρούσας εργασίας όσο και η επιβλέπουσα καθηγήτρια βρισκόμασταν σε διαφορετικές πόλεις και συνεργαστήκαμε αποκλειστικά εξ αποστάσεως με αποτέλεσμα η επικοινωνία μας να λαμβάνει χώρα μόνο διαδικτυακά. Συνεπώς, δεδομένης της κατάστασης, χρειάστηκε ιδιαίτερη οργάνωση, προσαρμοστικότητα και ευελιξία από πλευράς μας.

Πυρήνας του ερευνητικού μας μέρους είναι το Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων Θήβας, το οποίο μελετήσαμε και από την έναρξη της ερευνητικής μας μελέτης βρισκόταν σε lockdown, όπως κι όλη η χώρα καθ' όλη τη διάρκεια του χειμώνα και της άνοιξης του 2021, λόγω επιβεβαιωμένων κρουσμάτων κορωνοϊού. Για την ομαλή διεκπεραίωση της ερευνητικής μελέτης ήταν απαραίτητη η τήρηση όλων των μέτρων ασφαλείας που επιβάλλουν οι συνθήκες πανδημίας. Παρουσιάστηκε δυσκολία στην προσέγγιση του προσωπικού. Η προσέγγιση έγινε αποκλειστικά τηλεφωνικά και μέσω mail, γεγονός που καθυστέρησε τρομερά την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων, αφού αργούσαμε ιδιαίτερα να λάβουμε απαντήσεις και αναγκαστήκαμε να επιμείνουμε πολύ. Η διορία που είχαμε θέσει στο χρονοδιάγραμμα για την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων, δεδομένων των παραπάνω, ξεπεράστηκε κατά πολύ. Συνέπεια της καραντίνας και της καθυστέρησης στην εύρεση δείγματος και προγραμματισμού των συνεντεύξεων ήταν να παραταθεί η διαδικασία και να ξεφύγουμε από το αρχικό χρονοδιάγραμμα. Παράλληλα, παρά τις προσπάθειές μας, προσεγγίσαμε λιγότερους συνεντευξιαζόμενους από τον επιδιωκόμενο αριθμό. Ενώ ο στόχος που είχαμε θέσει ήταν τουλάχιστον 6 συνεντεύξεις από κοινωνικούς λειτουργούς όλων των οργανώσεων, εν τέλει έλαβαν χώρα μόνο 3 με εργαζόμενες από 2 διαφορετικές οργανώσεις. Αυτό συνέβη διότι οι υπόλοιποι δυνητικοί συνεντευξιαζόμενοι δεν ανταποκρίθηκαν στα καλέσματά μας. Ο ΔΟΜ που αποτελεί έναν βασικό φορέα στο ΚΠΦΠ δεν απάντησε ποτέ στα πολυάριθμα καλέσματά μας τόσο τηλεφωνικά όσο και mail, ενώ μία κοινωνική λειτουργός του δήμου αρχικά δέχτηκε να μας παραχωρήσει συνέντευξη, προγραμματίσαμε το διαδικτυακό μας ραντεβού,

ωστόσο στην πορεία αναθεώρησε.

Με τις οργανώσεις, που εν τέλει αποδέχτηκαν την πρόσκλησή μας για συμμετοχή, ήρθαμε τηλεφωνικά σε επαφή και οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μέσω βίντεο κλήσεων. Επιπλέον, η έλλειψη ελεύθερου χρόνου από πλευράς τους δημιούργησε δυσκολία στον ορισμό ραντεβού για τις συνεντεύξεις, παρότι έγινε από πλευράς συνεντευκτών πολύ καλή οργάνωση του διαθέσιμου χρόνου, δείχνοντας την απαραίτητη ευελιξία.

Η ανάλυση περιεχομένου (θεματική) απαιτεί την αποστασιοποίηση του ερευνητή από τον ρόλο, ώστε να δει το υλικό μέσα από κριτική ματιά και να επισημάνει θετικά και αρνητικά (Καλλινικάκη, 2010). Αναφορικά με τη διεξαγωγή της έρευνας η διαδικασία των συνεντεύξεων κύλησε ομαλά, με ορισμένους περιορισμούς παρόλα αυτά. Αρχικά υπήρχαν δυσκολίες στην ποιότητα της σύνδεσης των συνεντευξιαζόμενων, γεγονός που δυσχέρανε τόσο τις συνεντεύξεις όσο και τη διαδικασία της απομαγνητοφώνησης. Ένας επιπλέον περιορισμός είναι το γεγονός ότι, λόγω απειρίας των συνεντευκτών, ενδεχομένως δεν αξιοποιήσαμε τις γνώσεις και πληροφορίες στο έπακρο, αφού αποτέλεσε και για τους δύο μια πρωτόγνωρη εμπειρία, ιδιαίτερα το κομμάτι κατηγοριοποίησης, ανάλυσης και αξιοποίησης πληροφορίας, κρατώντας την ουσία ταυτόχρονα χωρίς αλλοιώσεις. Τέλος, επιθυμούμε να υπογραμμίσουμε την προσωπική ψυχολογική εξάντληση που βιώνουμε στην παρούσα συνθήκη λόγω πανδημίας και ευρύτερων κοινωνικών συνθηκών, η οποία αναπόφευκτα δυσκόλεψε την εργασία μας.

4.11. Περιορισμοί της έρευνας

Ένας περιορισμός που αξίζει να αναφερθεί είναι η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων. Δεδομένου ότι οι συνεντεύξεις, που εν τέλει πραγματοποιήθηκαν, είναι πολύ λίγες, τα δεδομένα της έρευνας αφορούν ένα μικρό δείγμα και δεν αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών που παρεμβαίνουν στο ΚΠΦΠ Θήβας.

4.12. Ηθικά ζητήματα

Μέσω της έρευνας αυτής ανακύπτουν πολλά σημαντικά ζητήματα και στοιχεία. Πρώτα απ' όλα είναι αναγκαία η άδεια εκπόνησης της ερευνητικής μελέτης από την επιτροπή πτυχιακών του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛΜΕΠΑ και η έγγραφη επιστολή ενημέρωσης από τον πρόεδρο του τμήματος και την επιβλέπουσα καθηγήτρια. Στη συνέχεια είναι ιδιαίτερα σημαντική η διευθέτηση δεοντολογικών ζητημάτων, η έγγραφη ενημέρωση των φορέων για τη διεξαγωγή της έρευνας, προκειμένου να κυλήσει ομαλά η διαδικασία των συνεντεύξεων, με απαραίτητη τη σύναψη του «αφηγηματικού συμβολαίου» και την έγγραφη άδεια καταγραφής (ηχογράφησης) της συνέντευξης.

Επίσης, είναι πολύ σημαντική η δημιουργία οικείου κλίματος κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και η εξασφάλιση του απορρήτου των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων. Στην παρούσα έρευνα λάβαμε όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να τηρηθούν οι κανόνες ηθικής και δεοντολογίας, δηλαδή η εξασφάλιση της συναίνεσης των συμμετεχόντων στην έρευνα, μέσω της λεπτομερούς πληροφόρησης για τη διαδικασία της και τη μελλοντική της χρήση. Η ενημέρωση έγινε με τέτοιο τρόπο, ώστε οι συμμετέχουσες να κατανοήσουν πλήρως τον σκοπό της έρευνας χωρίς να συμβεί οποιαδήποτε παρανόηση. Με αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκε μια σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα σε εμάς και τις συνεντευξιαζόμενες. Επιπλέον, τηρήθηκε αυστηρά η προστασία των προσωπικών δεδομένων, μέσω απόλυτης τήρησης ανωνυμίας και εμπιστευτικότητας.

Άλλο ένα ηθικό ζήτημα που είχαμε υπόψη μας είναι το είδος των δεδομένων. Συγκεκριμένα, οι συνεντευξιαζόμενες μίλησαν μέσα από την προσωπική τους εμπειρία και βιώματα. Έτσι συλλέξαμε ένα σχετικά πλούσιο και ταυτόχρονα προσωπικό υλικό. Επομένως προσέξαμε ιδιαίτερα τον τρόπο με τον οποίο το αξιοποιήσαμε, έτσι ώστε να μας βοηθήσει στην επίτευξη του στόχου μας, αλλά παράλληλα να προστατέψουμε και τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων. Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί το ζήτημα της αντικειμενικότητας του ερευνητή, το οποίο αποτελεί ουσιώδες κομμάτι της ποιοτικής έρευνας. Σύμφωνα με τη δεοντολογία της έρευνας, την οποία σεβαστήκαμε απόλυτα, επιχειρήσαμε να συλλέξουμε και να αξιολογήσουμε τα δεδομένα με τον δυνατότερο αμερόληπτο

τρόπο.

4.13. Χρονοδιάγραμμα

	Οκτώβριος	Νοέμβριος, Δεκέμβριος	Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος
Επαφή με διδάσκουσα – κατοχύρωση θέματος Σύνταξη και κατάθεση ερευνητικής πρότασης-πρωτοκόλλου και αίτησης εκπόνησης πτυχιακής εργασίας						
Σύνταξη Α' Μέρους – Θεωρητικό (κεφάλαια 1,2 & 3) Προσέγγιση δείγματος						
Πραγματοποίηση συνεντεύξεων, Εξοικείωση με τα δεδομένα, Κωδικοποίηση δεδομένων						
Σχηματισμός θεματικών ενοτήτων, Σύνταξη Ερευνητικού Μέρους - αναλυτικών αφηγήσεων						
Διορθώσεις						
Διορθώσεις - Παρουσίαση						

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Ανάλυση δεδομένων

5.1. Ταυτότητα του ΚΠΦΠ Θήβας

Το ΚΠΦΠ Θήβας είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου. Ανέκαθεν από τη σύστασή του ανήκε στο υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, ενώ η χρηματοδότησή του γίνεται από το ίδιο υπουργείο με ευρωπαϊκά κονδύλια.

Η λειτουργία του ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2017, με σκοπό τη φιλοξενία αιτούντων άσυλο που διέμεναν στο αεροδρόμιο του Ελληνικού. Στην πορεία άρχισε να φιλοξενεί πρόσφυγες από όλη την Ελλάδα, τα νησιά, τον Έβρο, καθώς και από ξενοδοχεία που φιλοξενούσαν πρόσφυγες και έκλεισαν. Στόχος του κέντρου είναι η προσωρινή φιλοξενία των προσφύγων είτε μέχρι να ξαναφύγουν στο εξωτερικό με οικογενειακές επανενώσεις είτε να τοποθετηθούν στο πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ. *«Το κέντρο ξεκίνησε να λειτουργεί τον Ιούνιο του 2017, 16 Ιουνίου έχω την εντύπωση για την ακρίβεια, και ο σκοπός του ήταν αρχικά να αποσυμφορηθεί το αεροδρόμιο στο Ελληνικό, να φύγουν οι πρώτοι πρόσφυγες από εκεί. Έπειτα άρχισε να λαμβάνει πρόσφυγες από όλη την Ελλάδα, από τα νησιά, από τον Έβρο, από παντού, από ξενοδοχεία τώρα πια που κλείνουν. Στόχος είναι η προσωρινή φιλοξενία των προσφύγων είτε μέχρι να ξαναφύγουν στο εξωτερικό με οικογενειακές επανενώσεις είτε να τοποθετηθούν στο πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ.» (ΚΛ1)*

Ο βασικότερος ρόλος του είναι να παρέχει κάλυψη βασικών αναγκών των αιτούντων άσυλο που φιλοξενούνται στην ενδοχώρα (στέγαση, σίτιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη). Ακόμη παρέχει ψυχοκοινωνική υποστήριξη στους διαμένοντες, υποστήριξη σε καθημερινές γραφειοκρατικές εργασίες διοικητικής φύσης. Στη δομή λειτουργεί υποδομή μη τυπικής εκπαίδευσης όπου παρέχεται εκπαίδευση στα παιδιά σχολικής ηλικίας. Τέλος μέσα στη δομή υπάρχει η ασφαλής ζώνη, όπου διαμένουν τα ασυνόδευτα ανήλικα. *«Ρόλος του είναι να καλύψει τις πρώτες βιοτικές ανάγκες που είχαν οι άνθρωποι, παρέχοντας ιατρό-φαρμακευτική περίθαλψη και φαγητό, και επίσης να βοηθήσει τα παιδιά των οικογενειών, ξεκινώντας το σχολείο σε μη ειδική εκπαίδευση και μετά προσπαθώντας να τους βάλει και σε σχολεία στην Θήβα. Φροντίζει για τις πρώτες ανάγκες των ανθρώπων,*

παρέχει ψυχοκοινωνική υποστήριξη, διοικητικές υπηρεσίες σε κάποια κομμάτια, ιατρικές παρέχει βοήθεια σε ασυνόδευτα ανήλικα που είναι μια άλλη κατηγορία σε σχέση με άλλους ανθρώπους που έρχονται με πυρηνικές οικογένειες ή μονογονεϊκές, υπάρχει το safe zone που φιλοξενεί τα ασυνόδευτα ανήλικα, και υπάρχει και η δική μας η οργάνωση που παρέχει και σχολείο μέσα στην δομή..» (ΚΛ1)

Ο τρόπος διοίκησής του ΚΠΦΠ κατά το διάστημα λειτουργίας του έχει αλλάξει. Πιο συγκεκριμένα, από τη σύστασή του έως την άνοιξη του 2020 την διοίκηση την είχε κάποιος βαθμοφόρος από το στρατό, ο οποίος τελούσε χρέη διοικητή στο camp, ενώ ο ΔΟΜ ασχολούταν με τα ζητήματα διαμονής. Από το Μάιο του 2020 υπάρχει διοικητής διορισμένος από την κυβέρνηση, συγκεκριμένα από τον υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου. Ο διοικητής λειτουργεί μαζί με δύο βοηθούς που είναι αποσπασμένοι από την ΕΑΣΟ. Παράλληλα υπάρχει και κάποιος από τον στρατό αλλά λειτουργεί επικουρικά, ενώ ο ΔΟΜ συνεχίζει να είναι αυτός που ασχολείται με την διαμονή χωρίς να είναι ωστόσο κύριος διοικητικός φορέας του camp. «Γενικότερα το κέντρο ανήκει στο υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, και έτσι ξεκίνησε. Έχει αλλάξει τους τρόπους με τους οποίους διοικείται γενικότερα. Μέχρι πριν την διοίκηση την είχε το στρατόπεδο που υπάρχει δίπλα κάποιος μισθοφόρος\στρατηγός, δεν θυμάμαι τι ήταν ακριβώς, που ήταν ο διοικητής του camp και κατά κύριο λόγο ασχολούνταν με τα ζητήματα διαμονής. Τώρα έχει αλλάξει αυτό με την καινούργια κυβέρνηση και υπάρχει κανονικός διοικητής, υπάρχει και κάποιος από τον στρατό αλλά λειτουργεί βοηθητικά, δεν διοικεί ουσιαστικά το κέντρο, και ο ΔΟΜ συνεχίζει να είναι αυτός που ασχολείται με την διαμονή, δηλαδή θα βοηθήσει τον κόσμο, θα ασχοληθεί με τις οικογένειες γενικότερα, θα μοιράζει τρόφιμα κλπ, αλλά δεν είναι πια ο κύριος διοικητικός φορέας του camp.» (ΚΛ1)

Ο ρόλος του διοικητή είναι ανώτερος όλων και έχει τον τελικό λόγο στη λήψη αποφάσεων αναφορικά με τη δομή. Οι υπόλοιπες οργανώσεις εισηγούνται ωστόσο δεν έχουν τη δικαιοδοσία να λάβουν τελικές αποφάσεις. Ακόμη υπάρχουν οι ΜΚΟ και ο ΕΟΔΥ που είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ). «Ο διοικητής είναι αυτός που αποφασίζει για τα πάντα, που είναι από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Εισηγούνται και οι υπόλοιπες οργανώσεις σε διάφορα αιτήματα που μπορεί να υπάρχουν όμως την λύση της απόφασης ουσιαστικά την παίρνει ο διοικητής». (ΚΛ1)

Σχετικά με τη διαχείριση της δομής και των διαμενόντων, κάθε δύο εβδομάδες λαμβάνουν χώρα δύο meetings. Το πρώτο αφορά γενικότερα τη λειτουργία του camp σε διαδικαστικά ζητήματα. Το δεύτερο ονομάζεται «protection» και πραγματεύεται περιστατικά ψυχοκοινωνικής φύσεως, παραδείγματος χάριν ζητήματα που αφορούν οικογένειες, παιδιά, επίλυση προβλημάτων που ενδεχομένως έχουν δημιουργήσει εντάσεις μεταξύ των διαμενόντων, διαχείριση ψυχιατρικών περιστατικών. Σε αυτά τα δύο συμμετέχουν ο διοικητής και οι team leaders των οργανώσεων όπου συζητούν με σκοπό της εύρεση λύσεων για τα εκάστοτε προβλήματα που προκύπτουν. «Υπάρχουν ανά δύο εβδομάδες ένα meeting που αφορά γενικότερα την λειτουργία του camp και άλλο ένα που πραγματεύεται περιστατικά ψυχοκοινωνικής φύσεως, οικογένειες, παιδιά, μπορεί να έχουν γίνει κάποιες φασαρίες ως πούμε οπότε να υπάρχουν ψυχιατρικά περιστατικά. Βρίσκονται σε αυτά ο διοικητής και οι σύμβουλοι των οργανώσεων και συζητούν προκειμένου να βρεθεί κάποια λύση για προβλήματα που μπορεί να έχουν προκύψει» (ΚΛ1)

Αναφορικά με τον εξοπλισμό και τις υποδομές το camp έχει ένα εξωτερικό και ένα εσωτερικό γυμναστήριο. Το δεύτερο από τον Μάρτιο του 2020 ανέστειλε τη λειτουργία του στο πλαίσιο μέτρων προστασίας από τον κορωνοϊό και μετατράπηκε σε χώρο φιλοξενίας αιτούντων άσυλο. Επίσης, υπάρχει γήπεδο ποδοσφαίρου, παιδική χαρά, play room για τα ασυνόδευτα ανήλικα, σχολικές αίθουσες, ιατρεία, νηπιαγωγείο το οποίο επίσης έχει αναστείλει τη λειτουργία του λόγω κορωνοϊού, μία αίθουσα με ραπτομηχανές, μία αίθουσα για τις γυναίκες η οποία ονομάζεται female friendly space room (f.f.s), χώρος πλυντηρίων, γραφεία των οργανώσεων και του διοικητή και αποθήκες. «Το camp έχει ένα εσωτερικό γυμναστήριο και ένα εξωτερικό αν και το εσωτερικό δεν λειτουργεί αυτή την στιγμή λόγω του ιού, και φιλοξενούνται και άνθρωποι μέσα στο γυμναστήριο αυτή την περίοδο. Έχει (επίσης) ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, έχει μία παιδική χαρά, ένα play room για τα ασυνόδευτα ανήλικα, σχολικές αίθουσες και ιατρεία, νηπιαγωγείο το οποίο επίσης δεν λειτουργεί, μία αίθουσα με ραπτομηχανές, μία αίθουσα για τις

γυναίκες το οποίο το λέμε female friendly space room (f.f.s), υπάρχει χώρος πλυντηρίων, γραφεία των οργανώσεων, του διοικητή κλπ, και αποθήκες.» (ΚΛ2)

Όσον αφορά τη στελέχωση του ΚΠΦΠ σε ανθρώπινο δυναμικό σύμφωνα με τις κοινωνικές λειτουργούς είναι αρκετά στελεχωμένο. Ο διοικητής με τους δύο βοηθούς εργάζονται στη λήψη αποφάσεων και βοηθούν διοικητικά τον πληθυσμό. Παράλληλα, υπάρχει και ο ΔΟΜ του οποίου το προσωπικό εξυπηρετεί ολόκληρο τον πληθυσμό του camp. Όπως αναφέρθηκε χρειάζεται ενίσχυση το κομμάτι της καθαριότητας του ΚΠΦΠ διότι το προσωπικό και η συχνότητα δεν επαρκούν. *«Για την καθαριότητα σίγουρα χρειάζονται περισσότεροι καθώς υπάρχουν μόνο 3 άτομα που καθαρίζουν τον χώρο και νομίζω πως δεν είναι επί καθημερινής βάσης, νομίζω είναι 2 ή 3 φορές την εβδομάδα.» (ΚΛ1)*

5.2. Η παρέμβαση των κοινωνικών λειτουργών στο ΚΠΦΠ Θήβας

Οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στο ΚΠΦΠ Θήβας, όπως ανέφεραν, στοχεύουν στην ψυχοσυναισθηματική ενίσχυση των ωφελούμενων και την παιδική προστασία. Ασκούν συμβουλευτική υποστήριξη παιδιών και γονέων, καθώς και ενδυνάμωση γυναικών. Σε περιπτώσεις που χρειάζεται κάποια ιδιαίτερη φροντίδα σε κάποιους από τους γονείς, όπως ψυχολογική υποστήριξη σε περιπτώσεις που κάποιο μέλος ή ολόκληρη η οικογένεια αντιμετωπίζει κάποιο σοβαρό πρόβλημα, η παρέμβαση ενδεχομένως γίνεται από διαφορετικές οργανώσεις. Δηλαδή, για παράδειγμα, η Οργάνωση 1 βλέπει συμβουλευτικά τον άνδρα και η Οργάνωση 2 τη γυναίκα. *«Ναι σε όλο τον πληθυσμό (κάνει παρέμβαση η Οργάνωση 1) αλλά και ειδικά σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές, δηλαδή στις γυναίκες και στα παιδιά. Βέβαια κατά επέκταση από την στιγμή που ασχολείσαι με τα παιδιά θα ασχοληθείς και με την υπόλοιπη οικογένεια δηλαδή αν αποδειχθεί ότι κάνεις κάτι που δημιουργεί πρόβλημα στο παιδί εννοείται ότι θα χρειαστεί να ασχοληθείς με συμβουλευτική γονέων ας πούμε, και έπειτα χρειάζεται κάποια ιδιαίτερη φροντίδα σε κάποιους από τους γονείς που παραπέμπεις και στις υπόλοιπες οργανώσεις. Δηλαδή αντίστοιχα ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς έχει και ο ΕΟΔΥ και ο ΔΟΜ, οπότε μπορεί ΔΟΜ να βλέπει τον άντρα και ο ΕΟΔΥ να βλέπει την γυναίκα συμβουλευτικά.» (ΚΛ1)*

Άλλος ένας στόχος είναι η δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των γυναικών, γι' αυτό τον λόγο λειτουργούν ομάδες απασχόλησης. Επίσης, οι κοινωνικοί λειτουργοί σε συνεργασία με εθελοντές, που δραστηριοποιούνται κατά καιρούς στο camp (π.χ. σπουδαστές ΕΠΑΛ) υλοποιούν δραστηριότητες, όπως ομορφιάς, μαγειρικής ή καλλιτεχνικών. Παράλληλα, σύμφωνα με τις ίδιες, στο σχολείο αναπτύσσουν life and social skills, δηλαδή δραστηριότητες που βοηθούν τα παιδιά στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων όπως σεβασμός, εμπιστοσύνη, ενσυναίσθηση, αλληλοβοήθεια. Ακόμη μας ανέφεραν πως κάνουν συνοδείες σε γιατρούς ή στο νοσοκομείο, υποστήριξη σε γραφειοκρατικές εργασίες (π.χ. κάποια δουλειά στο ΚΕΠ). Επιπλέον σύμφωνα με τους ίδιες, οι κοινωνικοί λειτουργοί κάνουν αιτήματα παραπομπής ή έρχονται σε επικοινωνία με δημόσιες υπηρεσίες, με φορείς ή με την εισαγγελία. Η γνωστοποίηση των δράσεων γίνεται είτε από στόμα σε στόμα, είτε με κάποια ενημέρωση πόρτα-πόρτα από τις κοινωνικές λειτουργούς ή από τους διερμηνείς ή μέσω community meeting, μίας συνάντησης εργαζομένων και ωφελούμενων που γίνεται κάθε μία ή δύο βδομάδες. Σε αυτά, εκτός από τη γνωστοποίηση των δράσεων, συζητούνται ενδεχόμενα προβλήματα και γίνονται προτάσεις για να ξεπεραστούν. *«Κατά κύριο λόγο ασχολούμαστε με τα παιδιά και τις γυναίκες τις μόνες. Στόχος μας με τις γυναίκες είναι η ενδυνάμωσή τους να βοηθήσουμε συμβουλευτικά, αν υπάρχει κάποιο ζήτημα στην οικογένεια ή γενικότερα. Διαχειριζόμαστε και περαστικά ενδοοικογενειακής βίας, έμφυλης βίας κλπ. Με τα παιδιά συγκεκριμένα μας απασχολεί η πλαisiώσή τους γενικότερα, συμβουλευτική σε αυτά και τους γονείς, η προσπάθεια να ενταχθούν στο σχολείο και στην κοινωνία έξω, στο σχολείο της μη-τυπικής εκπαίδευσης στην αρχή και έπειτα στο τοπικό σχολείο. Καλύπτουμε ιδιωτικές ανάγκες κάποιες φορές και εμείς, όταν μπορούμε ή όταν χρειάζεται. Συνοδεύουμε και σε ιατρικά ραντεβού αν χρειαστεί ή και σε δημόσιους φορείς αν υπάρχει κάποιος λόγος.» (ΚΛ1)*

Στο πλαίσιο των συνεργασιών με τοπικούς φορείς προκειμένου να χτιστεί επαφή μεταξύ των προσφύγων και της τοπικής κοινωνίας, οι κοινωνικοί λειτουργοί και από τις δύο οργανώσεις με τις οποίες ήρθαμε σε επαφή, μας ανέφεραν πως είχαν κάνει προσπάθειες για προσέγγιση του δήμου Θηβαίων χωρίς ιδιαίτερα αποτελέσματα. Στο πλαίσιο της παρέμβασής τους, εκτός από τις υπόλοιπες οργανώσεις στο camp,

συνεργάζονται και με κρατικούς φορείς, υπάρχει δηλαδή συνεργασία με τον εισαγγελέα στην Θήβα, με την ελληνική αστυνομία, με τον διοικητή του camp, με τον Συνήγορο του Παιδιού για διάφορα ζητήματα που έχει τύχει πάρα πολλές φορές να χρειαστούν τη βοήθεια του. Από εξωτερικά δίκτυα συνεργασιών, μας πληροφόρησαν πως, υπάρχει συνεργασία με κοινωνικά φαρμακεία στην Αθήνα, με το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών, με το Κοινωνικό Παντοπωλείο Θήβας καθώς και με το Συμβουλευτικό Σταθμό του Δήμου Θηβαίων. Ακόμη συνεργάζονται με το νοσοκομείο για οποιοδήποτε θέμα υγείας προκύψει. *«Έχουμε πάρα πολύ καλή συνεργασία με τον ΔΟΜ, ο οποίος μάλιστα χρηματοδοτεί και τη δομή μας και έχουμε και διάφορα κοινά προγράμματα για τα οποία υπάρχει δυνατότητα παρακολούθησης. Τώρα με τους υπόλοιπους κρατικούς φορείς, υπάρχει συνεργασία με τον εισαγγελέα στην Θήβα πάρα πολλές φορές, με την ελληνική αστυνομία επίσης, με τον διοικητή του ευρύτερου camp με τον Συνήγορο του Παιδιού για διάφορα ζητήματα που έχει τύχει πάρα πολλές φορές να ζητήσουμε την βοήθεια τους, σχετικά με ανήλικους για παράδειγμα. Και συνεργαζόμαστε και με διάφορες άλλες ΜΚΟ γενικά. Γενικά συνεργαζόμαστε στενά με το νοσοκομείο για ό,τι χρειαστεί, γιατί πολλές φορές μπορεί να τύχει οποιοδήποτε περιστατικό. Είναι σημαντική η συνεργασία μας με τους φορείς που προανέφερα γενικά για να μπορούμε να κάνουμε ολοκληρωτική εξυπηρέτηση.»* (ΚΛ3)

Υπάρχει επίσης ενημέρωση και πρόληψη για τη χρήση ουσιών και τις εξαρτήσεις με μια ψυχολόγο από το ΚΕΘΕΑ Mosaic να έρχεται περιστασιακά μέσα στη δομή. Σε αυτό το πλαίσιο έχει λάβει χώρα μια κοινή δράση με το Κέντρο Πρόληψης «Πρόταση Ζωής» με μαθητές από την Θήβα και τα παιδιά του ΚΠΦΠ, ώστε να αποκτήσουν μια επαφή. *«Έχουμε κάνει και με το Κέντρο Πρόληψης «Πρόταση Ζωής» ασχολείται και με τις ουσίες και με τα ναρκωτικά, είχαμε κάνει μια κοινή δράση με μαθητές από την Θήβα και τα δικά μας ώστε να έρθουν τα παιδιά κοντά. ... και το ΚΕΘΕΑ Mosaic έρχεται περιστασιακά μέσα στην δομή, έρχεται μία ψυχολόγος.»* (ΚΛ1)

Ακόμη στο Κέντρο Ένταξης Μεταναστών υπάρχει κοινωνική λειτουργός και όποτε υπάρχει ανάγκη για συνεργασία (π.χ. σύνταξη κοινωνικής έκθεσης από δημόσιο φορέα που θα αποδεικνύει ότι μπορεί να συγκατοικήσει για να φύγει μία γυναίκα ή

σε κάποιο ψυχιατρικό περιστατικό κοινωνική έκθεση για να πραγματοποιηθεί αίτημα ένταξης σε ξενώνα ψυχικά ασθενών) απευθύνονται εκεί. *«Ερχόμαστε σε επαφή με την κοινωνική λειτουργό εκεί η οποία βοηθάει σε εκείνο το κομμάτι, ή μπορεί να είχαμε ένα ψυχιατρικό περιστατικό με σχιζοφρένια που χρειαζόμασταν πάλι μια κοινωνική έκθεση για να μπορέσουμε να κάνουμε αίτημα να ενταχτεί σε ξενώνα ψυχικά ασθενών. Πάλι κοινωνική λειτουργός συνέβαλε εκεί.» (ΚΛ1)*

Οι παρεμβάσεις βοηθούν συχνά στην αποφυγή εκρήξεων και αποφόρτιση καταστάσεων, όταν οι πρόσφυγες έχουν ανικανοποίητα αιτήματα. Για παράδειγμα κατά τη διάρκεια της άνοιξης 2020 συχνά υπήρχε η επιθυμία να σπάσει η καραντίνα, γεγονός που δημιούργησε ένταση στο camp, ωστόσο υπήρξαν συζητήσεις όπου ηρέμησαν ή βρέθηκαν λύσεις. *«Εντάξει σίγουρα πολλές φορές μπορεί να βοηθήσει (σημ.: η παρέμβαση των κοινωνικών λειτουργών) στο να μην γίνουν εκρήξεις από τους πρόσφυγες απέναντι σε άλλες οργανώσεις... έχει τύχει να αποφορτίσουμε καταστάσεις, και από τις άλλες οργανώσεις εννοείται, έχει τύχει για παράδειγμα τώρα με την καραντίνα να θέλουν να σπάσουν την καραντίνα, υπήρξαν συζητήσεις όπου ηρέμησαν ή βρέθηκαν λύσεις όπου μπορεί κάποιος να θέλει να βγει να αγοράσει φάρμακα, ή να αγοράσουμε εμείς τα φάρμακα και να τα φέρουμε στην δομή πάνω. Αποφορτίσεις λοιπόν κατά κύριο λόγο.»(ΚΛ1)*

Η παρουσία των κοινωνικών λειτουργών στο χώρο εργασίας λόγω των μέτρων ενάντια στην εξάπλωση του κορωνοϊού έχει περιοριστεί σε 3 φορές την εβδομάδα, επομένως η τηλεργασία περιλαμβάνει κυρίως το γραφειοκρατικό κομμάτι ή σε εξωτερικές δουλειές στην πόλη. Υπάρχει αρκετή γραφειοκρατική εργασία, όπως για παράδειγμα η σύνταξη εγγράφων προς την εισαγγελία. Υπάρχει γενικότερα ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα το οποίο περιλαμβάνει, ομάδες εργασίας, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, συνοδείες, γραφειοκρατική εργασία, ωστόσο η φύση της δουλειάς είναι τέτοια που συχνά προκύπτουν ανατροπές.

«Παράλληλα πραγματοποιούνται οι συνεδρίες με τους ωφελούμενους, για τα καθημερινά ζητήματα που μπορεί να προκύψουν, από έναν καθγά με το να κινητοποιήσεις κάποιον ο οποίος είναι αδρανής, τα κοινωνικά ιστορικά, που επειδή ο πληθυσμός εναλλάσσεται διαρκώς μπορεί να τύχει για παράδειγμα να χρειαστεί να πάρεις 2 ή 3 την ίδια ημέρα.» (ΚΛ2)

«Υπάρχουν επίσης τα απρόοπτα, μπορεί για παράδειγμα να βρεθείς αντιμέτωπη με μία κρίση και να πρέπει να την διαχειριστείς. Γενικά υπάρχει πρόγραμμα ωστόσο η φύση της εργασίας είναι τέτοια που συχνά ανατρέπεται, είτε για να παρασχεθεί βοήθεια σε συνάδελφο για κάποια ομάδα εργασίας, για διαχείριση κρίσης ή απρόοπτου περιστατικού κλπ.» (ΚΛ3)

Ακόμη οι κοινωνικοί λειτουργοί οργανώνουν δράσεις εντός κι εκτός της δομής. Στην παρούσα φάση δεν γίνονται πολλές εξωτερικές δράσεις, ωστόσο και γενικότερα όπως μας ανέφερε η ΚΛ1 έχουν γίνει πολύ λίγες προσπάθειες για εξόδους, όπως επίσκεψη σε μουσείο ή βόλτα σε κάποια κοντινή πόλη με σκοπό την ψυχαγωγία και την ένταξη. Κατά κύριο λόγο γίνονται δράσεις μέσα στην δομή, οι οποίες είναι αποτελεσματικές, αν και είναι κυρίως ενημερωτικές για διάφορα θέματα (πχ. θηλασμός, ασθένειες, αντιμετώπιση έμφυλης βίας). *«Γενικότερα δεν γίνονται πάρα πολλές δράσεις εξωτερικές, προσπάθειες να πάρουμε τους πρόσφυγες και να τους βγάλουμε έξω έχουν γίνει πάρα πολύ λίγες, τύπου επίσκεψη σε μουσείο ή επαφή με την τοπική κοινωνία παράδειγμα, για να βοηθηθούν στην ένταξη. Έχουμε κάνει και κάποιες δράσεις εξωτερικά, έχουμε πάει τις γυναίκες εκδρομή στην Χαλκίδα, για τον ίδιο λόγο, σκοπούς ψυχαγωγίας και ένταξης, να ψωνίζουν σε παζάρι να κάνουν μία βόλτα. Κατά κύριο λόγο γίνονται δράσεις μέσα στην δομή. Είναι αποτελεσματικές, αν και είναι κυρίως ενημερωτικές, δηλαδή μπορεί να έρθουν για τον θηλασμό, για ασθένειες, για ενημέρωση για αντιμετώπιση έμφυλης βίας και τα λοιπά, οπότε έχουνε αποτελεσματικότητα, έχουμε μεγάλη προσέλευση κόσμου, και κάποιες φορές όντως βοηθιούνται, ή μετά από ιατρικές ενημερώσεις έχουμε κόσμο ο οποίος θα κλείσει ραντεβού να πάει να κάνει τσεκάπ, γυναικολογικά κατά κύριο λόγο, (καθώς) οι γυναίκες δεν είναι πολύ ενημερωμένες, σχετικά με την αντισύλληψη για παράδειγμα.» (ΚΛ1)*

«Οι εξωτερικές δράσεις λόγω κορωνοϊού σταμάτησαν και γενικά κάποια προγράμματα που είχαμε, όπως εκδρομές, γενικά έχουν παγώσει τώρα.» (ΚΛ3)

Στο ΚΠΦΠ ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών δεν διαμορφώνει τελικά τις αποφάσεις που επηρεάζουν τους εξυπηρετούμενους. Οι κοινωνικές λειτουργοί, όπως σημειώνουν, εκφράζονται στους team leader των οργανώσεων. οι οποίοι με τη σειρά τους επικοινωνούν τα αιτήματα στο διοικητή στα meetings, ωστόσο

εκείνος είναι που λαμβάνει τις τελικές αποφάσεις. Αντίστοιχα οι κοινωνικοί λειτουργοί δεν ασκούν κάποια επιρροή στον δήμο, την περιφέρεια ή το κράτος. *«Γενικά ο πληθυσμός μπορεί να επηρεαστεί από κάποιες αποφάσεις του δήμου, της περιφέρειας, αλλά οι κοινωνικοί λειτουργοί δεν έχουν την εξουσία να λάβουν τέτοιου είδους αποφάσεις, ουσιαστικά ακολουθούν τους κανόνες που ακολουθούν και οι υπόλοιποι.»(ΚΛ1)*

5.3. Δυσκολίες, προκλήσεις και διλήμματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί λειτουργοί κατά την παρέμβασή τους

Αρχικά, όπως υποστήριξαν οι συνεντευξιζόμενες, υπάρχει το χωροταξικό κομμάτι, δηλαδή αρκετοί εργαζόμενοι συνυπάρχουν σε ένα container. Μετά την πανδημία καθιερώθηκε η τηλεργασία για περίπου 2 ημέρες της εβδομάδας, οπότε ο αριθμός των εργαζομένων μειώθηκε, ωστόσο το πρόβλημα παραμένει. Στην Οργάνωση 2, για παράδειγμα, αυτή την στιγμή απασχολούνται δύο κοινωνικοί λειτουργοί και υπάρχει μόνο ένας διαθέσιμος υπολογιστής για να εργαστούν. *«Είμαστε σε ένα container αρκετοί άνθρωποι, πλέον υπάρχουν τηλεργασίες, οπότε ο αριθμός των εργαζομένων έχει μειωθεί αλλά ακόμα το πρόβλημα είναι υπαρκτό. Αυτή τη στιγμή όμως είμαστε δύο κοινωνικοί λειτουργοί και έχουμε έναν υπολογιστή να γράψουμε.» (ΚΛ2)*

Το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν ανέκαθεν αυτό της χρηματοδότησης, όπως μας επισήμαναν και οι τρεις κοινωνικές λειτουργοί, γεγονός το οποίο δυσκολεύει την αποτελεσματική παρέμβαση στο πεδίο και συχνά εμποδίζει την ολοκλήρωση διάφορων προγραμμάτων. Επίσης το φαινόμενο της υπερεργασίας είναι έντονο, ενώ οι αμοιβές δεν συμβαδίζουν με την ποιότητα της εργασίας. Παράλληλα οι αρμοδιότητες και ο φόρτος εργασίας είναι αυξημένα, καθώς το προσωπικό δεν επαρκεί. *«Το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν ανέκαθεν αυτό της χρηματοδότησης, πράγμα το οποίο μας δυσκολεύει την ποιότητα των υπηρεσιών μας γενικά. Πάρα πολλά πράγματα όσον αφορά τη χρηματική κάλυψη και το πλαίσιο είναι σε ένα απόλυτο κενό. Επίσης πάρα πολλές φορές αναγκαζόμαστε με τους συναδέλφους να δουλεύουμε με επιπλέον ωράριο, όχι μόνο καθημερινές αλλά και Κυριακές και*

Σάββατα, καθώς μας λείπει κόσμος. Η δουλειά στην πρώτη γραμμή γενικά δεν αμείβεται όσο θα έπρεπε. Γιατί είναι πραγματικά δουλειά πρώτης γραμμής.» (ΚΛ3)

Άλλη μια δυσκολία που αναφέρθηκε είναι πως, μετά την άνοιξη του 2020 με τον Covid, έχει αυξηθεί η επιθετικότητα. Οι εξυπηρετούμενοι έχουν αυξημένο άγχος και το αίσθημα ματαίωσης. «Περάσαμε μία ένταση, όταν μπήκε το camp σε καραντίνα όταν βρήκαν τα κρούσματα γιατί δεν μπορούσαν να βγουν έξω να ψωνίσουν, γιατί δεν ήταν προετοιμασμένοι γιατί υπήρχε αστυνομία από έξω, οπότε τους έφερε έναν εκνευρισμό και έκαναν κατάληψη στο camp, έκλεισαν την είσοδο και τα λοιπά.» (ΚΛ1)

Αναφορικά με τους ωφελούμενους έχουν προκύψει κατά καιρούς προβλήματα επιθετικότητας απέναντι στον ΔΟΜ ή τον διοικητή. Από τις οργανώσεις δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη αντιμετώπιση, αλλά συχνά έχει κληθεί η αστυνομία ή έχει εκκενωθεί δομή. Τέτοιου είδους περιστατικά δημιουργούνται όταν οι άνθρωποι νιώθουν άσχημα λόγω των συνθηκών ζωής και της ματαιότητας που βιώνουν που οδηγεί σε αυτές τις συμπεριφορές, οι οποίες κατά κύριο λόγο είναι απειλές. «Υπήρχαν πάρα πολλές φορές τέτοιου τύπου προβλήματα (εντάσεις) είτε γιατί μπορεί οι άνθρωποι να νιώθουν άσχημα, λόγω των συνθηκών ζωής που οδηγεί σε πιο ακραίες συμπεριφορές. Κατά κύριο λόγο απειλές είναι. Δεν θέλω να το πω βίαιη αντίδραση γιατί δεν έχουν βλάβει ποτέ κάποιον έχει τύχει όμως να υπάρχει εκνευρισμός, να έχουν σπάσει κάποιο παράθυρο, να έχουν ρίξει μια μπουλιά στον τοίχο.» (ΚΛ1)

Άλλο ένα ζήτημα που μας επικοινωνήσαν οι συνεντευξιαζόμενες είναι η φύλαξη του camp. Παλαιότερα υπήρχε ο στρατός, έπειτα κάποιοι άνθρωποι από security, από το 2020 περίπου ωστόσο δεν υπάρχει καμία φύλαξη. Το βράδυ βρίσκονται εκεί μόνο οι εργαζόμενοι της μίας και μοναδικής οργάνωσης που έχει 24ωρες βάρδιες, αλλιώς δεν υπάρχει κανείς να απευθυνθούν οι ωφελούμενοι κι είναι απροστάτευτοι.

Άλλο ένα ζήτημα που μπορεί να προκύψει, όπως μας ανέφερε η ΚΛ1 είναι όταν γίνεται απομάκρυνση θυμάτων έμφυλης βίας, δηλαδή όταν οι κοινωνικοί λειτουργοί απομακρύνουν μία γυναίκα από τη δομή κρυφά και ο σύζυγός της το αντιληφθεί. Σε αυτές τις περιπτώσεις, εφόσον και οι δύο μένουν στο camp, η γυναίκα είτε τοποθετείται με τα παιδιά σε ξενώνα κακοποιημένων γυναικών, όπου

εκεί θα γίνει η διαδικασία με τον διαχωρισμό των χρημάτων. Αυτή η διαδικασία γίνεται κρυφά, διότι ενδεχομένως απειλείται η ζωή της γυναίκας ή των παιδιών. Η δυσκολία σε αυτό είναι ότι η διαδικασία πρέπει να γίνει με απόλυτη μυστικότητα. Οι κοινωνικοί λειτουργοί της εκάστοτε οργάνωσης (Οργάνωση 1) έρχονται σε επαφή με το συμβουλευτικό κέντρο που λειτουργεί στον Δήμο Θηβαίων (αυτό απασχολεί κοινωνιολόγο, ψυχολόγο και νομικό), βρίσκει ξενώνα και κάνει παραπομπή με μυστικότητα. Βασική προϋπόθεση για τη μετάβαση της γυναίκας είναι ότι θα κρατήσει την τοποθεσία του ξενώνα μυστική από όλους. Κατά κύριο λόγο τα θύματα έμφυλης βίας φεύγουν αρκετά σύντομα.

Σε επίπεδο συνεργασίας επαγγελματιών και διαφορετικών οργανώσεων συχνά μπορεί να προκύψουν ζητήματα συνεργασίας, διαφωνίες, ασυνεννοησίες, παρότι δεν είναι πολύ συχνές και συνήθως βρίσκονται λύσεις. Παραδείγματος χάριν, η ΚΛ1 έκανε λόγο για αρκετές δυσκολίες που προκύπτουν με το ιατρικό κομμάτι, διότι μπορεί να μην υπάρχει γιατρός κάθε μέρα, υπάρχουν νοσηλευτές σε καθημερινή βάση, οπότε υπάρχει πολύ μεγάλη αναμονή των ανθρώπων. Πολλές φορές μπορεί να χρειάζεται να εξεταστεί κάποιος άνθρωπος και να μην προλάβουν ή να υπάρχει ασυνεννοησία σε περιστατικά που μπορεί να βλέπουν. *«Δυσκολεύονται πολύ να παραπέμψουν κάποιον στο νοσοκομείο, για παράδειγμα υπήρχε τον Ιανουάριο του 2021 μια δυσκολία πάνω σε αυτό το κομμάτι με μια γυναίκα, που η Οργάνωση 1 θεωρούσε ότι χρειάζεται εξέταση ο ΕΟΔΥ δεν το θεωρούσε και κατόπιν έντασης η γυναίκα σηκώθηκε και πήγε πρωτοβουλιακά στο νοσοκομείο.» (ΚΛ1)*

Δυσκολίες, όπως μας ανέφεραν, μπορεί να υπάρχουν επίσης με τον πληθυσμό με την τήρηση των ραντεβού, γιατί ειδικά πλέον, με την τηλεσυνεργασία, ο χρόνος έχει περιοριστεί κατά πολύ. Επιπλέον υπάρχουν οι κρίσεις που μπορεί να εμφανιστούν στους ωφελούμενους ανά πάσα ώρα και στιγμή γιατί πρόκειται για ανθρώπους που χαρακτηρίζονται από ευαλωτότητα. *«Δυσκολίες μπορεί να έχουμε επίσης με τον πληθυσμό με το να τηρούν τα ραντεβού, γιατί ειδικά τώρα με την τηλεσυνεργασία είναι ο χρόνος περιορισμένος και τα ραντεβού στριμωγμένα, οπότε αν κάποιος ας πούμε τον έχεις στις 2 και έρθει στις 3 μπορεί να μην μπορείς να τον δεις, αυτό μπορεί να φέρει ένταση. Ή μπορεί να έρχονται άτομα κάθε μέρα για να τους πει το*

ίδιο πράγμα, οπότε όταν έχεις ήδη πολύ γεμάτη την ημέρα το να ασχολείσαι πάλι με τα ίδια και τα ίδια δυσκολεύει πάρα πολύ την δουλειά σου.» (ΚΛ1)

Οι δυσκολίες με τις οποίες οι εξυπηρετούμενοι έρχονται αντιμέτωποι είναι πολυάριθμες. Συχνά σε οικογένειες που φιλοξενούνται στη δομή συναντώνται περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, ύπαρξη ψυχιατρικού περιστατικού σε έναν γονέα, παραμέληση παιδιών ή ιατρικά προβλήματα. *«Ας πούμε έχουν υπάρξει περιπτώσεις παιδικού καρκίνου στο camp οπότε έχει αυξηθεί η δουλειά πάρα πολύ και με τα παιδιά» (ΚΛ1)*

Αναφορικά με την τοπική κοινωνία, σύμφωνα με τις κοινωνικές λειτουργούς, δεν είναι πολύ φιλική με την ύπαρξη του κέντρου, παρόλο που η Θήβα εδώ και πολλά χρόνια φιλοξενεί μετανάστες, οι οποίοι έχουν έρθει για δουλειές και ενδεχομένως αυτός είναι ένας λόγος που έχει καθυστερήσει και η συνεργασία με τον δήμο για περαιτέρω δράσεις. Στην πόλη υπάρχει ακόμη μεγάλη πακιστανική κοινότητα, ωστόσο, παρόλο που οι κάτοικοι έχουν τόσα χρόνια επαφή με μετανάστες και πρόσφυγες, στην πλειοψηφία τους δεν είναι φιλικοί απέναντι τους, ούτε υπάρχει κάποια θετική αλλαγή με το πέρασμα του χρόνου. Ίσως τώρα πια είναι αδιάφορη η στάση του κόσμου και όχι τόσο αρνητική, τώρα με τον ιό οξύνθηκε ξανά η κατάσταση. Ο δήμος δεν έχει βοηθήσει ιδιαίτερα να βελτιωθεί αυτή η κατάσταση. Ακόμη εργαζόμενοι σε δημόσιους φορείς δείχνουν συχνά αρνητικότητα προς τους εξυπηρετούμενους π.χ. στην εφορία, στο ΚΕΠ. *«...δεν μπορώ να πω πως έχουμε θετική αποδοχή από την πόλη. Ούτε υπάρχει κάποια αλλαγή προς το θετικό με το πέρασμα του χρόνου. Ίσως τώρα πια δεν είναι αρνητική η αντίδραση του κόσμου αλλά είναι αδιάφορη, τώρα με τον ιό ξαναφούντωσε κάπως η κατάσταση, τύπου κατεβαίνουν οι μετανάστες και σπέρνουν τον ιό και τα λοιπά. Και ο δήμος γενικά δεν κάνει κάτι, θα μπορούσαμε όντως να κάνουμε πάρα πολλά πράγματα, να είχαν οργανωθεί δράσεις από κοινού με το camp και με τον δήμο, έτσι ώστε να βγει και στην τοπική κοινότητα ότι δεν είναι τρομοκράτες ή εχθροί. Νομίζω πιο πολύ ότι ο Δήμος δεν ασχολείται μαζί μας. Εντωμεταξύ στην αρχή ξεκινήσαμε πάρα πολύ ζεστά με το camp, υπήρξε και πρότυπη δομή φιλοξενίας, φιλοξενούσε οικογένειες, είχαμε πάρα πολλές επισκέψεις από το εξωτερικό, από υπουργούς, ερχόντουσαν οι*

δήμαρχοι, υπήρχε μία κινητικότητα, έπειτα όμως έσβησε. Είμαστε λίγο ξεχασμένοι νομίζω.»(ΚΛ1)

Το γεγονός ότι το camp είναι τόσο μακριά από την πόλη, επίσης, δεν βοηθάει πολύ στην ένταξη. Ένα αρνητικό με αυτή την κατάσταση είναι πως, δεδομένου ότι ο πληθυσμός της δομής αλλάζει διαρκώς, είναι δύσκολο να υπάρχει μία σταθερή συνεργασία με αυτούς τους ανθρώπους. Ακόμη το γραφειοκρατικό κομμάτι είναι τόσο μεγάλο και χρονοβόρο που πολλές φορές δεν αφήνει τον χρόνο για δράσεις στην τοπική κοινωνία. Βέβαια όλος αυτός ο αρνητισμός που υπάρχει έχει επιρροή και στους κοινωνικούς λειτουργούς, γιατί γνωρίζουν πως πολλές πόρτες είναι κλειστές. Χαρακτηριστικά η ΚΛ2 σχολίασε λογικό πως η νέα συνθήκη της δομής βρήκε την τοπική κοινότητα επιφυλακτική απέναντι στους διαμένοντες, ωστόσο αναφέρει πως το πρόβλημα είναι ότι σχεδόν τέσσερα χρόνια μετά οι αντιστάσεις αυτές παραμένουν. *«Η τοπική κοινωνία είναι λογικό πως θα έχει κάποιες άμυνες, ειδικότερα στην αρχή, αλλά ακόμα κρατούνται κάποιες, η αλήθεια είναι ότι υπάρχει μία δυσκαμψία δεν μπορώ να το κρύψω. Και το ότι το camp είναι τόσο μακριά από την πόλη αυτό από μόνο του δεν βοηθάει πολύ στην ένταξη. Το κακό είναι ότι σε αυτή την κατάσταση, επειδή ο πληθυσμός μας αλλάζει διαρκώς, δεν μπορούμε να έχουμε και μια συνέπεια με αυτούς τους ανθρώπους (δήμος, τοπική κοινωνία, δυνητικές συνεργασίες), οπότε είναι λίγο δύσκολο και να υπάρχει μία σταθερή συνεργασία. Οπότε οι συνεργασίες αυτές κάπως έληξαν και στην συνέχεια ήταν και πολύ πιο δύσκολο να τις έχουμε και πάλι.» (ΚΛ2)*

Έχουν, επιπλέον όπως μας είπαν, αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες με το νοσοκομείο, δηλαδή πολλές φορές οι πρόσφυγες αρνούνται να συνεργαστούν ή θεωρούν (στο νοσοκομείο) ότι οι άνθρωποι πηγαίνουν εκεί χωρίς λόγο. Η ΚΛ1 ανέφερε πως είχε προσπαθήσει να κάνει κάποιες επαφές με άλλους ιατρικούς φορείς στην πόλη, προκειμένου να βρεθούν τρόποι να εξυπηρετηθεί ο κόσμος. Ακόμη δεν υπάρχουν αναγκαίες ειδικότητες καθώς και η διαδικασία είναι δύσκολη, λόγω έλλειψης απαραίτητων εγγράφων. *«Για παράδειγμα δηλαδή το νοσοκομείο έχει έναν πάρα πολύ κακό γυναικολόγο, όλες οι γυναίκες διαμαρτύρονταν, και καταλήξαμε να πηγαίνουν στο κέντρο Υγείας για γυναικολογικά ζητήματα. Το νοσοκομείο είναι κακό*

και υποστελεχωμένο, αλλά και ο τρόπος που το αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι είναι ότι δεν θέλουν να πηγαίνουν, είναι και τα δύο.» (ΚΛ1)

Η στάση της πολιτείας απέναντι στην αντιμετώπιση των αιτούντων άσυλο έχει δυσχεράνει τις διαδικασίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Χρησιμοποιείται ο ΠΑΑΥΠΑ (Προσωρινός Αριθμός Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού). Ακόμη αρκετοί από τους διαμένοντες του κέντρου που πριν έρθουν στη Θήβα φιλοξενούνταν σε δομές σε νησιά πρόλαβαν να αποκτήσουν ΑΜΚΑ, οπότε έχουν καλυφθεί. Υπάρχει σοβαρό ζήτημα στη συνταγογράφηση και ουσιαστικά οι κυβερνητικοί χειρισμοί τους έχουν αποκόψει από το δικαίωμα πρόσβασης στην υγεία. *«Υπάρχει επίσης πολύ σοβαρό θέμα με τα χαρτιά, αν ένας από τους ωφελούμενος δεν έχει ΑΜΚΑ, δεν μπορεί καν να πάει στο νοσοκομείο για εξετάσεις. Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εφόσον δεν έχουν ΑΜΚΑ οι εξυπηρετούμενοι, είναι ένα δύσκολο κομμάτι. Όσοι έχουν περάσει από άλλες δομές, στα νησιά και πρόλαβαν να βγάλουν χαρτιά είναι εντάξει, όμως για όσους δεν έχουν ΑΜΚΑ βοηθάει λίγο ο ΕΟΔΥ, λίγο μεταξύ τους οι οργανώσεις, όσο αναφορά όμως το να γραφτούν εξετάσεις ηλεκτρονικά, εκεί υπάρχει όντως θέμα.» (ΚΛ2)*

Παράλληλα, επαρχιακές πόλεις όπως η Θήβα αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στην παροχή υγείας με υποστελεχωμένες δομές και ανεπαρκή μέσα. Πάρα πολλές ειδικότητες δεν υπάρχουν και οι κάτοικοι εξυπηρετούνται στην Αθήνα λόγω εγγύτητας. Αναπόφευκτα η κατάσταση αυτή επιφέρει προβλήματα στους διαμένοντες του ΚΠΦΠ καθώς δεν έχουν πρόσβαση σε φροντίδα υγείας και υπηρεσίες που τους είναι απαραίτητες. *«Υπάρχει ακόμα μεγάλο πρόβλημα στο κομμάτι του νοσοκομείου της Θήβας και της βοήθειας που μας παρέχεται, δεν είναι πολύ εύκολο να είσαι στην Θήβα, δεν παρέχεται καν ψυχίατρος, και κάποια από τα δικά μας παιδιά μπορεί να χρειαστεί να πάνε..» (ΚΛ2, 3)*

«Υπάρχει μεγάλη δυσκολία ακόμα και σε ιατρικά και βασικά θέματα.» (ΚΛ2)

Όσον αφορά τις μεταφορές, όσο η χρηματοδότηση ήταν μεγαλύτερη, υπήρχε και ένα όχημα για τους εργαζόμενους, που έκανε και μεταφορές των προσφύγων στο νοσοκομείο και την πόλη, παροχή που πλέον έχει διακοπεί. Επίσης μία από τις οργανώσεις διέθετε λεωφορείο, το οποίο μετέφερε τον κόσμο στο νοσοκομείο κατά κύριο λόγο, ενώ από τα μέσα του 2020 δεν υπάρχει ούτε αυτό. Παράλληλα

εμποδίζεται η ανάμειξη των προσφύγων με τον τοπικό πληθυσμό. Έτσι, εφόσον δεν έχει πραγματοποιηθεί κάποια ουσιαστική γνωριμία μεταξύ τοπικής κοινότητας και φιλοξενούμενων της δομής, οι κάτοικοι τους θεωρούν ακόμη ως κάτι ξένο και εχθρικό.

Ένα ακόμη πολύ σημαντικό μειονέκτημα αποτελεί η τοποθεσία της δομής, όπως μας επεσήμαναν και οι τρεις συνεντευξιαζόμενες. Το camp βρίσκεται σε παλαιά εθνική οδό, χωρίς πεζοδρόμηση, χωρίς επαρκή φωτισμό, ενώ η έλλειψη ΜΜΜ και άλλων μεταφορικών όπως βαν παρεχόμενα από τις οργανώσεις, αναγκάζει τους διαμένοντες να μετακινούνται με τα πόδια. Ανάμεσά τους είναι γυναίκες με καρτόσια, καθώς και πολλά μικρά παιδιά τα οποία είτε μετακινούνται, είτε παίζουν δίπλα στο δρόμο με αποτέλεσμα να τίθεται σε κίνδυνο η σωματική τους ακεραιότητα. Στο κομμάτι αυτό θα μπορούσε να υπάρξει μέριμνα από το δήμο, η οποία θα περιελάμβανε τον επαρκή φωτισμό, την πεζοδρόμηση από τη δομή μέχρι το κέντρο της πόλης και γενικότερα την κατασκευή ενός πλήρους δικτύου συγκοινωνιών. Με την υπάρχουσα κατάσταση οι άνθρωποι και κυρίως τα μικρά παιδιά που παίζουν και μετακινούνται γύρω από τη δομή τίθενται σε κίνδυνο. *«Επίσης έχω ξεχάσει να σας πω ότι ένα εξαιρετικά αρνητικό κομμάτι του camp είναι ότι βρίσκεται σε παλαιά εθνική οδό χωρίς φωτισμό οπότε πολλές φορές απορούμε πως δεν έχει γίνει κάποιο ατύχημα ακόμα, και με παιδιά κιόλας, το ότι υπάρχουν παιδάκια στο camp που ανά πάσα ώρα μπορεί να πεταχτούνε στο δρόμο, οπότε και εκεί θα μπορούσε ο δήμος να μεριμνήσει να φτιάξει κάπως το δρόμο, εννοώ να βάλει φώτα, να βάλει πεζοδρόμια, από την στιγμή που ο κόσμος μεταφέρεται με τα πόδια πολλές φορές θα έπρεπε με κάποιο τρόπο να πεζοδρομηθεί μέχρι την πόλη, να κάνουν κάτι και να χτιστεί ένα δίκτυο συγκοινωνιών να μπορεί ο κόσμος να ανεβοκατεβαίνει και συχνά και οικονομικά μέσα στην πόλη.» (ΚΛ1)*

Τέλος, στις δυσκολίες αξίζει να αναφερθεί το γεγονός πως οι άνθρωποι δεν λαμβάνουν εφόδια για να αυτονομηθούν στο μέλλον, όπως μας πληροφόρησε η ΚΛ1. Ενώ στις παροχές και τον ρόλο των ΚΠΦΠ συμπεριλαμβάνεται η ενδυνάμωση και η βοήθεια στην αυτονόμηση, κυρίως μέσω εύρεσης κατοικίας και εργασίας η παροχή αυτή παραμένει σε θεωρητικό επίπεδο και δεν γίνεται πρακτικά κάποια δράση και βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Παρατηρείται μια εξάρτηση των

ωφελομένων από τις δομές η οποία δεν οφείλεται στην έλλειψη επιθυμίας για ένα νέο ξεκίνημα αλλά στην έλλειψη εμπιστοσύνης προς την πολιτεία και τους φορείς. *«Δεν θα έλεγα πως σαν κοινωνικοί λειτουργοί συμβάλουμε ιδιαίτερα σε αυτό (αυτονόμηση). Το πλάνο είναι να φύγουν αυτοί που έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες, όσοι πήραν δηλαδή άσυλο στην χώρα. Αυτό που γίνεται όμως είναι ότι ο κόσμος δεν το εμπιστεύεται το πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ (πήραν κάποια χρήματα μαζεμένα, ώστε να φύγουν από την δομή, να αναζητηθούν χώροι να φιλοξενηθούν και να αρχίσει η ένταξή τους), οπότε παίρνει τα χρήματα και μένει μέσα στο camp. Επομένως δεν είναι καταγεγραμμένοι πλέον και το υπουργείο με τη σειρά του φέρνει και άλλο κόσμο, οπότε πρέπει να γίνει εκκαθάριση των δωματίων για να μπορέσουν να μπουν οι άνθρωποι. Προφανώς δεν γίνεται να μείνουν στο δρόμο και υπάρχουν κάποιες άμεσες ανάγκες. Επιπλέον υπάρχουν ξενοδοχεία που κλείνουν και κάπου πρέπει να πάνε αυτοί οι άνθρωποι. Επομένως, έρχονται στη δομή με πρόθεση να καταγραφούν και συχνά μένουν σε σκηνές προσωρινά και σταδιακά τοποθετούνται σε δωμάτια και αδειάζει ο χώρος.» (ΚΛ1)*

5.4. Νέα κατάσταση και πανδημία COVID-19

Όσον αφορά στη νέα κατάσταση που δημιουργήθηκε εξαιτίας της εμφάνισης της πανδημίας, οι συμμετέχουσες στην έρευνα ανέφεραν ότι στην αρχή της πανδημίας ήταν πολύ πιο δύσκολες οι συνεδρίες, καθώς τόσο οι εργαζόμενοι όσο κι οι ωφελομένοι ήταν πιο φοβισμένοι. Κατά τη διάρκεια της πρώτης καραντίνας το camp είχε τεθεί σε καραντίνα, επομένως πολλές εργασίες και η επικοινωνία με τους διαμένοντες πραγματοποιούνταν είτε ανάμεσα από τα κάγκελα που περιστοιχίζουν τη δομή, δηλαδή βρίσκονταν έξω οι εργαζόμενοι και ο κόσμος μέσα, είτε οι συναντήσεις γίνονταν έξω από τα κοντέινερ όρθιοι γιατί μέσα ο χώρος δεν αερίζεται. *«Στην αρχή του πράγματος ειδικά ήταν πάρα πολύ πιο δύσκολες οι συνεδρίες, που ήμασταν και όλοι πιο φοβισμένοι, στην πρώτη καραντίνα επειδή το camp είχε κλείσει τότε έκαναν πάρα πολλές εργασίες με τον κόσμο μέσα από τα κάγκελα, δηλαδή βρίσκονταν απέξω και ο κόσμος μέσα όταν μπήκε σε lockdown το camp, ή θα έβλεπε τον κόσμο σε κοντέινερ γιατί ούτε εμείς έχουμε παράθυρα να αερίζεται ο χώρος μας οπότε βρισκόμαστε σε κοντέινερ και επειδή μπορεί να είναι πάρα πολύ*

μικρό μπορεί να βλέπαμε τον κόσμο όρθιοι έξω. Δεν γινόντουσαν επίσης οι ομάδες, ούτε των παιδιών στο σχολείο ούτε των γυναικών, και επίσης ούτε μαθήματα δεν γινόντουσαν, οι εκπαιδευτικοί έδιναν κάποιες ασκήσεις για το σπίτι.» (ΚΛ1)

Γενικότερα οι περισσότερες δραστηριότητες σταμάτησαν την περίοδο του πρώτου εγκλεισμού (Μάρτιος 2020), και η τηλεσυνεργασία δυσκόλεψε πάρα πολύ την εξυπηρέτηση του κόσμου καθώς χάθηκε η διαπροσωπική επαφή ανάμεσα στις κοινωνικές λειτουργούς και τους ωφελούμενους. «...Τώρα πια επειδή η παρουσία του καθένα μας είναι 3 φορές την εβδομάδα, οπότε φαντάσου ότι όλα τα ραντεβού στριμώχνονται και επειδή οι τελευταίες οικογένειες που έχουν έρθει έχουν και πολλές δυσκολίες, όπως καταλαβαίνεις η μέρα είναι γεμάτη, δεν προλαβαίνεις ούτε να στείλεις ένα mail στην εισαγγελία ή οτιδήποτε, να κάνεις μια επαφή με τα φαρμακεία που μπορεί να συνεργαζόμαστε ή οτιδήποτε μπορεί να είναι επείγον προσπαθούμε στις ημέρες της τηλεσυνεργασίας να τα κάνουμε από το σπίτι τότε, ή να κάνουμε διαδικτυακό meeting ας πούμε όπως είχα το πρωί με άλλους συναδέλφους άλλων οργανώσεων π.χ. για να συζητήσουμε για τα περιστατικά μας.» (ΚΛ1)

Τα τακτικά ραντεβού που εξυπηρετούσαν τον κόσμο πάγωσαν για ένα διάστημα και άρχισαν να δρομολογούνται εκ νέου αρχές του 2021. Έως τότε εξυπηρετούνταν μόνο τα έκτακτα περιστατικά. Επίσης, από τις αρχές του 2021 έχουν αρχίσει να λειτουργούν ξανά οι ομάδες των γυναικών, καθώς και των παιδιών για το σχολείο, το οποίο ξεκίνησε να λειτουργεί κανονικά μόνο για τα παιδιά και όχι για τους ενήλικες. «Τα τακτικά που είχαμε ραντεβού με τον κόσμο δεν μπορούσαμε για ένα διάστημα να την έχουμε τώρα έχουμε ξαναρχίσει και μπαίνουμε σε αυτή την διαδικασία, βλέπαμε μόνο τα έκτακτα περιστατικά, δεν μπορούσαμε να έχουμε τακτική παρακολούθηση. Τώρα σιγά σιγά έχουμε αρχίσει να έχουμε μία ροή πάλι. Ήδη έχουν αρχίσει οι ομάδες των γυναικών, τώρα οργανώνονται και οι ομάδες για το σχολείο, αν και το σχολείο βέβαια έχει αρχίσει εδώ και πολύ καιρό, τα παιδιά δηλαδή κάνουν μάθημα, απλώς δεν κάνουν οι ενήλικες τώρα. Πάντως σίγουρα έχει προκαλέσει πολλές αλλαγές των προγραμμάτων και της παρακολούθησης οπότε εννοείται ότι και ο κόσμος μπορεί να δυσκολεύεται περισσότερο σε κάποια κομμάτια.» (ΚΛ1)

Τον χειμώνα του 2020-2021 έκαναν μαθήματα μέσω τηλεκπαίδευσης, κανονικά στο πλαίσιο των σχολείων μαζί με όσα ήταν ήδη εγγεγραμμένα. Κατά κύριο λόγο πρόκειται για μαθητές λυκείου και κάποια παιδιά μικρότερης ηλικίας. Προφανώς υπήρχαν προβλήματα σύνδεσης και συγκέντρωσης κατά την προσαρμογή σε αυτή τη νέα συνθήκη. Επίσης, τα παιδιά του camp από τον Ιανουάριο του 2021 έφυγαν και δεν ξαναπήγαν σχολείο. Αυτό συμβαίνει, γιατί υπάρχει συνεχώς αλλαγή του πληθυσμού, οπότε κάποια παιδιά που είχαν εγγραφεί στο σχολείο μπορεί να μην είναι πια στο camp, μπορεί να έχουν πάει στο εξωτερικό ή σε κάποια άλλη πόλη. *«Δεν προλαβαίνουν να χρησιμοποιήσουν τους χώρους οπότε δημιουργούνται και εντάσεις μερικές φορές από αυτό, τα ιατρεία έχουν αλλάξει έχουν βγει σε εξωτερικούς χώρους σε container που μπορεί να τους παραχωρήσει ο ΔΟΜ, τώρα έχουν βρει άλλο χώρο κοντά στο προαύλιο ίσως να μπορεί να αερίζεται, γιατί έχουμε και αυτό το πρόβλημα δηλαδή χώροι δεν αερίζονται, το σχολείο ας πούμε δεν έχει παράθυρα σε εξωτερικό χώρο, τα παράθυρα του βρίσκονται μέσα στο κεντρικό κτίριο, οπότε καταλαβαίνετε, και του σχολείου το πρόγραμμα έχει επηρεαστεί γιατί δεν μπορούν πλέον να κάνουν και μαθήματα σε ενήλικες γιατί έχουν χωρίσει τα παιδάκια πλέον σε μικρότερες ομάδες πλέον για να μπαίνουν στις αίθουσες δεν φτάνει ο χώρος για να κάνουν όλοι μάθημα, οπότε ναι υπάρχει ζήτημα μέσα στις υποδομές, ειδικά αφού υπάρχει παραπάνω κόσμος, δε μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τον ίδιο τρόπο.» (ΚΛ1)*

Οι διαμένοντες στη δομή όταν θέλουν να βγουν από το camp βγαίνουν κανονικά στέλνοντας SMS, φτιάχνουν το έντυπο με τη βοήθεια των οργανώσεων. Ενίστε όταν έχουν υποχρεώσεις στην Αθήνα ο διοικητής τους παρέχει ειδική άδεια εξόδου για άσυλο ή ραντεβού σε νοσοκομείο. Το φθινόπωρο του 2020 η δομή βρισκόταν σε καραντίνα πριν από το γενικό lockdown, λόγω εμφάνισης θετικών κρουσμάτων, στην πορεία για ένα διάστημα κάποιων μηνών, δεν υπήρχε κάποιος έλεγχος, οπότε λειτουργούσε κανονικά χωρίς να γνωρίζουν ουσιαστικά αν υπάρχουν φορείς αφού δεν γινόταν κανένα τεστ. Το φθινόπωρο του 2020 lockdown στο ΚΠΦΠ λόγω κρουσμάτων κορωνοϊού. Ωστόσο από τότε και για περίπου 4 μήνες ανακάλυπταν νέα κρούσματα τυχαία όταν οι άνθρωποι μεταφέρονταν στο νοσοκομείο, για κάποιον άλλο ιατρικό λόγο. Έχει συμβεί, μάλιστα να υπάρξουν και νοσηλείες έπειτα

δηλαδή έχει τύχει να φύγουν από τις εστίες και να πάμε σε νοσοκομείο να νοσηλευθούν για Covid. «Είναι υπό καραντίνα αυτή την στιγμή το κέντρο (01/2021). Είχαν βγει κάποια θετικά κρούσματα οπότε το κέντρο έκλεισε, βέβαια τώρα δεν υπάρχει κάποιος έλεγχος, οπότε λειτουργεί κανονικά... Δεν γίνεται κανένα τεστ από τον ΕΟΔΥ, πια. Είχαν βρεθεί κάπου 9 κρούσματα, και έγινε αυτό με το lockdown στο κέντρο και από τότε δεν έχει ξαναγίνει κάτι, ανακαλύπτουμε εάν έχει γίνει νέο κρούσμα όταν μεταφερθεί στο νοσοκομείο, για κάποιο ιατρικό λόγο ή αν πρέπει να τους κάνουν κάποιο άλλο τεστ. Έχει συμβεί να το ανακαλύψουμε έτσι, πολλές φορές, και μάλιστα έχουν νοσηλευτεί κιόλας μετά. Δηλαδή έχει τύχει να φύγουν από τις εστίες και να πάμε σε νοσοκομείο να νοσηλευθούν για Covid.» (ΚΛ1)

Περίπου την άνοιξη του 2021, ένα χρόνο μετά την εμφάνιση της πανδημίας, καθιερώθηκε σε τακτή χρονική βάση η διενέργεια τεστ ανίχνευσης κορωνοϊού. Αναφορικά με την ασφαλή ζώνη και τα ασυνόδευτα ανήλικα δεν έχει σημειωθεί κάποιο ξέσπασμα και υπάρχει σε μεγάλο βαθμό κατανόηση γύρω από την κατάσταση. Όπως μας ανέφερε η ΚΛ 2 από την Οργάνωση 2, το γεγονός πως η διενέργεια τεστ καθιερώθηκε και σε ωφελούμενους και σε εργαζόμενους από τον ΕΟΔΥ, παρά την καθυστέρηση ενός έτους, αποτελεί θετικό γεγονός διότι επιτρέπει την ύπαρξη ολοκληρωμένης υγειονομικά εικόνας για τη δομή. «Κάνουμε συνέχεια τεστ, και σε ωφελούμενους και σε εργαζόμενους από τον ΕΟΔΥ, καθυστερήσαμε λίγο, αλλά τώρα το καταφέραμε, οπότε αυτό είναι θετικό γιατί έχουμε μία συνεχή εικόνα στο που βρισκόμαστε στην δομή. Νομίζω ότι στο πρώτο κύμα και στο πρώτο lockdown ζοριστήκαμε λίγο περισσότερο, τώρα είναι λίγο πιο ομαλά τα πράγματα, μπορεί να το συνηθίσαμε και όλοι μάλλον, δεν ξέρω.» (ΚΛ2)

Γενικά η συνεργασία με όλους τους ωφελούμενους (ασυνόδευτοι ανήλικοι) στην Οργάνωση 2 χαρακτηρίστηκε πολύ καλή, παρά τη νεαρή τους ηλικία. Φαίνεται πως έχουν συνειδητοποιήσει πλήρως την σοβαρότητα της κατάστασης και επιδεικνύουν την ανάλογη συμπεριφορά και υπευθυνότητα. Οι κοινωνικές λειτουργοί της Οργάνωσης 2 αναφέρουν πως δεν έχει υπάρξει κάποιο κρούσμα στα άτομα που έχουν υπό την επίβλεψή τους και το κοντέινερ καραντίνας που τους έχει παρασχεθεί δεν χρησιμοποιήθηκε «Τώρα με τον κορωνοϊό, δεν έχει υπάρξει καμία νόσος από τα άτομα που έχουμε στην επίβλεψη μας και δε χρησιμοποιήθηκε το

κοντέινερ καραντίνας. Έχουμε γενικά πάρα πολύ καλή συνεργασία με όλα τα άτομα στην δομή μας, παρά τη νεαρή ηλικία των ατόμων.» (ΚΛ3)

Σε πρώτη φάση δεν πραγματοποιούνταν ούτε οι ομάδες, ούτε των παιδιών στο σχολείο ούτε των γυναικών, και ούτε μαθήματα στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης, παρά μόνο οι εκπαιδευτικοί έδιναν κάποιες ασκήσεις για το σπίτι. Στη συνέχεια στο κομμάτι του ανθρώπινου δυναμικού, σύμφωνα με τις συνεντευξιαζόμενες, το ανθρώπινο δυναμικό ανταποκρίνεται στο φόρτο εργασίας παρότι το κέντρο δεν είναι πλήρως στελεχωμένο. Σε αυτό το κομμάτι υπάρχουν αλλαγές λόγω κορωνοϊού, καθώς όλες οι οργανώσεις έχουν προσαρμοστεί στη νέα συνθήκη. Έχει καθιερωθεί η τηλεργασία για αποφυγή συνωστισμού και στην εκάστοτε βάρδια υπάρχουν τα μισά άτομα συγκριτικά με πριν την πανδημία. Από την άλλη πλευρά από το προσωπικό του ΕΟΔΥ έχει ενισχυθεί λόγω κορωνοϊού. Ο διοικητής και οι βοηθοί του είναι οι μόνοι που έρχονται κανονικά καθημερινά.

Παράλληλα, υπάρχουν αλλαγές και στη λειτουργία των υποδομών. Το camp έχει ένα εσωτερικό γυμναστήριο (το οποίο σε αυτή τη φάση δεν λειτουργεί λόγω κορωνοϊού) και ένα εξωτερικό. Στο εσωτερικό γυμναστήριο κατά τη διάρκεια της πανδημίας φιλοξενούνται άνθρωποι, όχι λόγω κορωνοϊού αλλά εξαιτίας της παύσης του προγράμματος φιλοξενίας τους σε ξενοδοχεία. Θεωρητικά μετά τη φιλοξενία σε μία δομή, το επόμενο βήμα θα ήταν η αυτονόμηση και η εγκατάσταση σε διαμέρισμα, αλλά δεδομένου ότι το πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ έχει παγώσει, αναγκαστικά γυρίζουν σε camps. Εφόσον οι δομές που φιλοξενούνταν οι ωφελούμενοι μέχρι πρότινος κλείνουν η φιλοξενία τους στο ΚΠΦΠ καθίσταται επιτακτική ανάγκη. «Ο λόγος που υπάρχουν περισσότερα άτομα στο κέντρο δεν είναι λόγω κορωνοϊού αλλά επειδή κλείνουν οι δομές που φιλοξενούνταν οι άνθρωποι αυτοί πριν, οπότε κάπου πρέπει να πάνε.» (ΚΛ1) Πολλές από τις υποδομές του camp έχουν τεθεί εκτός λειτουργίας λόγω μέτρων προστασίας, όπως είναι το νηπιαγωγείο της δομής, μία αίθουσα για τις γυναίκες επονομαζόμενη female friendly space (f.f.s) και το εσωτερικό γυμναστήριο, διότι μέσα σε αυτά δεν είναι εφικτό να τηρηθούν κοινωνικές αποστάσεις. Η παιδική χαρά και το γήπεδο ποδοσφαίρου λειτουργούν. Παράλληλα τα ιατρεία έχουν μεταφερθεί σε container σε εξωτερικούς χώρους κοντά στο προαύλιο για να μπορεί να αερίζεται, γιατί ένα ζήτημα είναι πως οι χώροι

δεν αερίζονται. Για παράδειγμα το σχολείο δεν έχει παράθυρα σε εξωτερικό χώρο, αλλά σε εσωτερικό, στο κεντρικό κτίριο. Συνεπώς ο χώρος του σχολείου έχει επηρεαστεί, δηλαδή έχουν χωρίσει τα παιδάκια σε μικρότερες ομάδες. Για το λόγο αυτό δεν φτάνει ο χώρος για να κάνουν όλοι μάθημα, και τα μαθήματα των ενηλίκων σταμάτησαν.

Αναπόφευκτα οι δραστηριότητες και οι όροι χρήσης των υποδομών έχουν αλλάξει. Για παράδειγμα η ομάδα γυναικών έχει μεταφερθεί σε πολύ μικρότερο χώρο. Δεν μπορούν να γίνονται και ομάδες κανονικά, δηλαδή από 15 άτομα τώρα υπάρχουν στην κάθε μία μόνο 3 ή 4. Κάποτε έμπαιναν και συνωστίζονταν, αλλά πλέον αυτό λόγω της κατάστασης έχει σταματήσει. Το γεγονός αυτό και το ότι δεν προλαβαίνουν να χρησιμοποιήσουν τους κοινόχρηστους χώρους της δομής, λόγω αποφυγής συνωστισμού δημιουργούν συχνά λεκτικές κυρίως εντάσεις μεταξύ των διαμενόντων, λόγω της δυσαρέσκειας που δημιουργείται.

Μια νέα καλή συνθήκη, ωστόσο, η οποία δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Covid, όπως μας υπογράμμισε η ΚΛ1, είναι η δημιουργία σελίδας στο Facebook για τις γυναίκες. Αυτό ήταν μία καλή παρέμβαση υποστήριξης, γιατί δημιουργήθηκε μια επικοινωνία με τις γυναίκες ψυχαγωγικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα στο Facebook τις ημέρες που οι κοινωνικοί λειτουργοί της Οργάνωσης 1 λείπουν από το camp. *«Δεν γινότουσαν επίσης οι ομάδες, ούτε των παιδιών στο σχολείο ούτε των γυναικών, και επίσης ούτε μαθήματα δεν γινότουσαν, οι εκπαιδευτικοί έδιναν κάποιες ασκήσεις για το σπίτι. Μια νέα καλή συνθήκη πάντως που δημιουργήθηκε λόγω του Covid είναι ότι δημιουργήσαμε σελίδα στο Facebook για τις γυναίκες, που αυτό ήταν ένα θετικό κομμάτι γιατί έχουμε μια επικοινωνία ψυχαγωγικού τύπου και συμβουλευτικού στο Facebook τις ημέρες που λείπουμε, και αυτό επίσης είναι ένα κομμάτι της τηλεσυνεργασίας, εγώ ας πούμε ασχολούμαι με το Facebook, θα κάνω κάποιες αναρτήσεις. Γενικότερα τα περισσότερα πράγματα που κάναμε σταμάτησαν την περίοδο αυτή, και η τηλεσυνεργασία δυσκόλεψε πάρα πολύ την εξυπηρέτηση του κόσμου.» (ΚΛ1)*

Το θέμα του ιού έχει επηρεάσει πάρα πολύ ολόκληρο τον πληθυσμό της δομής, ειδικά τις ηλικίες εφήβων -ασυνόδευτων- ενηλίκων, οι οποίοι αναγκάζονται να είναι κλεισμένοι στη δομή στερούμενοι την ελευθερία τους. Ωστόσο τόσο οι

κοινωνικοί λειτουργοί, όσο και οι εκπαιδευτικοί και οι ψυχολόγοι, καταβάλλουν συνεχείς προσπάθειες συνεχώς μέσω ομάδων, δράσεων και συζητήσεων να διατηρούν το πρόγραμμα των παιδιών, συνεπώς και τις ισορροπίες και να αποφορτίζουν την κατάσταση όταν υποβόσκει ένταση λόγω άγχους και πίεσης. Παρόλα αυτά η κατάσταση είναι δύσκολη τόσο για τους διαμένοντες όσο και για τους κοινωνικούς λειτουργούς. *«Το θέμα του ιού έχει επηρεάσει πάρα πολύ όταν μιλάμε για ηλικίες εφήβων ανηλίκων, οι οποίοι αναγκάζονται να είναι κλεισμένοι εδώ, οι οποίοι είναι που είναι δύσκολες οι συνθήκες στην ασφαλή ζώνη, γιατί δεν είναι και το καλύτερο μέρος να είσαι κλεισμένος, χάνουν και το ελάχιστο δικαίωμα που έχουν στην ελευθερία, ωστόσο προσπαθούμε συνέχεια με διάφορους τρόπους, με δράσεις σε διάφορες ομάδες μαζί με την ψυχολόγο να προσπαθούμε όλο αυτό να εκτονώνεται και να καταφέρνουν να κάνουν κάποια πράγματα εδώ, που βέβαια σίγουρα αυτό δεν μπορούμε να το εκτιμήσουμε σε μεγάλο βαθμό έτσι; Εδώ ζοριζόμαστε εμείς. Πόσο μάλλον εκείνοι. Ευτυχώς δεν είχαμε κάποιο ξέσπασμα, δεν είχαμε κάποια κρίση το έχουμε μέχρι στιγμής διαχειριστεί πάρα πολύ καλά, και οι ίδιοι έχουν καταλάβει σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση.»* (ΚΛ2)

5.5. Προτάσεις για τη λειτουργία των ΚΠΦΠ

Το κυριότερο θετικό σημείο της δομής είναι ότι δεν είναι ένα χαώδες camp με χιλιάδες άτομα, μη επαρκείς υποδομές και άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Παρά τις όποιες ελλείψεις, πρόκειται για ένα camp μικρό, περιορισμένο και με διαχειρίσιμο αριθμό διαμενόντων. Η τοποθεσία της δομής αποτελεί ταυτόχρονα θετικό και αρνητικό σημείο. Ενώ είναι κοντά στην πόλη, δεν υπάρχει δίκτυο συγκοινωνιών, ώστε να εξυπηρετούνται οι πρόσφυγες. *«Τα δυνατά σημεία της δομής είναι ότι δεν είναι ένα camp χάος, όπως παράδειγμα της Ριτσώνας που έχει δυόμιση χιλιάδες άτομα, εμάς είναι ένα camp μικρό, περιορισμένο, οπότε εντάξει είναι διαχειρίσιμος ο πληθυσμός. Έχει ένα συν και πλην, είναι κοντά στην πόλη, αλλά δεν υπάρχουν λεωφορεία να μεταφέρουν τον κόσμο, και στο νοσοκομείο»* (ΚΛ1)

Δεδομένου ότι υπάρχουν αρκετές δυσκολίες και ελλείψεις, με τις οποίες έρχονται αντιμέτωπες οι κοινωνικές λειτουργοί του ΚΠΦΠ Θήβας, δημιουργείται η βάση για να τεθούν προτάσεις επίλυσης και βελτίωσης των συνθηκών και των παρεχόμενων

υπηρεσιών. Πρώτα από όλα στο κομμάτι της φύλαξης, το οποίο είναι βασικό για την σωματική και ψυχική ασφάλεια των διαμενόντων. Σε αυτό το πλαίσιο θα έπρεπε να βρεθούν κάποια κονδύλια για να υπάρξει φύλαξη προκειμένου η δομή να μην καθίσταται επικίνδυνη για τους διαμένοντες και να μην αισθάνονται και εκείνοι απροστάτευτοι. *«...φαντάσου ας πούμε στην φύλαξη, γιατί όντως είναι από τα πιο βασικά, έχει γίνει πολλές φορές αυτή την συζήτηση, έχει γίνει πολλές φορές επικίνδυνο το camp οπότε θα έπρεπε να φροντίσουν να βρεθούν κάποια κονδύλια να υπάρξει κάποια φύλαξη.» (ΚΛ1)*

Αναφορικά με το χρηματικό κομμάτι, οι δραστηριότητες ανταποκρίνονται στους πόρους που διαθέτει η εκάστοτε οργάνωση. Ειδικά στις αρχές ανανέωσης του κάθε προγράμματος οι οικονομικοί πόροι, που διατίθενται, διαχειρίζονται με φειδώ, προκειμένου να καλυφθεί οικονομικά όλη η διάρκεια του προγράμματος. Επομένως, ενώ η έναρξη είναι χρηματικά περιορισμένη, σε περίπτωση που αργότερα προς τη λήξη οι πόροι είναι επαρκείς, καταβάλλεται προσπάθεια για παραπάνω δράσεις.

Ειδικά οι γυναίκες δείχνουν να απολαμβάνουν πολύ εξωτερικές δραστηριότητες και μικρές εκδρομές, καθώς είναι ο πιο αδικημένος πληθυσμός που δεν βγαίνει ποτέ, αν δεν υπάρχει ιατρικός λόγος. Όσο υπάρχουν διαθέσιμοι πόροι οι κοινωνικοί λειτουργοί μπορούν να παρέχουν πιο αποτελεσματική υποστήριξη στον πληθυσμό. Η ψυχαγωγία είναι ένα ουσιώδες κομμάτι της παρέμβασης των κοινωνικών λειτουργών, απαραίτητο για τους ωφελούμενους, διότι τους βοηθάει να περνούν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους και να ξεφεύγουν από αρνητικά συναισθήματα όπως άγχος, απελπισία, στενοχώρια. Ωστόσο οι ελλιπείς πόροι, ειδικά τα τελευταία χρόνια, κατέστησαν πολύ περιορισμένες τις δράσεις σε αυτό το κομμάτι. *«Όσο έχεις πόρους μπορείς να βοηθήσεις πιο αποτελεσματικά τους ανθρώπους. Και βάζω πολύ υψηλά την ψυχαγωγία, γιατί πραγματικά ειδικά τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχουν πολλές δράσεις, είναι ελάχιστες.» (ΚΛ1)*

Όλες οι συνεντευξιαζόμενες υπογράμμισαν πως όσον αφορά την πολιτική και στρατηγική θέση της Ελλάδας και την νομική υπόσταση αυτών των ανθρώπων χρειάζονται μεγάλες αλλαγές.

«Θεωρώ πως, όσον αναφορά την πολιτική πλέον θέση της χώρας και τη νομική υπόσταση αυτών των ανθρώπων, θέλουμε μεγάλες αλλαγές. Υπάρχουν άτομα που

δεν έχουν την δυνατότητα να πάνε σε κοιτάξουν ένα ζήτημα υγείας. Να δεχτούν φαρμακευτική περίθαλψη. Η πολιτική και στρατηγική θέση μας ως χώρα πρέπει να αλλάξει, και το νομικό πλαίσιο για αυτούς τους ανθρώπους, και όσο αναφορά την φιλοξενία τους.» (ΚΛ3)

Λογίζεται ως θετικό από τις επαγγελματίες το γεγονός ότι υπάρχει πλέον μεγαλύτερη στήριξη τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά. Παλαιότερα οι διαμένοντες δεν επικοινωνούσαν εύκολα τις ανάγκες τους, ούτε ζητούσαν συχνά την βοήθεια των κοινωνικών λειτουργών. Με την πάροδο του χρόνου φαίνεται πως έχουν προσαρμοστεί στη δομή και αποζητούν τη συνεργασία για την επίλυση των ενδεχόμενων προβλημάτων τους. Οι κοινωνικές λειτουργοί βλέπουν παραπάνω παιδιά από ότι στο παρελθόν με συνεδρίες και playtherapy. Ομολογούν πως έχουν βρει τρόπους και μεθόδους και εργαλεία να στηρίζουν τα παιδιά στο μέτρο του δυνατού σε μία δύσκολη συνθήκη, όπως αυτή του εγκλεισμού. Το θετικό αυτό γεγονός επιφέρει ωστόσο και την αύξηση του όγκου της δουλειάς, δεδομένου ότι το προσωπικό δεν αυξάνεται αντίστοιχα. *«...έρχονται πάρα πολλοί γονείς με αίτημα να παρασχεθεί φροντίδα στα παιδιά τους, ενώ παλιότερα δεν υπήρχε αυτό, οι κοινωνικοί λειτουργοί τους ψάχναμε. Ενώ τώρα είναι πάρα πολύ εκπαιδευμένοι, έρχονται 'έχουμε πρόβλημα βοηθήστε μας' οπότε έχει αυξηθεί και ο όγκος της δουλειάς πάρα πολύ».* (ΚΛ1)

Σύμφωνα με τις συνεντευξιαζόμενες, θα ήταν ωφέλιμο οι κοινωνικοί λειτουργοί να λάμβαναν περισσότερη και ποιοτικότερη κατάρτιση, κυρίως αναφορικά με την εργασία με παιδιά και θύματα έμφυλης βίας που αποτελούν τις πιο ευάλωτες ομάδες της δομής. Οι συνεντευξιαζόμενες μας ανέφεραν πως η επικοινωνία με τους υπόλοιπους φορείς και με τις αρχές με αρχές θα μπορούσε να είναι αμεσότερη κατά συνέπεια και η εκάστοτε δράση γρηγορότερη. *«Θεωρώ πως θα χρειαζόμασταν περαιτέρω εκπαίδευση, δηλαδή θα μπορούσαμε να πάρουμε κάποια παραπάνω πράγματα, στα παιδιά κατά κύριο λόγο επειδή είναι ιδιαίτερη ομάδα νιώθω ότι έχουμε κάποιες αδυναμίες, και ίσως και στα θύματα έμφυλης βίας και τα λοιπά για τις απομακρύνσεις, ίσως να έπρεπε να κάνουμε κάποιες καλύτερες επικοινωνίες με φορείς για να μπορούμε να ανταποκρινόμαστε ακόμα πιο άμεσα. Με τις αρχές ίσως να χρειαζόταν να έχουμε λίγο παραπάνω επικοινωνία, και εποπτικά αισθάνομαι ότι*

θα χρειαζόμασταν μία καθοδήγηση παραπάνω για να μπορούμε να έχουμε πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση περιστατικών.» (ΚΛ2)

Επιπλέον, μας υπογράμμισαν πως στο κομμάτι των εποπτειών, θα ήταν πολύ βοηθητικό να υπάρχει περισσότερη καθοδήγηση τόσο για τη δική τους ψυχολογική αποφόρτιση όσο και για την ανάπτυξη των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους για αποτελεσματικότερη διαχείριση των περιστατικών, τα οποία κατά την περίοδο της καραντίνας είναι ακόμη πιο απαιτητικά. Οι εποπτείες που ήδη πραγματοποιούνται αφορούν την ενδυνάμωση της ομάδας, στις οποίες δίνονται κατευθύνσεις από την project manager, που είναι επίσης κοινωνική λειτουργός. Δεδομένου ότι το προσωπικό είναι περιορισμένο για τον φόρτο εργασίας που υπάρχει, οι κοινωνικές λειτουργοί θεωρούν ότι ανταποκρίνονται επαρκώς στις ανάγκες των ωφελούμενων, ωστόσο χρειάζεται αφενός περισσότερη εκπαίδευση, αφετέρου εποπτείες για την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση. *«Πιστεύω πως χρειάζεται να γίνονται εποπτείες οι κοινωνικοί λειτουργοί της οργάνωσης για τα περιστατικά μας όμως, γιατί εποπτείες έχουμε αλλά για ενδυνάμωση της ομάδας, όχι για τα περιστατικά, δηλαδή θα πάρουμε κάποιες οδηγίες από την project manager που είναι κοινωνική λειτουργός, καλό θα ήταν να μπορούσαμε να είχαμε μια σταθερή εποπτεία για τα περιστατικά μας, ειδικά αυτή την περίοδο που έχουν δυσκολέψει και πολύ περισσότερο.» (ΚΛ2)*

5.6. Ο ρόλος της Κοινωνικής Εργασίας σε ένα ΚΠΦΠ

Αναφορικά με όλες τις κοινωνικά αποκλεισμένες και αδικημένες ομάδες, όχι μόνο τους πρόσφυγες, οι κοινωνικοί λειτουργοί υποστηρίζουν ότι αποτελούν τη φωνή τους και το συνδετικό κρίκο τους με την κοινωνία. Ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας είναι ουσιώδης όσον αφορά το προσφυγικό και δύναται να συμβάλλει, σε πολλούς τομείς όπως η υποστήριξη σε γραφειοκρατικές διαδικασίες, η ψυχοκοινωνική στήριξη, η κοινωνική ένταξη και η προετοιμασία για την αγορά εργασίας. *«Γενικότερα για την κοινωνική εργασία και τον κοινωνικό λειτουργό θεωρώ ότι είμαστε η φωνή και η γέφυρα για την οποία για κάποιο λόγο δεν μπορούν να έχουν.» (ΚΛ2)*

«Οι κοινωνικοί λειτουργοί αποτελούν, ασφαλιστική δικλίδα και διασύνδεση των ωφελούμενων, των υποστηριζόμενων απέναντι στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, αλλά και απέναντι σε ένα σύστημα. Είναι η υποστήριξη ο κοινωνικός λειτουργός για οποιαδήποτε περίπτωση μπορεί να υπάρξει, όχι μόνο για μετανάστες.» (ΚΛ3)

Οι κοινωνικές λειτουργοί προσπαθούν να αξιοποιήσουν την κοινωνική εργασία, προκειμένου να φέρουν τους ωφελούμενους σε επαφή με τις τοπικές υπηρεσίες, να δράσουν υποστηρικτικά και κατευθυντικά σε βασικά ζητήματα διαβίωσης, όπως η εύρεση στέγης και η ανάπτυξη δεξιοτήτων και προετοιμασία για την ένταξη στην αγορά εργασίας. Ωστόσο το προσωπικό είναι μειωμένο, έτσι συχνά η κατάσταση παραμένει στάσιμη και δεν υπάρχει πρόοδος. Η Κοινωνική Εργασία θα μπορούσε να συμβάλλει περισσότερο, μέσω ορισμένων δράσεων, κυρίως γνωριμίας της τοπικής κοινωνίας με τον κόσμο του camp. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με μια δυναμική συνεργασία με φορείς της πόλης, προκειμένου να έρθουν οι ωφελούμενοι σε επαφή με τους κατοίκους. *«Σίγουρα η κοινωνική εργασία αυτή την στιγμή μπορεί να συμβάλλει και να βοηθήσει όσο αναφορά το προσφυγικό, όταν ένας άνθρωπος δεν ξέρει να μιλήσει ή που να κατευθυνθεί είμαστε οι άνθρωποι που θα είμαστε εκεί και θα βοηθήσουμε, είτε με το να στείλω αιτήματα στέγασης για τους ανθρώπους αφού ενηλικιωθούν, το κομμάτι το γραφειοκρατικό καθώς και όλα τα υπόλοιπα, όσο αναφορά την ένταξη, την προετοιμασία για την αγορά εργασίας, είναι όλα αυτά που δίνει η κοινωνική εργασία αυτή την στιγμή.» (ΚΛ2)*

Κατά καιρούς έχουν γίνει προσπάθειες για διεξαγωγή δράσεων οι οποίες θα φέρουν σε επαφή την τοπική κοινότητα με τους φιλοξενούμενους του ΚΠΦΠ που έχει μείνει, ωστόσο σε θεωρητικό επίπεδο. Μας πληροφόρησαν πως κάποιες φορές υπήρχαν δυσκολίες γραφειοκρατικές, πρακτικές ή οικονομικές. Από τον Μάρτιο του 2020 κι έπειτα συμβάλλουν ιδιαίτερα οι περιορισμοί λόγω Covid στο να μην υπάρχει επαρκής συνεργασία με άλλους φορείς και το δήμο. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με την ΚΛ1, οι κοινωνικοί λειτουργοί της δομής θα μπορούσαν να κάνουν δράσεις απευθείας στους πολίτες της Θήβας. Θεωρητικά η Κοινωνική Εργασία θα μπορούσε να συμβάλλει πάρα πολύ στην ένταξη, στη συγκεκριμένη περίπτωση όμως μέλημα είναι η επίλυση βασικών και έκτακτων αναγκών των ανθρώπων έτσι τα υπόλοιπα αναβάλλονται. Βασικό είναι το θέμα του προσωπικού που δεν επαρκεί για κάτι

παραπάνω από τις βασικές και έκτακτες ανάγκες. «Οπότε ενώ θεωρητικά η κοινωνική εργασία θα μπορούσε να συμβάλλει πάρα πολύ στην ένταξη, στην συγκεκριμένη περίπτωση κοιτάμε να επιλύσουμε πρώτα τις ανάγκες των ανθρώπων πριν προχωρήσουμε σε κάτι άλλο. Μπαίνει στη μέση το θέμα του προσωπικού που είναι και πολύ λίγο, οπότε δεν μπορούν να καλυφθούν αυτές οι ανάγκες. Δηλαδή μπορεί σχετικά να επαρκούμε για να καλύψουμε τις ανάγκες των ανθρώπων, αλλά δεν επαρκούμε για το κάτι παραπάνω. Δηλαδή αν ήσασταν εσείς και άλλα δύο άτομα θα μπορούσαν τα δύο τρία να ασχολούνται με τα καθημερινά και το άλλο να κάνει το κάτι παραπάνω.» (ΚΛ1)

Παρά τον καθοριστικό ρόλο που δύναται να παίξει η Κοινωνική Εργασία σε ένα ΚΠΦΠ, οι συνεντευξιαζόμενες συμφωνούν πως η όλη η πολιτική διαχείριση ευρύτερα του προσφυγικού ζητήματος αποτελεί τροχοπέδη. Παρά τις προσπάθειες των οργανώσεων, είναι απαραίτητη μία παραπάνω βοήθεια και στήριξη, ειδικά στο κομμάτι της υγείας. Παράλληλα και πιο συγκεκριμένα για την πόλη της Θήβας θα μπορούσε να βελτιωθεί η σχέση προσφύγων τοπικής κοινωνίας και να μπορούν να ενταχθούν πολύ πιο εύκολα οι άνθρωποι. Σίγουρα η θέση της δομής και η έλλειψη συγκοινωνιών δεν βοηθάει. «Είναι η όλη αυτή την στιγμή πολιτική να την πω, είναι λίγο, ξεκινάει πολύ βαθιά και πάνω από το θέμα. Και σαν οργάνωση ας πούμε που σίγουρα προσπαθούμε να παρέχουμε όσο περισσότερα πράγματα, όταν υπάρχει όμως θέμα ειδικότερα στην υγεία που θεωρώ είναι το κυριότερο και το σημαντικότερο, χρειάζεται μία παραπάνω βοήθεια, μία ακόμα στήριξη... εγώ θα ήθελα οι άνθρωποι να γνωρίσουν που βρίσκεται το ΚΕΠ και όλες οι υπόλοιπες υπηρεσίες που μπορεί να χρειαστούν, για μένα είναι πολύ σημαντικό αυτό, να ξέρεις πως είναι η πόλη που ζεις, αλλά δεν μένουμε πάλι μόνο εκεί.» (ΚΛ2)

Σε ευρύτερο πλαίσιο, σύμφωνα με τις συνεντευξιαζόμενες, η κοινωνική εργασία έχει βοηθήσει γενικά να αλλάξει έστω και λίγο τον τρόπο με τον οποίο βλέπει και αντιμετωπίζει η κοινωνία τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Παράλληλα έχει συμβάλλει σημαντικά στην υποστήριξη των μεταναστών σε περιπτώσεις που βρίσκονταν σε ευάλωτες καταστάσεις. Οι κοινωνικοί λειτουργοί αποτελούν ασφαλιστική δικλίδα και διασύνδεση των ωφελούμενων, των υποστηριζόμενων απέναντι στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, αλλά και απέναντι σε ένα σύστημα.

Πρόκειται για τους επαγγελματίες που παρέχουν υποστήριξη για το εκάστοτε άτομο που δυνητικά αντιμετωπίζει δυσκολίες, όχι μόνο για πρόσφυγες ή μετανάστες. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε από τις επαγγελματίες στον ρόλο που παίζει η συλλογική εργασία στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη διεκδίκηση καλύτερης ποιότητας ζωής για τους εξυπηρετούμενους.

Η ΚΛ3 έδωσε μεγάλη έμφαση, επίσης, στις ομάδες εργασίας στις οποίες η Οργάνωση 2 συμμετέχει με σκοπό την παιδική προστασία και τη δημιουργία διακρατικών υποστηρικτικών δικτύων. *«Σαν Οργάνωση (2) συμμετέχουμε σε διάφορες ομάδες εργασίας πάντα σχετικά με την βοήθεια σε ανηλίκους, σε όλες αυτές τις εργασίες που συμμετέχουμε συνήθως έχουμε συνεργασία με όλες τις άλλες οργανώσεις που δουλεύουν στο ίδιο πεδίο... δίνουμε μεγάλη σημασία στην συλλογικότητα, προσπαθούμε δηλαδή να μην αφήνουμε ούτε τους εαυτούς μας ούτε τις άλλες οργανώσεις να διαχωρίζονται λόγω πολιτικών λόγων αλλά να γίνουμε όλοι μία γροθιά ώστε να μπορέσουμε να πάμε ένα βήμα παραπέρα. Όταν πολεμάς μόνος σου δεν έχεις τα ίδια αποτελέσματα με το να μάχεσαι για έναν κοινό παρανομαστή με πολλούς. Ακριβώς επειδή θεωρούμε πως είναι εφικτό για αυτό συμμετέχουμε και σε τόσες πολλές ομάδες εργασίας. Όπως για παράδειγμα το *advocacy group*, ένα δίκτυο συνηγορίας, που υπάρχει για τα παιδιά που είναι στο δρόμο, είναι παιδιά τα οποία αναγκάζονται να μεταφερθούν σε μία χώρα, μετά ξανά σε μία άλλη χώρα. Ο στόχος είναι αυτά τα δίκτυα υποστήριξης να φτάσουν όσο μακρύτερα γίνεται και σε πολλές χώρες αν είναι δυνατό ώστε να μπορεί το κάθε παιδί να εντοπίζεται, που είναι τα χνάρια του, που κινείται, γιατί έρχονται πολλά παιδιά στην Ελλάδα θέλοντας να προχωρήσουν και κινδυνεύοντας πολλές φορές.»*
(ΚΛ3)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Συζήτηση - Συμπεράσματα - Προτάσεις

6.1. Συζήτηση – Συμπεράσματα

Η παρούσα ερευνητική μελέτη διεξήχθη με σκοπό τη διερεύνηση του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού σε ένα ΚΠΦΠ και πιο συγκεκριμένα σε αυτό της Θήβας. Μελετήσαμε πληθώρα θεωρητικών πηγών σχετικά με το προσφυγικό ζήτημα και τη θέση της κοινωνικής εργασίας στο χειρισμό ενός ευάλωτου πληθυσμού, όπως ο προσφυγικός. Οι συνεντεύξεις μας παρείχαν πολύτιμο υλικό και ανατροφοδότηση για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων.

Το ζήτημα της μειωμένης χρηματοδότησης αναδύθηκε ως το σημαντικότερο για το ΚΠΦΠ Θήβας και την ομαλή λειτουργία του. Από τα σχόλια των συνεντευξιζόμενων μπορούμε να παρατηρήσουμε πως ενώ το ΚΠΦΠ Θήβας ξεκίνησε ως πρότυπο camp, είχαν διατεθεί πολλά χρήματα, κατασκευάστηκαν εγκαταστάσεις, η δομή είχε επαρκές προσωπικό, όπως περισσότεροι διοικητικοί υπάλληλοι, εργαζόμενοι στην καθαριότητα, τη φύλαξη και κοινωνικοί λειτουργοί. Με την πάροδο των ετών μειώνεται η χρηματοδότηση και το προσωπικό. Οι πόροι επαρκούν για τα βασικά με αποτέλεσμα οι κοινωνικές λειτουργοί να είναι απασχολημένες με τα έκτακτα κι επείγοντα περιστατικά, όπως συνοδείες σε ραντεβού, διευθέτηση επειγουσών αναγκών, ψυχοκοινωνική στήριξη σε οικογένειες και παιδιά και να μην προωθείται η κοινωνική ένταξη σε ικανοποιητικό βαθμό. Το γεγονός αυτό δεν συμβάλλει στην αυτονόμηση των προσφύγων και δημιουργεί μια σχέση εξάρτησης από το ΚΠΦΠ. Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως όσοι ωφελούμενοι φεύγουν από τη δομή μέσω του προγράμματος ΗΛΙΟΣ, το οποίο ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2019, καταλήγουν να λάβουν το χρηματικό ποσό και να επιστρέψουν στη δομή λόγω ανασφάλειας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, παρέχει έναν αριθμό μέτρων που στοχεύουν στην υποστήριξη ένταξης των δικαιούχων, συμπεριλαμβανομένης επιδότησης ενοικίου που καλύπτει 6μήνες για 5.000 πρόσφυγες που έλαβαν την έγκριση (AIDA Asylum Information Database, 2018).

Στη Θήβα το ΚΠΦΠ είναι σε σχετικά καλή κατάσταση δεδομένων των συνθηκών και σε σύγκριση με άλλες δομές στη χώρα. Παρά το γεγονός πως σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου το ΚΠΦΠ Θήβας έχει υποδομές φιλοξενίας

700 ατόμων το Ιανουάριο 2021 διαβιούσαν εκεί 1.100 άτομα. Οι συνθήκες έχουν παραμείνει αξιοπρεπείς χάρη στις προσπάθειες του ολοένα και πιο μειωμένου προσωπικού, ωστόσο πλέον άτομα αναγκάζονται να διαμείνουν σε χώρους που δεν προορίζονται για αυτή τη χρήση, όπως στο εσωτερικό γυμναστήριο της δομής.

Η πολιτική στέγασης αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα είναι υπολειμματική. Η κοινωνική εργασία δυνητικά βοηθάει τα άτομα να αυτονομηθούν. Ωστόσο, από τη στιγμή που οι πόροι δεν επαρκούν, αυτό δεν γίνεται πράξη. Οι κοινωνικοί λειτουργοί επωμίζονται υπέρογκες γραφειοκρατικές εργασίες, είναι λιγότεροι από όσοι θα έπρεπε, διαχειρίζονται καθημερινά περιστατικά και έκτακτα - αναγκαία με αποτέλεσμα ο χρόνος διαχείρισης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης αυτών να μην επαρκεί. Η έλλειψη χρηματοδότησης έχει ως αποτέλεσμα να ενισχύεται ο διοικητισμός και η γραφειοκρατία και να υποβαθμίζεται ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας. Οι υποδομές είναι ελλιπείς (μικρά γραφεία, ανεπάρκεια ειδών εργασίας), ενώ η αμοιβή τους είναι δυσανάλογη της εργασίας και των αρμοδιοτήτων τους. Το γεγονός αυτό συνδυαστικά με την αύξηση του φόρτου εργασίας αποτελεί βάσει ερευνών αιτιώδη συνθήκη δυσaréσκειας των κοινωνικών λειτουργών (Παπαδάκη σε Ιωακειμίδης, 2012: 75;78). Το μισθολογικό χάσμα μάλιστα παρουσιάζεται αυξημένο ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες (NASW, 2017)

Οι λόγοι που οδήγησαν τους διαμένοντες στη φυγή από τις χώρες τους είναι ποικίλοι και ψυχοφθόροι (πόλεμοι, ανώμαλες πολιτικές καταστάσεις, κοινωνικοοικονομικά προβλήματα) (Εμκε-Πουλουπούλου, 2007:245). Παράλληλα, σύμφωνα με στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας, χιλιάδες άτομα έχουν χάσει τη ζωή τους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού ή αγνοούνται. Κατά συνέπεια οι άνθρωποι που επιβιώνουν, έχουν συχνά σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας εξαιτίας των τραυματικών εμπειριών που έχουν ζήσει. (UNHCR, 2020). Για το λόγο αυτό γίνεται αντιληπτό πως η παροχή ψυχοσυναισθηματικής ενίσχυσης και η υποστήριξη των διαμενόντων δεν μπορεί να περιοριστεί σε γραφειοκρατική εργασία και πυροσβεστικό ρόλο, αντίθετα ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας οφείλει να είναι εστιασμένος στην πρόληψη και την ενδυνάμωση.

Στο πλαίσιο της μη αυτονόμησης των ωφελούμενων θα πρέπει να γίνει αναφορά και στο κομμάτι της επαφής των προσφύγων με την τοπική κοινότητα. Σαφώς η

τοποθεσία του ΚΠΦΠ συμβάλλει στην αποξένωση (τοποθετημένο πάνω σε παλαιά εθνική οδό και χωρίς επαρκές δίκτυο συγκοινωνίας) έτσι οι συνθήκες δεν ευνοούν την πολιτισμική ανάμειξη.

Η μικρή κοινωνία της πόλης της Θήβας χαρακτηρίζεται από στερεοτυπικό τρόπο σκέψης με πολλές προκαταλήψεις, γεγονός που εξηγεί τα αρνητικά συναισθήματα απέναντι στους πρόσφυγες. Οι ομάδες που μετατρέπονται σε αποδιοπομπαίους τράγους, σε αυτή την περίπτωση οι διαμένοντες στη δομή, είναι εύκολα διακριτές, σχετικά αδύναμες και αποτελούν εύκολο στόχο. Πρόκειται για συνήθη κατάσταση όταν υπάρχει ανταγωνισμός, κυρίως λόγω οικονομικών αιτιών (Giddens, 2009: 302). Παράλληλα, η βοήθεια και η στήριξη από τις τοπικές αρχές η οποία είναι πολύ περιορισμένη. Παρότι η Θήβα έχει ζήσει αρκετά τώρα χρόνια με μετανάστες, δεν ευνοεί την εγκατάσταση νέων πληθυσμών, λόγω αρνητισμού της τοπικής κοινότητας. Παράλληλα, το κομμάτι της επαφής με την τοπική κοινωνία συνδέεται άρρηκτα και με το θέμα της χρηματοδότησης. Αυτό συμβαίνει διότι το προσωπικό έχει μειωθεί και επαρκεί για να επιλύσει βασικές και αναγκαίες ανάγκες, με αποτέλεσμα να μην δίνεται έμφαση στο κομμάτι της ένταξης που είναι από τα βασικότερα.

Το camp, επίσης, αντιμετωπίζει πλέον το ζήτημα του Covid-19, το οποίο έχει επιφέρει πολλές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του. Οι πρόσφυγες πλέον είναι αναγκασμένοι να περνάνε λιγότερο χρόνο εκτός του κέντρου, ενώ οι εργαζόμενοι αξιοποιούν τη μέθοδο της τηλεργασίας, με αποτέλεσμα ο χρόνος με τους ωφελούμενους να μειώνεται, για να αποφύγουν τον κίνδυνο διασποράς του ιού. Άλλα προβλήματα του κέντρου, όπως η πρόσφατα αυξημένη επιθετικότητα φαίνεται να συνδέονται με τον ιό, αφού λόγω αυτού οι πρόσφυγες νιώθουν αποκλεισμένοι και εγκλωβισμένοι (World Report, 2021). Η αρχή της πανδημίας και οι νέες συνθήκες που δημιούργησε βρήκαν τόσο τους εργαζόμενους όσο και τους εξυπηρετούμενους φοβισμένους, ωστόσο μετά τον χειμώνα του 2021 η κατάσταση «ομαλοποιήθηκε», δεδομένου ότι καταβλήθηκαν προσπάθειες για προσαρμογή στα νέα δεδομένα και καθιερώθηκαν συχνοί έλεγχοι διαγνωστικών τεστ.

Οι πλέον αδικημένοι πληθυσμοί είναι τα ασυνόδευτα ανήλικα, τα οποία στερούνται υποστηρικτικού περιβάλλοντος και ελευθερίας λόγω εγκλεισμού και οι γυναίκες, οι

οποίες ασχολούνται με τα παιδιά και δεν βγαίνουν παρά μόνο για κάποιο γιατρό, αφού τις εξωτερικές δουλειές τις αναλαμβάνουν κατά κύριο λόγο οι άνδρες. Οι ριζοσπαστικές φεμινίστριες χρησιμοποιώντας ως σημείο αναφοράς την πατριαρχία, θέλουν να τονίσουν την καθολική καταπίεση που υφίστανται οι γυναίκες από τους άνδρες. Ο κοινωνικός έλεγχος των γυναικών επιτυγχάνεται πλέον όχι με απευθείας βία αλλά με τη χειραγώγησή τους και την κοινωνικοποίησή τους στα στερεότυπα του φύλου, προκειμένου να τα ενστερνιστούν και οι ίδιες και να συναινούν σε αυτά και τη μειονεκτική τους θέση την οποία συνεπάγονται (Δεληγιάννη; Ζιώγου, 1999: 34).

Σημαντικό είναι να υπογραμμίσουμε πως με μια προσεκτική παρατήρηση στη βιβλιογραφία, την παρούσα έρευνα αλλά και την επικαιρότητα θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε πως η διανομή πόρων δεν είναι ανεπάρκεια, αλλά ζήτημα προτεραιοτήτων της εκάστοτε πολιτικής ατζέντας. Από τις αρχές του 2000 τεράστια ποσά έχουν δαπανηθεί στον αγώνα κατά της παράνομης μετανάστευσης με το 80% να αφιερώνεται στην απέλαση (Ροντιέ, 2016: 78), ωστόσο η μετακίνηση πληθυσμών σαν πρακτική υπήρχε πάντα και θα συνεχίσει να υπάρχει. Οι μετανάστες-πρόσφυγες δεν αναζητούν οικονομικά βοηθήματα, αλλά μια καλύτερη ζωή, ισότιμη με αυτή των γηγενών. Επιθυμούν δηλαδή να εργαστούν, να συμμετάσχουν στην κοινωνική και οικονομική ζωή, να σπουδάσουν και γενικότερα να δημιουργήσουν μια ήρεμη ζωή. Επομένως, όταν τα επιχειρήματά μας άπτονται στη σύγκριση άθλιων συνθηκών, νομιμοποιούμε ηθικά τη λογική ενός ολοένα και πιο άνισου συστήματος κατανομής πλούτου σε παγκόσμιο επίπεδο (Ροντιέ, 2016:89).

Σε μια κοινωνία κατακερματισμένη οικονομικά, ηθικά, ψυχολογικά, όπως είναι η ελληνική, αξίζει να τονίσουμε ότι η κρίση στην κοινωνική πολιτική προϋπάρχει της «προσφυγικής κρίσης» και θέτει τα θεμέλια για την υπολειμματική διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος (Κουραχάνης, 2019: 36). Η κρίση του κοινωνικού κράτους δεν αφήνει ανέπαφη τη διαχείριση του προσφυγικού φαινομένου. Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές έχουν κερδίσει έδαφος και εδραιώνουν αντιλήψεις όπως ότι μέρος του πληθυσμού ζει σε βάρος του κοινωνικού συνόλου και οι κοινωνικές υπηρεσίες από κρατικές μετατρέπονται σε ιδιωτικές (Κασιμάτη, 2006: 43).

Στο σημείο αυτό αξίζει να τονίσουμε, πως η διαχείριση του προσφυγικού φαινομένου δεν μπορεί να γίνει με πολιτικές «απελάσεων», εσωστρεφείς αντιλήψεις προάσπισης μια υποτιθέμενης εθνικής ομοιογένειας, με παρωχημένες πολιτικές πολιτισμικής αφομοίωσης και εξάλειψη της ετερότητας. Στον σημερινό κόσμο σχεδόν όλες οι κοινωνίες είναι πολιτισμικά ετερογενείς. Οι παρεμβάσεις της κοινωνικής εργασίας σε μειονοτικά και πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα εστιάζουν στη διερεύνηση αναγκών, στην υποστήριξη και ενδυνάμωση, καθώς και στην καλλιέργεια αισθήματος του «ανήκειν» (Κανδυλάκη, 2009: 17). Αυτή ακριβώς η σημερινή πολυπολιτισμική πραγματικότητα είναι που γεννά την αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού των κλασικών προσεγγίσεων και τρόπων παρέμβασης της Κοινωνικής Εργασίας. Πρακτικές ενάντια στις διακρίσεις και την καταπίεση είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική εφαρμογή της (Κανδυλάκη, 2009:23).

Τέλος, σημαντικό στοιχείο της ηθικής ταυτότητας της κριτικής κοινωνικής εργασίας είναι ότι αμφισβητεί την αξία και το ιδεολογικό ρεύμα του ατομικισμού, καθώς το ρεύμα αυτό αγνοεί ότι τα άτομα είναι μέλη όχι μόνο ευρύτερων κοινωνικών ομάδων, αλλά και μέρη ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Με αυτή την έννοια, αξίες όπως η αυτοδιάθεση θεωρούνται ως ακατάλληλες για κάποιες κοινωνίες, όπου τα προβλήματα των ανθρώπων ορίζονται και αντιμετωπίζονται συλλογικά (Healy, 2007 σε Γιάννου 2012: 5).

6.2. Προτάσεις

Με βάση τα ανωτέρω θα μπορούσαν να εφαρμοστούν ορισμένες προτάσεις, οι οποίες προκύπτουν και από τη δική μας μελέτη, αλλά και από τον λόγο των κοινωνικών λειτουργών. Πρώτα απ' όλα, σύμφωνα με όσα μας επισήμαναν οι συνεντευξιαζόμενες, είναι αναγκαία η χρηματοδότηση των ΚΠΦΠ έτσι ώστε να παρέχονται ποιοτικότερες και πιο ολοκληρωμένες υπηρεσίες. Στο πλαίσιο αυτών των υπηρεσιών είναι αυτονόητη η ίση πρόσβαση στην υγεία, την παιδεία, τη δημόσια σφαίρα της πόλης και η παροχή εφοδίων για αυτονόμηση. Είναι ακόμη αναγκαία η ενδυνάμωση των γυναικών, οι οποίες αποτελούν μαζί με τα ασυνόδευτα ανήλικα τον πιο ευάλωτο πληθυσμό του ΚΠΦΠ, αφού είναι εύκολο να πέσουν θύματα εκμετάλλευσης, και άλλου είδους κακοποιήσεων. Για το λόγο αυτό

πρέπει να δοθεί έμφαση τόσο στην κριτική κοινωνική εργασία όσο και στον καθοριστικό ρόλο του ριζοσπαστικού φεμινισμού στην εφαρμογή της κριτικής κοινωνικής εργασίας στα ΚΠΦΠ. Γ' αυτόν η λέξη κλειδί είναι η πατριαρχία, το κοινωνικό-ιδεολογικό δηλαδή σύστημα που καθορίζει το ρόλο των γυναικών με άμεση ή έμμεση πίεση που τους ασκεί. Με την σωστή και επαρκή στελέχωση οι κοινωνικές λειτουργοί θα μπορούσαν να εμπλουτίσουν την παρέμβασή τους στο κομμάτι αυτό και να μη λειτουργούν πυροσβεστικά.

Παράλληλα στο κομμάτι της κοινωνικής ένταξης και αλληλεπίδρασης, είναι απαραίτητο να υπάρχει μία ανάμειξη μεταξύ ντόπιων και προσφύγων, να δημιουργηθεί δηλαδή ένα πλαίσιο όπου οι διαφορετικές πολιτισμικά διαφέρουσες ομάδες θα μπορούν, αφού πλέον έχει περάσει ένα διάστημα ανάμειξης, να διατηρούν την ιδιαιτερότητά της χαιρόντας παράλληλα σεβασμού (Κανδυλάκη, 2009: 26, Spring Institute, 2016). Η διαχείριση του φαινομένου πρέπει γίνει με κοινωνική ένταξη, ενσωμάτωση, αποδοχή των πολιτισμικά διαφερόντων μελών ως ισότιμων, ενεργών και πολύτιμων για την κοινωνία (Ζαϊμάκης, 2016: 178). Για να υπάρξει άρση των στερεοτύπων και του ρατσισμού, στο πλαίσιο παρέμβασης χρειάζεται να δίνεται έμφαση στην αναζήτηση δυνατών σημείων του περιβάλλοντος. Απαραίτητη είναι η συνεργασία με την οικογένεια και η ανεύρεση υποστηρικτικού δικτύου στο εσωτερικό της κοινότητας, προκειμένου να αξιοποιηθούν το μέγιστο από τους αποδέκτες υπηρεσιών. Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού απαιτεί μια σφαιρική αντιμετώπιση των παραγόντων που τον τροφοδοτούν, μέσω μιας ρεαλιστικής προσέγγισης, εμπνευσμένης από ανθρωπιστικές αξίες υπεράσπισης δικαιωμάτων (Κανδυλάκη, 2009: 53). Σε αυτό το πλαίσιο θα χρειαζόταν η συνεχής επιμόρφωση και επικαιροποίηση γνώσεων των δημοσίων υπαλλήλων και φορέων, έτσι ώστε να είναι δεκτικοί και βοηθητικοί σε αυτό το κομμάτι. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνονται γραφειοκρατικές διαδικασίες και οι ωφελούμενοι δεν αντιμετωπίζουν εμπόδια που πηγάζουν από ρατσιστικά και φοβικά συναισθήματα.

Η καλύτερη λύση είναι η άσκηση πολιτικών με επίκεντρο τον άνθρωπο και όχι η κατασκευή περιττών πληθυσμών. Στο κομμάτι αυτό η κοινωνική εργασία, ιδιαίτερα η κριτική κοινωνική εργασία, μπορεί, εκτός από την ενδυνάμωση των ατόμων, να

ασκήσει συντονισμένα πιέσεις με στόχο την αλλαγή πολιτικών και χειρισμών γύρω από το προσφυγικό φαινόμενο. Για το λόγο αυτό η διαπολιτισμική και κριτική-ριζοσπαστική κοινωνική εργασία αποτελούν όχι απλά χρήσιμο θεωρητικό εργαλείο, αλλά αναγκαιότητα στην εφαρμογή της κοινωνικής εργασίας για την ενδυνάμωση και αυτονόμηση των κοινωνικών ομάδων που υπόκεινται αδικίες και βρίσκονται σε κατάσταση ευαλωτότητας.

Ακόμη, αναφορικά με το ΚΠΦΠ Θήβας και τις υποδομές γύρω από αυτό, είναι πολύ σημαντικό να υπάρξουν οι απαιτούμενες αλλαγές στο οδικό δίκτυο σύνδεσης camp πόλης προκειμένου να διευκολύνεται η μετακίνηση. Δηλαδή να φτιαχτεί κατάλληλα το δίκτυο (δρόμος, πεζοδρόμιο, φωτισμός), ώστε να αποφευχθεί κάποιο ατύχημα και να διευκολύνεται η πρόσβαση στην πόλη.

Τέλος, έγινε λόγος για την ανεπάρκεια πόρων, καθώς και για το πόσα ζητήματα θα μπορούσε να λύσει η επαρκής χρηματοδότηση. Παρόλα αυτά, αν ανατρέξουμε στα στοιχεία και παρατηρήσουμε τα χρήματα που δαπανώνται για φύλαξη συνόρων και ανέγερση τειχών, μπορούμε να πούμε πως η διαχείριση του προσφυγικού είναι καθαρά ζήτημα προτεραιοτήτων. Τα υπέρογκα ποσά που διατίθενται στην κατασκευή του οικοδομήματος πως ο ξένος είναι εχθρός και οφείλουμε να προφυλαχθούμε, θα μπορούσαν να δαπανηθούν σε βοήθεια στη μετακίνηση, εγκατάσταση και αυτονόμηση μιας νέας ζωής. Οι ριζικές αλλαγές που πρέπει να γίνουν είναι η αλλαγή στάσης από τους κύριους διαμορφωτές άποψης (πολιτεία μέσω ΜΜΕ και εκπαιδευτικό σύστημα), προκειμένου να καλλιεργηθούν έννοιες όπως συνύπαρξη, σεβασμός κι αλληλεγγύη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Ελληνική:

1. Αφουξενίδης, Α. Σαρρής, Ν. & Τσακηρίδη, Ο. (2012). *Ένταξη των Μεταναστών: αντιλήψεις, πολιτικές, πρακτικές*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
2. Βενιέρης, Δ. (2015). *ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ Έννοιες και Σχέσεις*, Αθήνα: ΤΟΠΟΣ
3. Δεληγιάννη, Β. Ζιώγου, Σ. (1999). *ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΦΥΛΟ Ιστορική Διάσταση και Σύγχρονος Προβληματισμός*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας
4. Δημοπούλου - Λαγωνίκα, Μ. (2011). *ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΟΝΤΕΛΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ*. Αθήνα: ΤΟΠΟΣ
5. Ζαϊμάκης, Γ. (2011). *Κοινοτική Εργασία και Τοπικές Κοινωνίες Ανάπτυξη, Συλλογική δράση, Πολυπολιτισμικότητα*, Αθήνα: Πλέθρον.
6. Ζωγράφου, Α. (2002). *Ο Διπλός Ρόλος της Κοινωνικής Εργασίας στο Πλαίσιο των Κοινωνικών Οργανώσεων*. Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ/ΔΑΡΔΑΝΟΣ.
7. Ιωακειμίδης, Β. (2012). *Κοινωνική Εργασία για την Κοινωνική Δικαιοσύνη*. Αθήνα: ΙΩΝ
8. Κανδυλάκη, Α. (2009). *Κοινωνική εργασία σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον*. Αθήνα: Τόπος.
9. Καραγκούνης, Β. (2008). *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ & ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ*. Αθήνα: Τόπος.
10. Κασιμάτη, Κ. (2002). *Κοινωνικός σχεδιασμός και αξιολόγηση*. Αθήνα: Gutenberg.
11. Κουραχάνης, Ν. (2019). *ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ Προς την κοινωνική ενσωμάτωση ή την προνοιακή εξάρτηση*; Αθήνα: Τόπος
12. Νικολαΐδη, Α. (2011), *Το ηθικό υπόβαθρο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στις Μ.Κ.Ο. και στα γραφεία της υπάτης αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα*: Λιβάνης.

13. Οικονόμου, Χ. & Φερώνας, Α. (2006). *ΟΙ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός στις σύγχρονες κοινωνίες*. Αθήνα: Διόνικος.
14. Παπαστεργίου, Β. & Τάκου Ε. (2015). *Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΤΕΚΑ ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ*, Αθήνα: ΙΔΡΥΜΑ ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
15. Πουλουπούλου, Ήρα Εμκε (2007) *Η Μεταναστευτική Πρόκληση, Ελληνική Εταιρεία Δημογραφικών Μελετών*, Αθήνα: Παπαζήση
16. Σταθόπουλος, Π. (2017). *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ*. Αθήνα: Παπαζήση.
17. Σταθόπουλος, Π. (2015). *ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ*. Αθήνα: Παπαζήση.
18. Χριστόπουλος, Δ. (2020). *ΑΝ ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΗΤΑΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΘΑ ΕΙΧΕ ΛΥΣΗ*. Αθήνα: ΠΟΛΙΣ

Μεταφρασμένη\Ξενόγλωσση:

1. Banks, S. (2015). *Ηθική και αξίες στην Κοινωνική Εργασία*, Επιμ.: Χατζηφωτίου Σ., Μτφ.: Χατζηφωτίου Σ., Κουλεντιανού Μ., Αθήνα: Gutenberg
2. Braun, V. & Clarke, V. (2013). *Successful Qualitative Research. A practical guide for beginners*, Λονδίνο: Sage
3. Crisp, J. (1995). *Οι Πρόσφυγες Του Κόσμου 1995-96 «Σε Αναζήτηση Λύσεων»*, Μτφ.: Κουτσού Σ., Επιμ: Χαραμής Π., Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία Των Ηνωμένων Εθνών Για Τους Πρόσφυγες
4. CUCHE, D. (2001). *Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ*, Επιμ.: Λεοντσίνη Μ., Μτφ: Σιατίτσας Φ., Αθήνα: Τυπωθήτω.
5. Giddens, A. (2002). *ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ*, Επιμ.-Μτφ: Τσαούσης Δ., Αθήνα: Gutenberg.
6. HOGG, M.A., VAUGHAN, G.M. (2010). *ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ*, Επιμ.: Χαντζή Αλ., Μτφ.: Βασιλικός Ερ., Αρβανίτης Αλ., Αθήνα: Gutenberg.
7. Reilly, R. (1998). *Οι πρόσφυγες του κόσμου 1997-1998*. Επιμ.: Ξενάκη Χ. Μτφ.: Κοντογιάννη Α. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
8. Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές. (2η έκδοση)* Επιμ.:

- Μιχαλοπούλου Κ. Μτφ. Νταλάκου Β. & Βασιλικού Κ. Αθήνα: Gutenberg.
9. Valtonen, K. (2008). *Social Work and Migration: Immigrant and Refugee Settlement and Integration*. Southampton: University of Southampton
10. Ροντιέ, Κ. Πορτβέν, (2016). *Μετανάστες και Πρόσφυγες*. Μτφ.: Κούρκουλος Ν. Αθήνα: Εικοστού Πρώτου.

Ιστογραφία:

1. Άρσις, *Εστία Προσφύγων* (Ανακτήθηκε: 09-11-2020) <http://www.arsis.gr/estia-prosfigon/>
2. Γιαννακούρης, Π. (2021) *Ελλάδα Γεγονότα του 2020*, World Report, (Ανακτήθηκε 27-4-2021) <https://www.hrw.org/el/world-report/2021/country-chapters/377415#7593bb>
3. Γιάννου, Δ. (2012) *Εισαγωγή στη Κριτική Κοινωνική Εργασία, Δίκτυο Δράσης Κοινωνικών Λειτουργιών* (Ανακτήθηκε: 27-11-2020) <https://socialworkaction.files.wordpress.com/2012/09/criticalsw.pdf?fbclid=IwAR2Fe-ilreynQK5Kildnf98-vXDy6GzrC-sAeUuoS4g2wmX9wDsA9wiiAMs>
4. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, (Ε.Κ.Κ.Α) (Ανακτήθηκε: 08-11-2020) <http://www.ekka.org.gr/>
5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ «HOTSPOT» ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ* (Ανακτήθηκε: 21-11-2020) https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf
6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2020) “Σένγκεν: Όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζετε για τη ζώνη ελεύθερης κυκλοφορίας της ΕΕ” (Ανακτήθηκε: 15-11-2020) <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/security/20190612STO54307/ola-osa-chreiazetai-na-gnorizete-gia-ti-zoni-sengken>

7. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, 18 Μαρτίου 2016 (Δελτίο Τύπου)*
(Ανακτήθηκε: 16-11-2020) <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>
8. Ζαβάλλης, Α. (2020) *Ευκαιρίες ένταξης για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες*,
The UN Refugee Agency (Ανακτήθηκε: 10-11-2020)
<https://www.unhcr.org/gr/14769-eukairies-entaxis-gia-tous-anagnorismenous-prosfyges.html>
9. Ηνωμένα Έθνη, *ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ 1951 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ*
(Ανακτήθηκε: 25-4-2021) <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf>
10. Καθημερινή, (2018) *Ανατομία του προσφυγικού στην Ελλάδα – Η μεγάλη έρευνα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ* (Ανακτήθηκε: 10-11-2020)
<https://www.kathimerini.gr/society/990202/anatomia-toy-prosfygikoy-stin-ellada-h-megali-ereyna-tis-ypatis-armosteias-toy-oie/>
11. Καρκούλη, Α. (2016) *Οι μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα (2006-2015): Ένταση και χαρακτηριστικά των παράτυπα εισερχομένων και των αιτούντων άσυλο*
(Ανακτήθηκε: 25-4-2021)
https://www.researchgate.net/publication/303341767_Oi_metanasteutikes_roes_sten_Ellada_2006-2015_Entase_kai_charakteristika_ton_paratypa_eiserchomenon_kai_ton_aitoun_ton_asylo- Les_flux_migratoires_en_Grece_2006-2015_intensite_des_mouvements_et_caracte
12. Κριθάρη, Ε. (2020) *Το χρονικό δεκάδων προαναγγελθέντων θανάτων, Salomon*
(Ανακτήθηκε 09-05-2021) <https://wearesolomon.com/mag/on-the-move-el/to-xroniko-dekadon-proanagelthenton-thanaton/?lang=el>
13. Μουζουράκης, Μ. (2019), *Housing out of reach? The reception of refugees and asylum seekers in Europe*, AIDA, (Ανακτήθηκε: 10-11-2020)
https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2020/11/aida_housing_out_of_reach.pdf

14. Μουτάφης, Γ. (2020) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΕΓΑΣΗΣ & ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, Solidarity Now (Ανακτήθηκε: 18-11-2020) <https://www.solidaritynow.org/home-for-hope/>
15. Παναγιωτοπούλου, Ρ. Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές στην Ελλάδα την περίοδο 2015-2017: Μια περιγραφική καταγραφή (2018), Research Gate, (Ανακτήθηκε: 09-11-2020) https://www.researchgate.net/publication/324602471_Metanasteutikes_kai_prosphygikes_roes_sten_Ellada_ten_periodo_2015-2017_Mia_perigraphike_katagraphe
16. Παπακωνσταντίνου, Α. (2012) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Εξακρίβωση της ταυτότητας των αιτούντων διεθνή προστασία: προκλήσεις και πρακτικές* (Ανακτήθηκε: 16-11-2020) https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/establishing-identity/11b_greece_national_report_establishing_identity_for_international_protection_final_gr_version_08oc_el.pdf
17. Στάμκος, Γ. (2020) «Πολιορκώντας» το «φρούριο» Ευρώπη, TVXS (Ανακτήθηκε 10-05-2021) <https://tvxs.gr/news/egrapsan-eipan/poliorkontas-froyrio-eyropi>
18. Συνήγορος του Πολίτη, (2016) ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4375 (Ανακτήθηκε: 19-11-2020) <https://www.synigoros.gr/resources/docs/n-4375-2016.pdf>
19. Συμεωνίδης, Κ. Deutsche Welle, (2019) 68.000 πρόσφυγες από την Τουρκία στην Ελλάδα το 2019 (Ανακτήθηκε: 18-11-2020) <https://www.dw.com/el/68000-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CF%84%CE%BF-2019/a-51703952>
20. Ύπατη Αρμοστεία, UNHCR Greece, *Η Σύμβαση του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων* (Ανακτήθηκε: 19-11-2020) <https://www.unhcr.org/gr/%CE%B7->

[%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-1951-%CF%83%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CF%84%CF%8E%CF%82-%CF%84](#)

21. Υπατη Αρμοσσία, (2020) *Στατιστικά*. UNHCR Greece (Ανακτήθηκε: 19-11-2020)
<https://www.unhcr.org/gr/%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC>
22. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, (2021) *Ετήσιο ενημερωτικό σημείωμα* (Ανακτήθηκε 27-4-2021)
https://www.scribd.com/document/491216398/%CE%95%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%94%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CE%BF-%CE%94%CE%B5%CE%BA%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%91#fullscreen&from_embed
23. Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου, *Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.)* (Ανακτήθηκε: 17-11-2020) <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/kyt-domes/>
24. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Το μεταναστευτικό και προσφυγικό φαινόμενο στην Ελλάδα* (Ανακτήθηκε: 12-11-2020)
<http://www.opengov.gr/immigration/?p=792>
25. Υπηρεσία Ασύλου, *Κανονισμός 'ΔΟΥΒΛΙΝΟΥ'* (2013) (Ανακτήθηκε: 20-11-2020)
http://www.moi.gov.cy/moi/asylum/asylumservice.nsf/asylumservice08_gr/asylumservice08_gr?OpenDocument
26. Baldwin-Edwards, M. (2004) *Immigration into Greece 1990-2003 European population forum 2004*, Mediterranean Migration Observatory (Ανακτήθηκε: 10-11-2020)
https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PSPA113/UNECE_paperV3-1.pdf

27. Campbell, C. (2012), University of Windsor, “*Beginning at the Beginning: An Exploration of Critical Social Work*” (Ανακτήθηκε: 25-4-2021) <https://ojs.uwindsor.ca/index.php/csw/article/download/5849/4822?inline=1>
28. E-nomothesia.gr, (2014) *Γενικός Κανονισμός Λειτουργίας Δομών Φιλοξενίας υπηκόων τρίτων χωρών που λειτουργούν με μέριμνα της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής*. (Ανακτήθηκε: 18-11-2020) <https://www.e-nomothesia.gr/kat-allodapoi/prosphuges-politiko-asulo/ya-11-1-6343-2014.html>
29. Europa.eu., *Βασικές πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση* (Ανακτήθηκε: 15-11-2020) https://europa.eu/european-union/about-eu_el
30. EUROSTAT, *Migration and migrant population statistics* (Ανακτήθηκε: 15-11-2020) [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration and migrant population statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics)
31. Human Rights Watch, (2016) *Ελλάδα: Έγκλειστοι αιτούντες άσυλο* (Ανακτήθηκε 17-05-2021) <https://www.hrw.org/el/news/2016/04/18/288842>
32. Mangiapane, G. (2019) *European Union Events of 2018*, World Report, (Ανακτήθηκε 27-4-2021) <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/european-union>
33. Martin, T. *An Overview of Classical Greek History from Mycenae to Alexander* (Ανακτήθηκε: 15-11-2020) <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0009%3Achapter%3D2%3Asection%3D8>
34. MMC, *Insights and Evidence on mixed migration*, (2020), (Ανακτήθηκε: 25-4-2021) <http://www.mixedmigration.org/wp-content/uploads/2020/07/Insights-evidence-introduction-to-MMC.pdf>
35. NASW, *Social Work Salaries* (2017) (Ανακτήθηκε 18-06-2021) <https://www.socialworkers.org/Careers/Career-Center/Kickstart-Your-Job-Hunt/Social-Work-Salaries>

36. Opengov.gr, (2013) Άρθρο 01 – (Άρθρο 1 Οδηγίας 2013/33/ΕΕ) – Σκοπός
(Ανακτήθηκε: 10-11-2020) <http://www.opengov.gr/types/?p=4682>
37. Operational Portal – Refugee Situation (Ανακτήθηκε: 10-11-2020)
<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>
38. Protocol UNHCR, *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees*
(Ανακτήθηκε: 19-11- 2020)
<https://www.unhcr.org/protection/basic/3b66c2aa10/convention-protocol-relating-status-refugees.html>
39. *Refugees in Greece*, (1990), (Ανακτήθηκε 12-05-2021)
<https://refugeesingreece.gr/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CE%B5-%CE%AD%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%82-%CE%BF%CE%B7%CE%B5-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7/>
40. Spring Institute, (2016) (Ανακτήθηκε: 23-11-2020)
<https://springinstitute.org/whats-difference-multicultural-intercultural-cross-cultural-communication/>
41. Tierney, J. (2017) *A climatic context for the out-of-Africa migration*,
Geoscienceworld (Ανακτήθηκε: 08-11-2020)
<https://pubs.geoscienceworld.org/gsa/geology/article/45/11/1023/516677>
42. UNHCR, (2020) *Χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες αντιμέτωποι με ακραίες παραβιάσεις δικαιωμάτων στα ταξίδια προς τις μεσογειακές ακτές της Αφρικής, σύμφωνα με νέα έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας και του Κέντρου Μεικτής Μετανάστευσης* (Ανακτήθηκε: 25-4-2021) <https://www.unhcr.org/gr/16097-thousands-refugees-migrants-suffer-extreme-rights-abuses-journeys-africas.html>
43. United Nations Development Programme (UNDP), *HUMAN DEVELOPMENT REPORT (2003) Millennium Development Goals: A compact among nations to end human poverty* (Ανακτήθηκε: 27-11-2020)
http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/264/hdr_2003_en_complete.pdf

?fbclid=IwAR3NJVg_f4AYpkIALgW51At-R7WzHlnyv8KGjdr_hHSUYgEy-cQ-IOXUTuo

44. World Report, (2020) *Migrants and refugees say COVID-19 has dramatically worsened their lives* (Ανακτήθηκε 12-6-2021) <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/migrants-and-refugees-say-covid-19-has-dramatically-worsened-their-lives>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ι. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ/ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
(ΕΛΜΕΠΑ)

Ηράκλειο: 02/12/2020
Αρ. Πρωτ.: 4860

Σχολή Επιστημών Υγείας
Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Τ.Θ. 1939, Τ.Κ. 71004 Ηράκλειο
Πληροφορίες: Οικονόμου Αικατερίνη
Τηλέφωνο: 6977414194
Email: katoik@hmu.gr

Προς: Φορείς Κέντρου
Προσωρινής Φιλοξενίας
Θήβας

ΘΕΜΑ: Διεξαγωγή έρευνας στα πλαίσια Πτυχιακής Εργασίας σε Φορείς του Κέντρου Προσωρινής Φιλοξενίας Θήβας.

Θα θέλαμε να σας βεβαιώσουμε ότι ο φοιτητής και η φοιτήτρια του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, Ιάσωνας Φίρμας και Σταμέλου Φλωρεντία, στα πλαίσια της πτυχιακής τους εργασίας, εκπονούν ποιοτική έρευνα με ημιδομημένες συνεντεύξεις με θέμα «Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού σε ένα Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων – Η περίπτωση της Θήβας», με υπεύθυνη καθηγήτρια την κ. Οικονόμου Κατερίνα.

Προκειμένου να ολοκληρωθεί η ερευνητική τους μελέτη, ζητούμε την έγκρισή σας για τη διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας με ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Ο σκοπός της έρευνας αυτής είναι να διερευνήσουμε το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού στο Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Θήβας.

Σας διαβεβαιώνουμε πως όλες οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Το απόρρητο των συνεντεύξεων πρόκειται να τηρηθεί, καθώς η διαδικασία θα πραγματοποιηθεί ανώνυμα και με εμπύκνωση.

Ο τόπος και ο χρόνος διεξαγωγής των συνεντεύξεων θα καθοριστούν κατόπιν συνεννοήσεως με κάθε έναν από τους επαγγελματίες που θα λάβουν μέρος στην έρευνά μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την πολύτιμη βοήθειά σας και παραμένουμε στη διάθεσή σας για πιθανές διευκρινήσεις.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας
Παναγιώτης Παπαδόκης
Ομότιμος Καθηγητής

Συγκατάθεση/Συναίνεση συμμετέχοντα/ουσας στην έρευνα

Έχω ενημερωθεί σχετικά με τον σκοπό και το περιεχόμενο της έρευνας στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας των φοιτητών Φίρμπα Ιάσονα και Σταμέλου Φλωρεντίας και υπεύθυνης καθηγήτριας της Οικονομίου Κατερίνας στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ., με θέμα: «Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού σε ένα Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Προσφύγων – Η περίπτωση της Θήβας» και, γνωρίζοντας ότι θα τηρηθεί η τήρηση απορρήτου των προσωπικών μου δεδομένων, συμφωνώ οικειοθελώς να συμμετάσχω σε αυτή την έρευνα και να ηχογραφηθεί η συνέντευξη.

Όνοματεπώνυμο Συμμετέχοντα

Υπογραφή

Ημερομηνία

II. ΑΞΟΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΗΜΙΔΟΜΗΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Α' ΑΞΟΝΑΣ - Ταυτότητα ΚΠΦ:

1. Ταυτότητα Κέντρου: Διοικητικός Διευθυντής, Επιστημονικός Διευθυντής (αν υπάρχει), Γραμματεία ή άλλα μέλη, Διοικητικό Συμβούλιο, Επιστημονικό Συμβούλιο, Εποπτεύουσα αρχή, Άλλο προσωπικό/ειδικότητες, Φορέας χρηματοδότησης.
2. Νομική μορφή Κέντρου (ΝΠ Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου, Κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα).
3. Τρόπος λήψης αποφάσεων: Ποια η διαδικασία που λαμβάνονται οι αποφάσεις για το ΚΠΦ (ενδεικτικά: ποια η συμμετοχή των εργαζομένων στη λήψη των αποφάσεων;)
4. Πότε και για ποιους λόγους δημιουργήθηκε το Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας Θήβας;
5. Ποιος είναι ο Σκοπός και ποιοι οι Στόχοι του ΚΠΦΠ;
6. Εξοπλισμός, υποδομές ΚΠΦ και επάρκεια αυτών; (ενδεικτικά υπάρχουν αλλαγές ή προσαρμογές λόγω των συνθηκών πανδημίας COVID-19, πώς τις σχολιάζετε;).
7. Στελέχωση με έμπυχο δυναμικό και επάρκεια αυτού; (ενδεικτικά υπάρχουν αλλαγές ή προσαρμογές λόγω των συνθηκών πανδημίας COVID-19, πώς τις σχολιάζετε;).

Β' ΑΞΟΝΑΣ – Προφίλ εκάστοτε Οργάνωσης:

1. Ταυτότητα Οργάνωσης/ Φορέα: Διοικητικός Διευθυντής, Επιστημονικός Διευθυντής (αν υπάρχει), Γραμματεία ή άλλα μέλη, Διοικητικό Συμβούλιο, Επιστημονικό Συμβούλιο, Εποπτεύουσα αρχή, Άλλο προσωπικό/ειδικότητες, Φορέας χρηματοδότησης
2. Νομική μορφή Οργάνωσης στην οποία εργάζεστε (ΝΠ Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου, Κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα)
3. Προσωπικό που απασχολείται από την οργάνωση στο ΚΠΦΠ (αριθμός/ ειδικότητες).

4. Τρόπος λήψης αποφάσεων: Ποια η διαδικασία που λαμβάνονται οι αποφάσεις για την οργάνωση/φορέα σας. Υπάρχει στήριξη/καθοδήγηση/εποπτεία από την οργάνωση για την παρέμβασή σας στο ΚΠΦΠ και αν ναι τι είδους;
5. Ποιος είναι ο Σκοπός και ποιοι οι Στόχοι της οργάνωσής σας; Γενικά και ειδικά στο ΚΠΦΠ
6. Προφίλ της πληθυσμιακής ομάδας στο ΚΠΦΠ στην οποία απευθύνεται η οργάνωση;(αριθμός, ηλικία, φύλο, καταγωγή, σημεία της Ελλάδας από τα οποία ήρθαν, ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους, τα δικαιώματά τους, οι υποχρεώσεις τους, πόσο ενεργοί είναι στις δράσεις/προγράμματα νομικό καθεστώς κλπ.)
7. Ποιος είναι ο ρόλος της δικής σας οργάνωσης/υπηρεσίας/ στο ΚΠΦΠ;
8. Τι δραστηριότητες, προγράμματα, δράσεις πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του Κ.Π.Φ.Π. Θήβας και ποια είναι η αποτελεσματικότητά τους (σε σχέση με τους χρήστες, στόχους, πόρους);Τρόπος γνωστοποίησης των προγραμμάτων/δράσεων).
9. Προβλήματα-δυσκολίες και τρόπος αντιμετώπισης;
10. Συνεργασίες με άλλους φορείς (και με το Δήμο Θηβαίων), (ενδεικτικά: δράσεις με άλλους φορείς σε μόνιμη ή περιστασιακή βάση, υπήρχε συμμετοχή από ευρύτερη κοινότητα ποια η εμπειρία σας;, έχουν αλλάξει οι συνεργασίες σας με άλλους φορείς σήμερα λόγω των συνθηκών πανδημίας-COVID-19).
(εξειδικευμένες ερωτήσεις σε περίπτωση που δεν απαντηθούν παραπάνω):
  - Συνεργάζεστε με άλλες οργανώσεις; Αν ναι, ποιες είναι αυτές;
  - Ποιες ανάγκες προσπαθείτε να καλύψετε μέσα από την συνεργασία σας με άλλες/άλλους οργανώσεις/συνδέσμους/φορείς;
  - Πώς είναι σχέση της οργάνωσής σας με άλλες κοινοτικές οργανώσεις;
  - Έχετε δεσμούς με τις/τους οργανώσεις/συνδέσμους έξω από την κοινότητα;
  - Η οργάνωσή σας συνδέεται με οποιοδήποτε κρατικό/κοινοτικό/δημοτικό πρόγραμμα;
  - Υπάρχει επιρροή της/του οργάνωσης στο ΚΠΦΠ, στο διαμέρισμα/δήμο/περιφέρεια/κράτος όσο αναφορά κάποιες αποφάσεις;
  - Ποια πιστεύετε ότι είναι η θέση του ΚΠΦΠ και της οργάνωσής σας ειδικά στην

περιοχή;

- Θεωρείτε ότι έχετε συμβάλει στην αποτροπή κάποιας αρνητικής κατάστασης που αφορά το πεδίο που υπάγεται η/ο οργάνωση/σύλλογος σας;

11. Ποια πιστεύετε ότι είναι η στάση της τοπικής κοινωνίας απέναντι στους πρόσφυγες;
12. Με ποιους τρόπους θα μπορούσε η οργάνωση να συμβάλλει στην κοινωνική ένταξη των προσφύγων που βρίσκονται στην περιοχή της Θήβας;
13. Εκτίμηση/Εντοπισμός δυνατών και αδύναμων σημείων ΚΠΦΠ /οργάνωσης
14. α. Δυνατά σημεία ΚΠΦΠ /οργάνωσης
β. Αδύναμα σημεία ΚΠΦΠ/οργάνωσης/
γ. Προτάσεις για βελτίωση

Γ' ΑΞΟΝΑΣ – Ερωτήσεις αναφορικά με τη δράση των Κ.Λ. στο ΚΠΦΠ Θήβας :

15. Πόσα έτη εργάζεστε ως Κ.Λ.;
16. Πόσα έτη εργάζεστε ως Κ.Λ. με το προσφυγικό;
17. Πόσο καιρό εργάζεστε στη συγκεκριμένη οργάνωση; Και ειδικότερα στο ΚΠΦΠ;
18. Πόσοι κοινωνικοί λειτουργοί εργάζονται αυτή την περίοδο στην ίδια οργάνωση και στις άλλες οργανώσεις;
19. Τι περιλαμβάνει μια τυπική μέρα εργασίας για εσάς;
20. Ποιες οι συνηθεις δυσκολίες που αντιμετωπίζετε κατά την άσκηση του επαγγέλματος; Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;
21. Ποιοι νέοι παράγοντες δημιουργήθηκαν με την Covid 19, πως αντιμετωπίζετε την κατάσταση; Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;
22. Πώς πιστεύετε ότι συμβάλλει η Κοινωνική εργασία στην κοινωνική ένταξη των προσφύγων που βρίσκονται στην περιοχή της Θήβας;
23. Εκτίμηση/Εντοπισμός δυνατών και αδύναμων σημείων
  - α. Δυνατά σημεία της παρέμβασης της Κ.Ε.;
  - β. Αδύναμα σημεία της παρέμβασης της Κ.Ε.;
  - γ. Προτάσεις για βελτίωση